

Budsjett 2019

Rådmannen sitt framlegg – oppdatert 7. nov 2018

Innhald

1.	Innleiing – Meland, siste budsjett før Alver 2020	3
2.	Utvikling i folketal og prognose for 2019	4
2.1.	Prognose for folketalsutviklinga 2019-2022	4
2.2.	Aldersfordeling og demografi	5
3.	Prinsipp for god økonomistyring i Meland kommune	6
4.	Utvikling i kostnader for tenesteområda 2015-2018	7
5.	Økonomiske nøkkeltal Meland kommune 2015-2017	7
5.1.	Inntektsnivå	7
5.2.	Administrasjon	8
5.3.	Skule	8
5.4.	Barnehage	9
5.5.	Helse og omsorg	9
5.6.	Kultur	10
5.7.	PUK (plan, utbygging og kommunalteknikk)	10
6.	Framlegg til statsbudsjettet for 2019 - kommuneopplegget	11
6.1.	Hovudpunkt i kommuneopplegget i statsbudsjettet for 2019	11
6.2.	Realvekst i dei frie inntektene til kommunane i 2018	12
6.3.	Andre satsingsområde i statsbudsjettet:	13
6.4.	Skjønstilskot	14
6.5.	Kommunereform	15
7.	Kommentar til netto finansposter, skatt og rammetilskot	16
7.1.	Skatt og rammetilskot 2019	16
7.2.	Andre finanspostar inkl. eigeidomsatt	16
7.3.	Renter, avdrag og gjeld i budsjettet for 2019	17
8.	Framlegg til budsjetttrimmer for tenesteområda i 2019	17

9.	Kommentarar til budsjett 2019 frå administrative einingar	20
9.1.	Stab/rådmannskontor	20
9.2.	Økonomikontor	21
9.3.	Meland kyrkje	21
9.4.	IKT og Brannvern	22
9.5.	Rådgjevarstab (ekskl. barnehage)	22
9.6.	PPT	23
9.7.	Breibandsutbygging	23
10.	Barnehage	23
10.1.	Private barnehagar	23
10.2.	Barnehageadministrasjon	25
10.3.	Kommunal Barnehagedrift	26
11.	Skulesektoren budsjett 2019	27
11.1.	Elevtalsutvikling og utvikling i talet på klassar i økonomiplanperioden	27
11.2.	Innføring av lærarnorm i grunnskolen	28
11.3.	Framlegg til endring av skulestruktur	28
11.4.	Grasdal skule	29
11.5.	Meland Ungdomsskule og Vaksenopplæring	30
11.6.	Rosslund skule	31
11.7.	Sagstad skule	32
11.8.	Vestbygd skule	33
12.	Helse, NAV og Barnevern budsjett 2019	33
12.1.	Helse	33
12.2.	NAV/Sosiale tenester	34
12.3.	Barnevern	35
13.	Sjukeheimen og Heimetenesta budsjett 2019	36
13.1.	Meland sjukeheim	36
13.2.	Heimetenesta	38
14.	Kultur	41
15.	Plan, utbygging og kommunalteknikk (PUK)	42
15.1.	Oversikt	42
15.2.	Gjennomførte tiltak i 2018	42
15.3.	Budsjettframlegg 2019	43
16.	Gebyr, avgifter og betalingssatsar 2019	44
16.1.	Eigenbetaling for tenesteyting innan helse- og sosialtenester – nye satsar frå januar 2019	44
16.2.	Gebyrsatsar kulturskulen og skulefritidsordninga for 2019	46
16.3.	Kopisatsar 2019	47
17.	Investeringsbudsjett 2019-2022	48
17.1.	Ordinære investeringar og andre kapitalutgifter	49
17.2.	Investeringar i vatn og avlaup	57
18.	Rådmannen sitt framlegg til vedtak	62

1. Innleiing – Meland, siste budsjett før Alver 2020

Rådmannen legg med dette fram balansert budsjett og økonomiplan for Meland kommune. I fjor peika eg på manglande sakshandsamingskapasitet og veksesmerter, og dei konsekvensar dette kan ha for den kommunale drifta. Ikkje minst knytt til det å sikre ressursar til naudsynt drift og god utvikling – spesielt i ein periode med aukande fokus på innovasjon, effektivisering i offentleg sektor, utfordrande ungdomsmiljø i Meland, og samstundes skulle delta aktivt i viktige prosesser under etablering av Alver kommune. Dette er sentrale faktorar i år også.

Når eg i år legg fram eit budsjett og økonomiplan som er strammare, seier det seg sjølv at dette er utfordrande. Veksten i folketal har stoppa nesten heilt opp og vi taper mykje på dette. I tillegg fell heile vekstkommunetilskotet bort. I kroner er det tale om eit bortfall på 10-15 mill. kr i inntekter.

I komande økonomiplanperiode er hovudfokus retta mot å redusere veksten i driftsutgiftene og å utsetje investeringane som ikkje er påbegynt eller særskilt viktig å få gjennomført før Alver kommune er etablert frå 1.1.2020. Det er viktig at Alver kommune får ein god start, med ein «overlevert» kommune i økonomisk balanse gjennom heile økonomiplanperioden 2019-2022.

Dette har resultert i at ny ungdomsskule, ny kyrkje og planane kring utviklinga av området frå Langelandskøgen/rundkøyringa og Frekhaug kai vert utsette til etter 2022. Dette fell også saman med at arbeidet knytt til opparbeiding av rundkøyring/oppgradering av fylkesvegen i Frekhaug sentrum tidlegast er ferdig i 2023. Det er lagt til grunn at dette vil vere ein premisse før det fysisk kan vere oppstart på nye utbyggingsprosjekt på Frekhaug. Rådmannen rår derfor til at det er det nye kommunestyret i Alver kommune som prioriterer og vedtek eventuell oppstart av desse prosjekta. Dette skuldast prioriteringar knytt til Meland sin svake økonomi og utfordringar knytt til framdrift av prosjekta (veg/rundkøyring).

I framlegget er det fleire tiltak i neste års drift som er lite attraktive. Mest krevjande vil det vere å gjennomføre omstruktureringa i skulen, reduksjon av senger/rom på sjukeheimen samt auke av eigedomsskatten. I lys av intensjonsavtalen mellom Lindås, Radøy og Meland, kor «tenestetilbodet skal vera på same nivå som i dag», vil dette ikkje vera aktuelt å iverksetje etter 1.1.20, men er foreslått gjennomført av Meland kommune i 2019 – for å sikre ein kommuneøkonomi i balanse. Det er i intensjonsavtalen også meldt at eigedomsskatten på hus og hytter skal bort, men kommunane har i forskrift moglegheit til å utsetje i inntil to år å harmonisere eigedomsskatten mellom kommunane i Alver. Dei endringane i eigedomsskatt, skulestruktur og pleie/omsorgstenestene det er gjort framlegg om vil ha verknad fram til Alver kommunestyre gjer eit nytt vedtak knytt til desse tenestene.

Dersom kommunestyret ynskjer å oppretthalde eksisterande nivå på tenestene og eigedomsskatten i 2019, kan dei nytte disposisjonsfondet og deler av flyktningefondet som «støtpute», men dette er prioriteringar som kommunestyret rår over. Saman med betydeleg reduksjon av investeringsnivået og ei forventa folketalsauke i økonomiplanperioden, vil dette kunne sikre balanse i økonomien utan dei varsla tiltaka.

Rådmannen varsla ved rullering av økonomiplanen, før summaren, at det ville være naudsynt med nedbemanning og andre krevjande tiltak for å sikre ei berekraftig drift i kommunen, og leverer difor eit budsjett for 2019 som er i tråd med rullert økonomiplan. For å unngå oppseiingar og unødvendig usikkerheit, er det avtalt at dei tre kommunane skal sjåast på som ein felles intern arbeidsmarknad. Dersom det vert overtallige mellom dei faste tilsette i Meland, vil dei difor få tilbod om jobb i ein av dei andre kommunane i Alver.

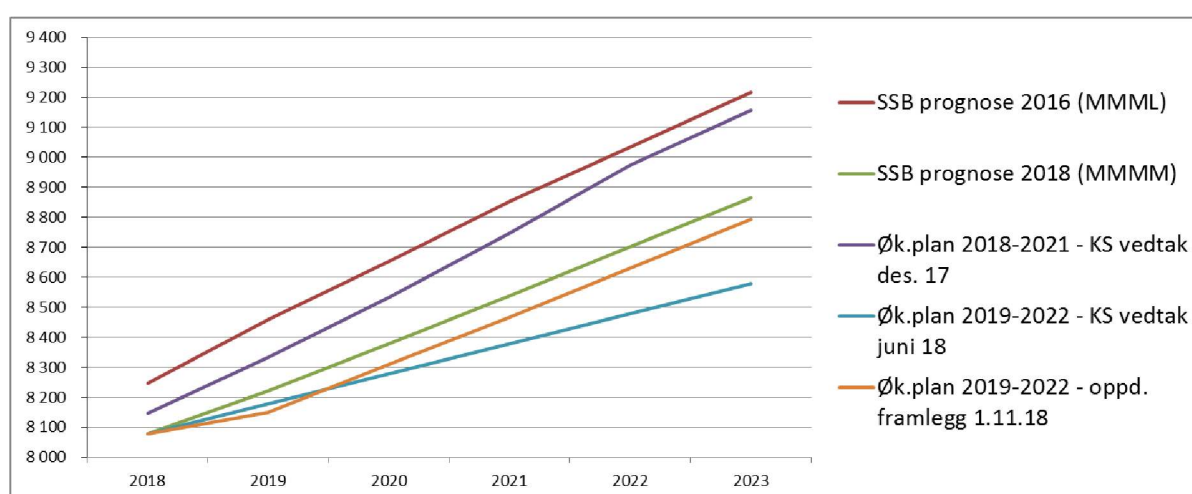
Martin W Kulild
Rådmann

2. Utvikling i folketal og prognose for 2019

2.1. Prognose for folketalsutviklinga 2019-2022

Bereking av skatt og rammetilskot (dei såkalla frie inntektene til kommunen) tek utgangspunkt i folketalet 1. januar i budsjettåret, medan den såkalla utgiftsutjamninga er basert på folketal og ein del andre statistiske parameter 1. juli i året før budsjettåret. Vi bruker KS sin prognosemodell for å rekne ut forventa frie inntekter i økonomiplanperioden, og Statistisk Sentralbyrå sine folketalsprognosar som grunnlag for utrekningane.

SSB publiserte oppdaterte befolkningsprognosar i juni 2018, men etter at økonomiplanen for 2019-2022 vart vedteke i kommunestyret 20. juni. Inntektsprognosane i dette budsjettframlegget er justert iht. dei nye befolkningsprognosane. Desse viser lågare vekst både nasjonalt og for Meland kommune enn folketalsprognosen frå 2016.

Veksten så langt i 2018 har også vært lågare enn den oppdaterte prognosen frå SSB, og rådmannen legg difor til grunn eit lågare folketal enn SSB antyder per 1.1.2019. SSB sin prognose viser forventning om 8.221 innbyggjarar den 1.1.2019, medan rådmannen i budsjettet legg til grunn forventning om 8.150 innb. per 1.1.2019. Frå 2019 og framover legg vi til grunn same veksttakt som SSB legg opp til, men altså frå eit lågare utgangspunkt. I budsjettet for 2019 er det difor lagt til grunn ein vekst i 2018 på 0,9%, og i resten av økonomiplanperioden 2019-2022 på om lag 1,9% - 2,0% per år. Dette er noko høgare enn i den vedtekte økonomiplanen frå juni 2018, som la til grunn ein årleg vekst på 1,2%.

Folketsutvikling Meland kommune 2014 - 2022

Faktiske tal til og med 01.07.2018, prognose fra 01.01.2019

Alle	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
01.01. i året	7 544	7 736	7 812	8 021	8 079	8 150	8 309	8 468	8 631	8 794
Endring i året	192	76	209	58	71	159	159	163	163	
Endr. i året %	2,5 %	1,0 %	2,7 %	0,7 %	0,9 %	2,0 %	1,9 %	1,9 %	1,9 %	
01.07 i året	7 667	7 789	7 944	8 039	8 094	8 231	8 390	8 551	8 714	
Endring frå året før	190	122	155	95	56	137	159	161	163	
Endr. i frå året før	2,5 %	1,6 %	2,0 %	1,2 %	0,7 %	1,7 %	1,9 %	1,9 %	1,9 %	

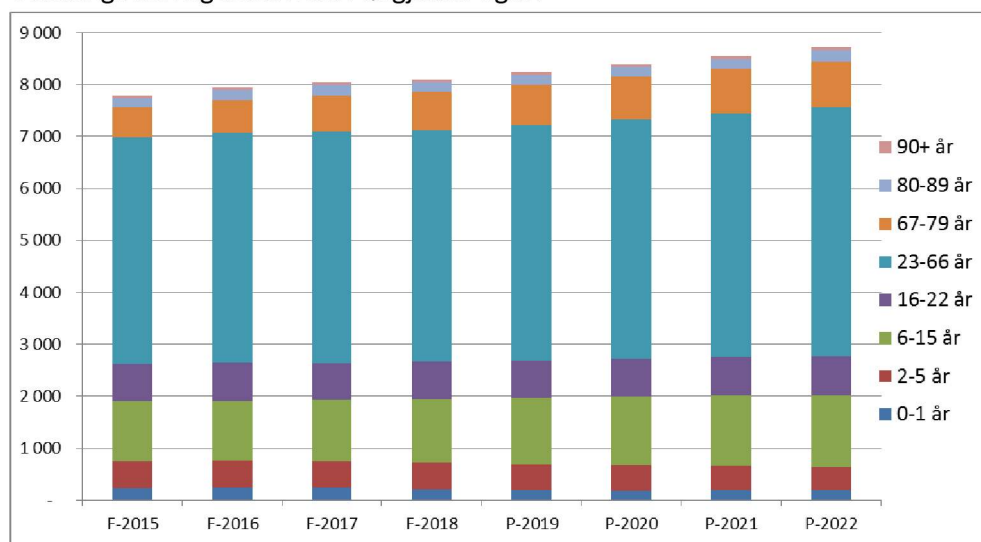
Frå 1. januar 2017 (8.021) til 1. januar 2018 (8.079) auka folketalet med 58 personar eller 0,7%, som er den lågaste veksten for Meland kommune sidan midt på 1990-talet. I perioden 2012-2016 var gjennomsnittleg folkevekst i Meland kommune på 2,8% per år, som er den nest høgaste veksten hjå alle kommunar i Norge i denne perioden.

2.2. Aldersfordeling og demografi

Med nokre mindre justeringar er SSB sin prognose for den demografisk fordelinga av folketalet brukt i økonomiplanen. Følgjande utvikling per aldersklasse er lagt til grunn:

Alder	Faktiske tall 1. juli				Prognose 1. juli			
	F-2015	F-2016	F-2017	F-2018	P-2019	P-2020	P-2021	P-2022
0-1 år	227	242	239	215	191	185	188	191
2-5 år	524	518	511	508	499	487	472	458
6-15 år	1 156	1 159	1 187	1 227	1 278	1 322	1 352	1 367
16-22 år	717	732	705	711	725	725	737	764
23-66 år	4 350	4 415	4 466	4 460	4 525	4 608	4 698	4 789
67-79 år	595	645	690	729	774	822	853	881
80-89 år	172	183	194	191	187	187	197	210
90+ år	48	50	47	53	53	54	54	55
Sum	7 789	7 944	8 039	8 094	8 232	8 390	8 551	8 715

Utviklinga kan og beskrivast i følgjande figur:

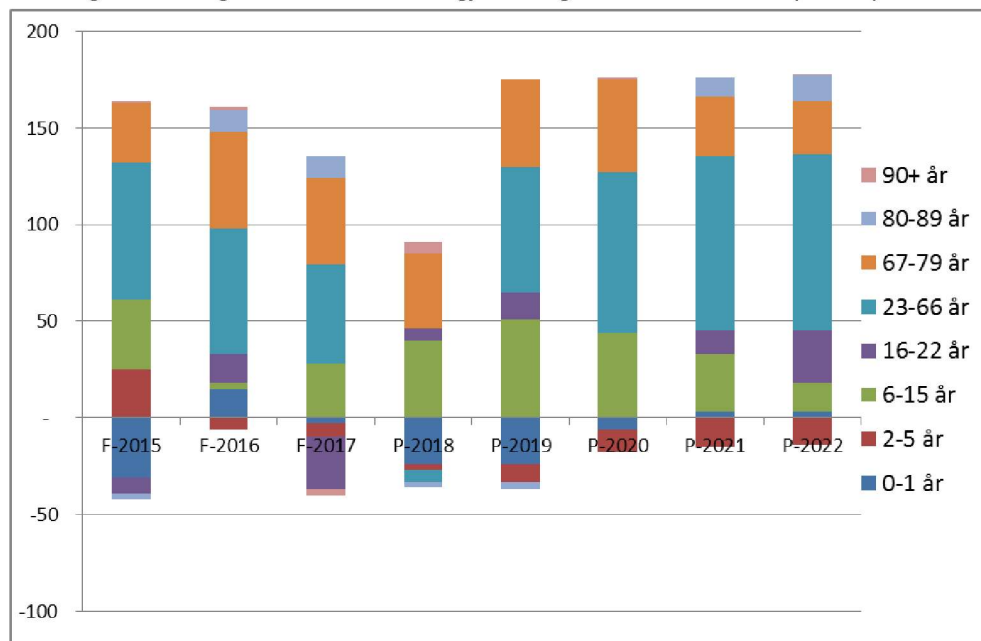
Endringane frå året før er spesifisert i tabellen under:

Alder	Faktiske tal 1. juli			Prognose	Prognose 1. juli			
	F-2015	F-2016	F-2017	P-2018	P-2019	P-2020	P-2021	P-2022
0-1 år	-31	15	-3	-24	-24	-6	3	3
2-5 år	25	-6	-7	-3	-9	-12	-15	-14
6-15 år	36	3	28	40	51	44	30	15
16-22 år	-8	15	-27	6	14	-	12	27
23-66 år	71	65	51	-6	65	83	90	91
67-79 år	31	50	45	39	45	48	31	28
80-89 år	-3	11	11	-3	-4	-	10	13
90+ år	1	2	-3	6	-	1	-	1
Sum	122	155	95	55	138	158	161	164
0-1 år	-12,0 %	6,6 %	-1,2 %	-10,0 %	-11,2 %	-3,1 %	1,6 %	1,6 %
2-5 år	5,0 %	-1,1 %	-1,4 %	-0,6 %	-1,8 %	-2,4 %	-3,1 %	-3,0 %
6-15 år	3,2 %	0,3 %	2,4 %	3,4 %	4,2 %	3,4 %	2,3 %	1,1 %
16-22 år	-1,1 %	2,1 %	-3,7 %	0,9 %	2,0 %	0,0 %	1,7 %	3,7 %
23-66 år	1,7 %	1,5 %	1,2 %	-0,1 %	1,5 %	1,8 %	2,0 %	1,9 %
67-79 år	5,5 %	8,4 %	7,0 %	5,7 %	6,2 %	6,2 %	3,8 %	3,3 %
80-89 år	-1,7 %	6,4 %	6,0 %	-1,5 %	-2,1 %	0,0 %	5,3 %	6,6 %
90+ år	2,1 %	4,2 %	-6,0 %	12,8 %	0,0 %	1,9 %	0,0 %	1,9 %
Sum	1,6 %	2,0 %	1,2 %	0,7 %	1,7 %	1,9 %	1,9 %	1,9 %

Tabellen viser at i 2019 har vi nedgang i talet på born under 5 år, og relativt stor vekst i dei over 67 år.

Endringane kan og beskrivast med følgjande figur som viser vekst per år per aldersgruppe:

3. Prinsipp for god økonomistyring i Meland kommune

I vegleiar frå Kommunal og moderniseringsdepartementet (frå des. 2014) tilrår dei at kommunane etablerer gode mål og rammer for økonomiplanlegginga i kommunen. I dei 2 siste års budsjett og økonomiplanar har rådmannen fremja følgjande prinsipp:

1. Kommunen sin langsiktige planlegging skal vere basert på ein bærekraftig økonomisk utvikling som tek i vare notida sitt behov utan å stå i vegen for at framtidige generasjonar klarer å ivareta sine (generasjonsprinsippet).
2. I driftsbudsjettet skal det setjast av eit årlig beløp som overskot eller som eigenkapital til investeringar, slik:
  - a. Det skal avsetjast til disposisjonsfond med inntil 1,75% av driftsinntektene per år til fondet når minimum 5% av driftsinntektene.
  - b. Dersom disposisjonsfondet er meir enn 5 % av driftsinntektene, skal det avsetjast 1% av driftsinntektene til eigenfinansiering av investeringar.
3. Kommunen skal ha ei lånegjeld som er berekraftig og som tek i vare generasjonsprinsippet.
4. Kommunen sin økonomiplan for dei fire neste åra skal sjåast i lys av det investerings- og driftsbehov kommunen vil ha i eit perspektiv på inntil 8 år.
5. Kommunen ynskjer gjennom ei vid delegeringsfullmakt å myndiggjere rådmannen til å disponere tildelte driftsrammer på ein effektiv og god måte basert på styringssignal som kommunestyret gjev i overordna styringsdokument som kommuneplan, økonomiplan, budsjett, etc.

Vedr. punkt 2 er disposisjonsfondet i revidert budsjett for 2018 berekna å bli kr 17 mill. per 31.12.2018. Dette er mindre enn 5% av driftsinntektene, og dermed skal det ihht. prinsippa leggjast til grunn eit overskot på 1,75% i budsjettet for 2019. Rådmannen sitt framlegg til budsjett 2019 er ikkje i tråd med dette prinsippet.

4. Utvikling i kostnader for tenesteområda 2015-2018

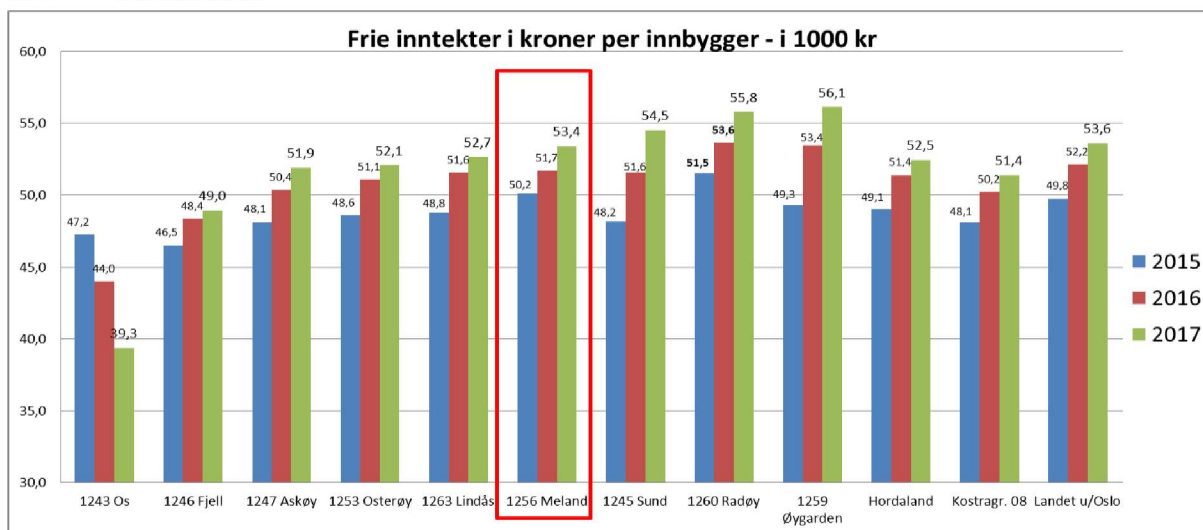
Utvikling 2015-2018 per sektor	Regnsk 15	Regnsk 16	Regnsk 17	Rev. bud 18	Økn. 15-16	Økn. 16-17	Økn. 17-18	Økn. 15-18	Økn. 15-16 %	Økn. 16-17 %	Økn. 17-18 %	Økn. 15-18 %
Sum Økonomi/Finans	404 551	426 610	441 111	457 920	22 059	14 501	16 809	53 369	5,5 %	3,4 %	3,8 %	13,2 %
Sum adm, rådgjevarar, IKT mm.	47 932	47 993	49 959	53 220	60	1 966	3 261	5 288	0,1 %	4,1 %	6,5 %	11,0 %
Sum barnehage	79 448	86 963	89 637	91 470	7 515	2 675	1 833	12 022	9,5 %	3,1 %	2,0 %	15,1 %
Sum skule inkl. PPT	91 964	98 729	106 501	111 470	6 766	7 772	4 969	19 506	7,4 %	7,9 %	4,7 %	21,2 %
Helse, NAV, Barnevern	43 045	49 298	51 908	53 390	6 252	2 611	1 482	10 345	14,5 %	5,3 %	2,9 %	24,0 %
Sum PLOMS	94 191	99 181	111 640	113 770	4 990	12 459	2 130	19 579	5,3 %	12,6 %	1,9 %	20,8 %
Kulturkontor	7 648	8 148	9 472	10 470	501	1 324	998	2 822	6,5 %	16,2 %	10,5 %	36,9 %
PUK - Plan, Utbygging, komm.te	25 822	26 478	27 522	30 760	656	1 044	3 238	4 938	2,5 %	3,9 %	11,8 %	19,1 %
Sum Tenesteområder	390 051	416 790	446 641	464 550	26 740	29 851	17 909	74 499	6,9 %	7,2 %	4,0 %	19,1 %
Overskot	14 500	9 820	-5 530	-6 630	-4 681	-15 350	-1 100	-21 130				

Tabellen viser at sum utgifter for alle tenesteområda i 2015 var kr 390 mill. Dette aukar til kr 464,6 mill. i revidert budsjett for 2018. Dette tilsvarar ein vekst i utgifter på 19,1%. Inntektsveksten i same periode er på 13,2%, og eit overskot i 2015 på kr 14,5 mill. er dermed snudd til eit underskot i 2018 på kr 6,6 mill. På 3 år har vi altså auka utgiftene med kr 21,1 mill. meir enn inntektene. Dette er ei utvikling som ikkje er berekraftig. Det er naudsynt å stramme inn på utgiftene og vurdere ulike alternativ for å auke inntektsida.

5. Økonomiske nøkkeltal Meland kommune 2015-2017

Meland kommune har tidlegare hatt låge kostnader på dei fleste tenesteområda samanlikna med mange andre kommunar. Etter auke i driftsnivå som påpeika ovanfor, er bilete frå 2017 meir nyansert. Nedanfor vert viktige nøkkeltal frå Kostra-databasen for driftsnivået i 2015-2017 samanlikna med nokre nabokommunar, med gjennomsnitt i Hordaland, med Kostragruppe 8 og til slutt med gjennomsnitt for heile landet utanom Oslo.

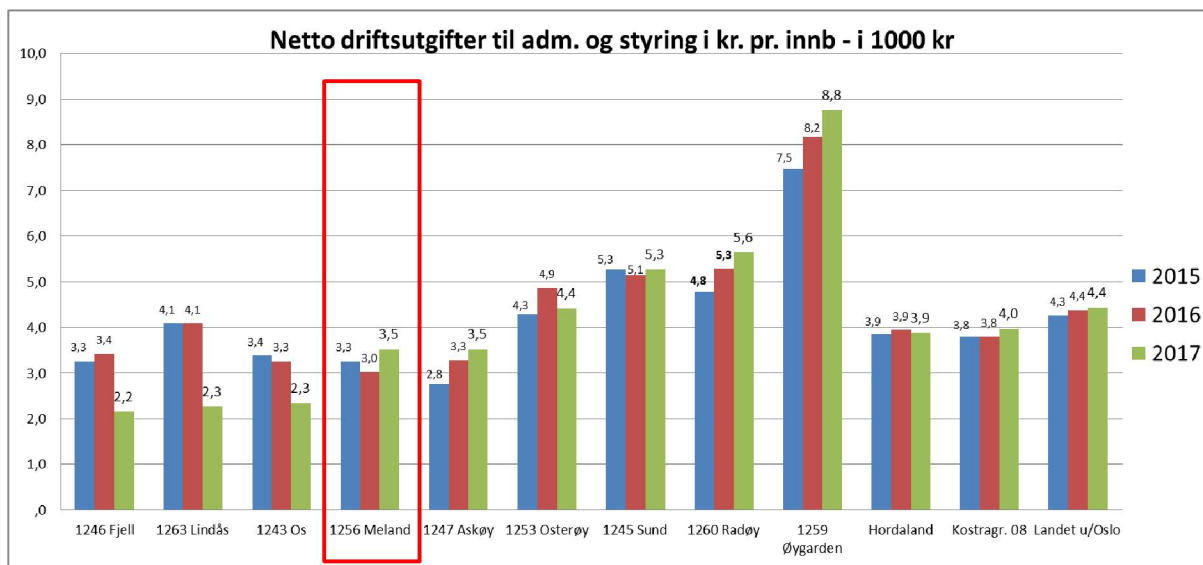
5.1. Inntektsnivå

Meland kommune har som følge av ein ung befolkning tidlegare hatt eit relativt lågt inntektsnivå. Dette har endra seg dei siste åra. Dei frie inntektene (skatt og rammetilskot) per innbyggjar har auka med 3,3% frå 2016 til 2017. Tilsvarande tall for Hordaland og kostragruppe 8 er 2,0% og 2,3% auke. Inntektene i Meland utgjer kr 53.431,- per innbyggjar i 2017. Kun 3 andre kommunar i Hordaland har høgare inntekter per innbyggjar i 2017.

5.2. Administrasjon

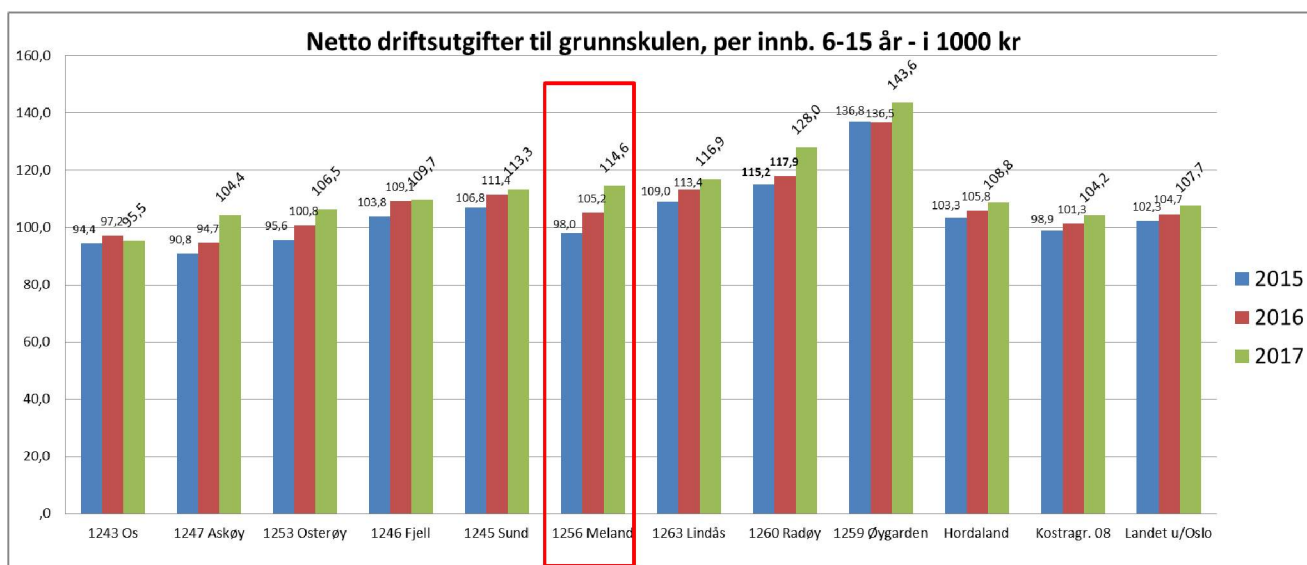
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring per innbyggjar varierer mykje mellom kommunane. Organisering av kommunen kan påverke korleis utgiftene vert fordelt på dei ulike tenestemråda. Også ulik praksis med omsyn til korleis ein fordeler fellesutgiftene i rekneskapen kan forklare avvik.

Meland kommune har ein auke i administrasjonsutgifter frå 2016 til 2017, frå kr 3.010,- per innbyggjar til kr 3.514,-. Tilsvarande tal for Hordaland og kostragruppe 8 ligg i 2017 på kr 3.877,- og kr 3.962,-.

5.3. Skule

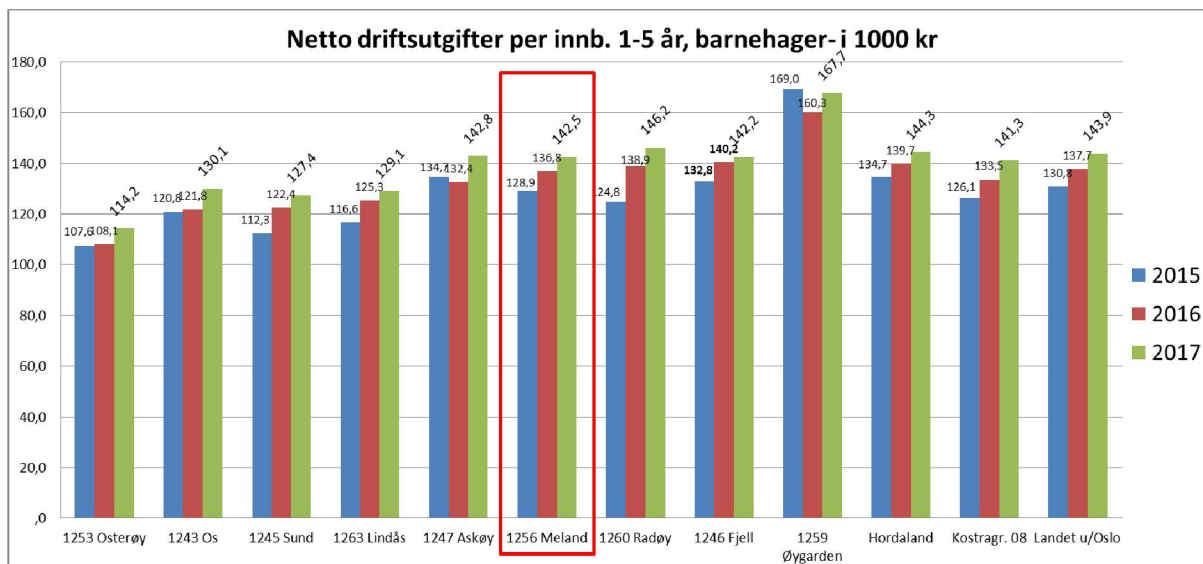
Netto driftsutgifter per barn i aldersgruppa 6 – 15 år vert brukt for samanlikning av kostnadsnivået i skulen. Meland har netto driftskostnadar på kr 114.600,- per innb. 6-15 år. Talet for Hordaland er kr 108.800,-, og for kostragruppe 8 er summen kr 104.200,-. I perioden 2015-2017 har Meland auka kostnadane med 16,9%, høgast av alle samanlikningskommunane. Ein viktig årsak til dette er språkdeling bokmål/nynorsk, som gjer at Meland kommune i inneverande skuleår har 9 klassar ekstra som følge av dette, og dermed lågare tal elevar per klasse enn det skulestrukturen normalt skulle tilseie.

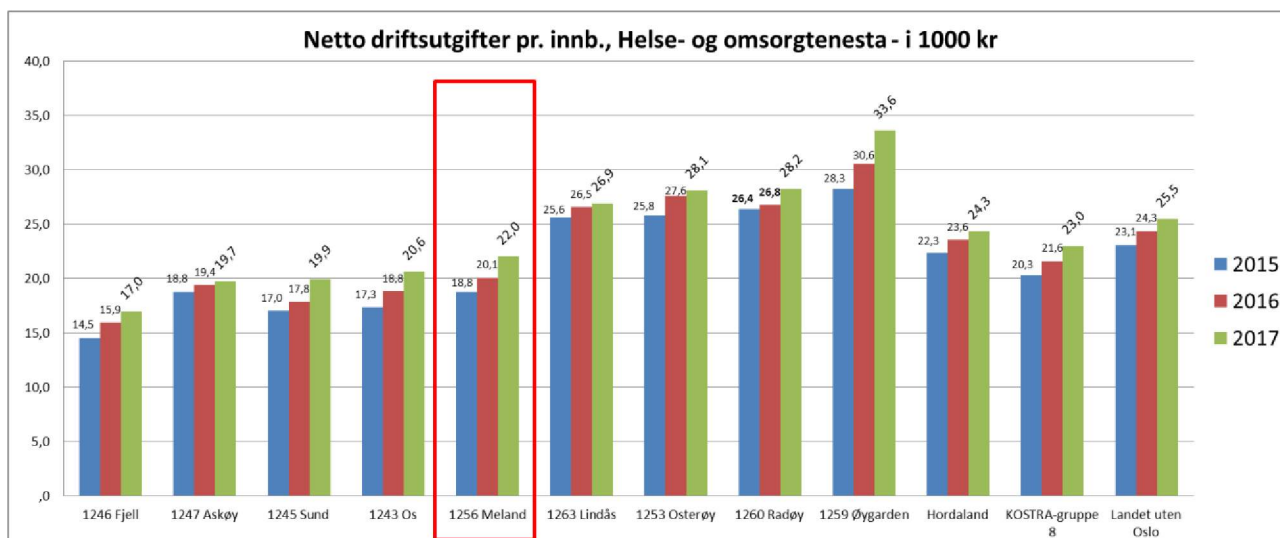
5.4. Barnehage

Netto driftsutgifter til barnehagane i forhold til barn i aldersgruppa 1-5 år er eit vanleg samanlikningskriterium for kostnadsnivået i barnehagesektoren. Meland kommune har i 2017 kr 142.500,- i kostnad per barn 1-5 år, ein vekst på 4,2% frå året før. Vi ligg med det 1,0% under landsgjennomsnittet og 1,2% under gjennomsnittet i Hordaland, men 0,8% høgare enn Kostragruppe 8. Vi ligg relativt høgt i forhold til mange av samanlikningskommunane.

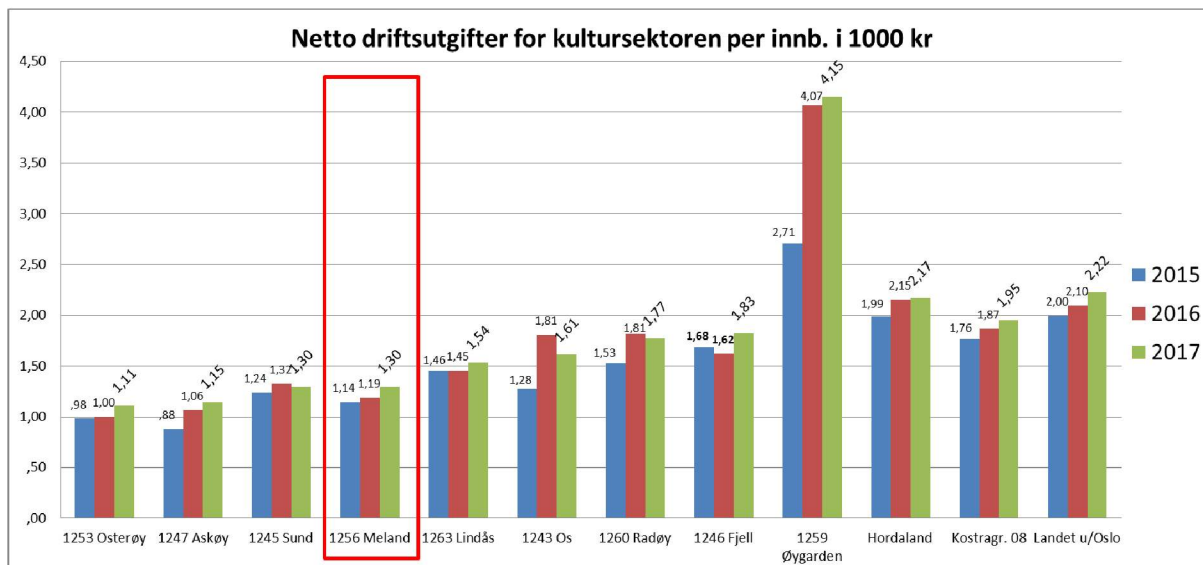
5.5. Helse og omsorg

Utgiftsnivå til helse og omsorg kan målast på fleire måtar. Enklast er netto drift i forhold til innbyggjarar i kommunen. Med kostnadar på om lag kr 22.000,- per innb. i 2017 ligg vi omkring 9,6% lågare en gjennomsnittet for Hordaland og 4,3% lågare enn kostragruppe 8. Noko av forklaringa på lågare kostnadsnivå er at Meland har ein relativt ung befolkning og få eldre. Frå 2015 til 2017 har vi ein vekst i kostnadar på 17,2%. Berre 2 andre kommunar har høgare vekst enn dette.

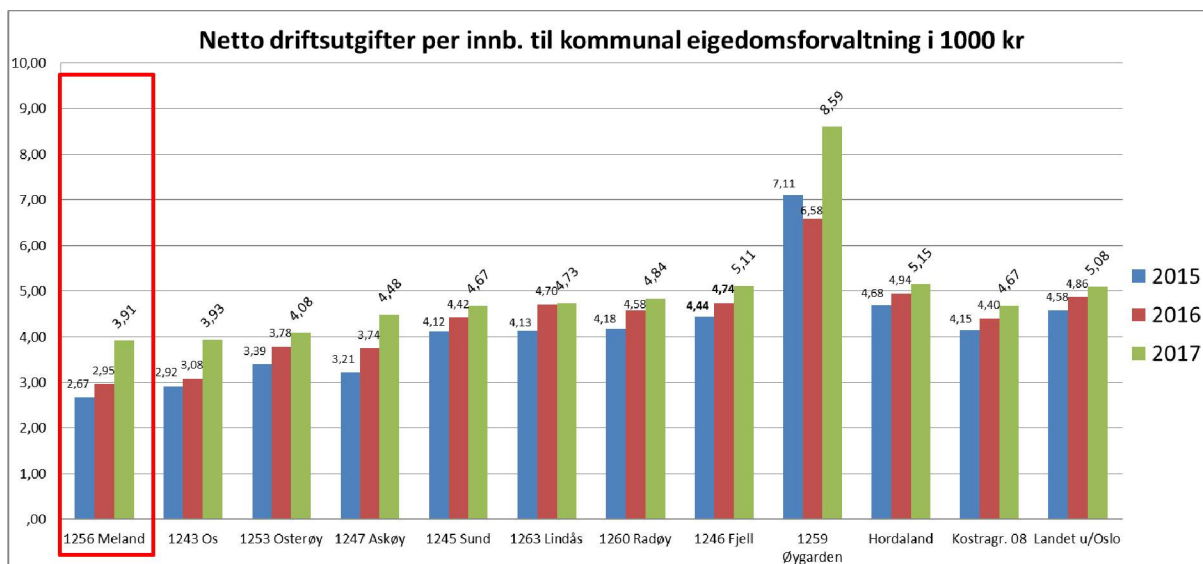
5.6. Kultur

Utgiftene til kultursektoren i Meland kommune auka med til saman 13,6% i perioden frå 2015 til 2017, og er kr 1.300,- per innbyggjar i 2017. Dette utgjør 60% av gjennomsnittet for Hordaland. Vi ligg og lågt samanlikna med dei fleste samanlikningskommunane.

5.7. PUK (plan, utbygging og kommunalteknikk)

Tenesteområde er omfattande, og det er vanskeleg å finne Kostra-nøkkeltal som omfattar heile området som i Meland kommune heiter Plan, utbygging og kommunalteknikk. Ein vesentleg del av tenesteområdet er vedlikehald av kommunale bygg, og tabellen nedanfor viser at Meland kommune i heile perioden ligg lågast av alle samanlikningskommunane i forhold til kor mykje vi brukar på vedlikehald.

6. Framlegg til statsbudsjettet for 2019 - kommuneopplegget

Oppsummeringa nedanfor er basert på fylkesmannen sitt skriv til kommunane av 8. oktober 2018 vedr. kommuneopplegget i statsbudsjettet for 2019.

Veksten i rammeoverføring og skatt (frie inntekter) frå 2018 til 2019 vil variera ein god del mellom kommunane. Følgjande punkt påverkar kommunane ulikt:

- endring i kriteriegrunnlaget (t.d. talet på eldre eller psykisk utviklingshemma) og talet på innbyggjarar samla
- endring i fordelinga av skjønstilskot
- endring i veksttilskot distriktstilskot / småkommunetillegg.

6.1. Hovudpunkt i kommuneopplegget i statsbudsjettet for 2019

- Det økonomiske opplegget for 2018
Skatteinntektene inneverande år er justerte opp med i underkant av kr. 2,1 mrd. samla for kommunane i høve til nivået i revidert nasjonalbudsjett. Pårekna skatteauke for 2018 blir med det justert opp frå 1,0% til 2,4%, i høve til faktisk innkomen skatt i 2017. Oppjustering av skatteanslaget vil isolert sett berre gi økt økonomisk handlingsrom for kommunane i 2018. Den samla pris og kostnadsveksten for kommunane (kostnadsdeflatoren) i 2018 var i revidert nasjonalbudsjett 2,6%, men er no justert opp til 3,0%. Kostnadsveksten skuldast auka straumprisar. Pårekna lønsvekst er uendra frå revidert nasjonalbudsjett, og er 2,8%.
- Pris- og kostnadsvekst 2019
I framlegget frå regjeringa er den samla pris- og kostnadsveksten (kostnadsdeflatoren) på 2,8%. Pårekna lønsvekst er 3,25%, medan prisvekst på varer og tenester vert berekna til 2,0%. Deflatoren vert mellom anna nytta til prisjustering av rammetilskot og øyremerka tilskot frå 2018 til 2019.
- Frie inntekter
Det er lagt opp til ein realvekst i dei frie inntektene for kommunane frå 2018 til 2019 med 2,6 mrd., rekna frå inntektsnivået som vart lagt til grunn i revidert nasjonalbudsjett. Prisjustering til 2018-kroner kjem i tillegg. Nominell vekst i kommunane sine frie inntekter frå 2018 til 2019 er på landsbasis rekna til 2,9%. Auka rammeoverføring blir gitt for nye oppgåver og omfattar også heilårsverknader i denne samanhengen. Utrekna prosentvekst i dei frie inntektene er korrigererte for dette, slik at det ikkje inngår i prosentveksten. Dette vil også omfatta innlemming av øyremerkete tilskot i rammetilskotet.
- Skatteauke
Det er rekna med nominell skatteauke for kommunane frå 2018 til 2019 med 1,8%. Låg pårekna skattevekst frå 2018 til 2019 skuldast meirskatteinntektene i 2018. Veksten kjem frå pårekna sysselsetjingsvekst (1,3%) og lønsvekst (3,25%). Kommunane må justera for lokale tilhøve knytt til skatteutviklinga. Folketalsutviklinga fram til 01.01.19 vil og påverka skatteinntekter og inntektsutjamninga.
- Skatteøre
Det er i statsbudsjettet lagt opp til at det kommunale skatteøyret blir redusert frå 11,8% i 2018 til 11,55% i 2019. Dette for at skattedelen av kommunane sine samla inntekter skal vere om lag 40% også for 2019.

- Inntektssystemet i 2019

Det er ikkje lagt opp til endringar i inntektssystemet frå 2018 til 2019 når det gjeld inntektsutjamning, utgiftsutjamning med basistilskot, veksttilskot, distriktstilskot eller småkommunetillegget.

Teljetidspunkt for innbyggjartal og aldersfordeling som grunnlag for rammeoverføring og utgiftsutjamning for 2019 er som før 1. juli 2018, medan teljetidspunktet for inntektsutjamninga er 1. januar 2019.

- INGAR (inntektsgaranti-ordninga)

Overgangsordninga INGAR gir kompensasjon dersom kommunen frå eit år til det neste har ein reduksjon i rammetilskotet som er høgare enn ein fastsatt grenseverdi (landsgjennomsnittet). Denne grenseverdien for kompensasjon er kr 400,- per innbyggjar i 2019, uforandra frå 2018.

Meland kommune har vekt i rammetilskotet slik at kommunen ikkje skal ha INGAR-midlar i 2019, men må betale for finansiering av ordninga.

- Veksttilskot og andre regionalpolitiske tilskot

Dei regionalpolitiske tilskota blir prisjusterte frå 2018 til 2019 (med unntak av regionsentertilskotet).

Dette gjeld distriktstilskot med småkommunetillegget, veksttilskot og storbytilskotet.

Veksttilskotet for 2019 vil bli gitt til kommunar som har hatt ein gjennomsnittleg årleg befolkningsvekst på meir enn 1,4% dei siste tre åra. Dette er uendra frå fjorårets statsbudsjett. Tilskotet blir gitt som eit fast beløp per ny innbyggjar utover vekstgrensa. Sats for 2019 er kr 58.792,-, etter prisjustering frå 2018-nivå. Samla løyving til veksttilskotet blir redusert frå 2018 til 2019 som følgje av at færre kommunar har hatt høg befolkningsvekst i den siste treårsperioden.

Grunna lav folkevekst er veksttilskotet for Meland redusert frå kr 3,0 mill. i 2018 til kr 0,3 mill. i 2019.

6.2. Realvekst i dei frie inntektene til kommunane i 2018

Realveksten på kr 2,6 mrd. frå 2018 skal gå til å dekke auka ressursinnsats i kommunane til:

- Befolkningsutvikling (kr 1,6 mrd.)

Gjeld både med omsyn til folkevekst og endring i alderssamansetjing. Meirutgiftene knytt til demografi for kommunesektoren samla er lågare enn dette, og rekna til kr 1,0 mrd. Det skuldast at demografi-utgiftene for fylkeskommunane vert reduserte i 2019 på bakgrunn av nedgang i aldersgruppa 16 - 18 år.

- Auke i pensjonskostnadar (kr 500 – 600 mill.)

Det er venta at pensjonskostnadene for kommunane vil auke ut over det som blir kompensert gjennom prisjustering av inntektene. Det er stor uvisse knytt til desse overslaga.

- 200 mill. til opptrappingsplan for rusomsorg

Dette er eit trinn i ein opptrappingsplan med auka løyvingar til rusområdet i perioden 2016 - 2020.

Fordelinga mellom kommunane blir gjort etter delkostnadsnøkkelen for sosialhjelp i inntektssystemet.

- 200 mill. til tidleg innsats i skulen/lærarnorm

Frå 2015 er det løyvd øyremerkte midlar til auka lærarinnsats på 1. - 4. trinn i grunnskulen. Frå og med hausten 2018 er det innført ein nasjonal lærarnorm på skulenivå 1. - 10. trinn. Total løyving i 2018 var om lag kr 1,4 mrd. Det er framlegg om å vidareføra den øyremerkte løyvinga til fleire lærarårsverk i 2019.

I tillegg er kr 200 mill. av veksten i dei frie inntektene i 2019 grunngitt med særskilt satsing på tidleg innsats i skulen.

Både dei nemnde kr 200 mill. av veksten i dei frie inntektene og om lag kr 1,0 mrd. av den øyremerkte løyvinga vil bli fordelt mellom kommunane etter grunnskulenøkkelen i inntektssystemet.

- 100 mill. til opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering
Stortinget har vedteke ein opptrappingsplan for habilitering og rehabilitering for åra 2017-2019. Tiltaket skal bidra til at brukarane kan ta imot tenester der dei er busette. Midlane blir fordelte etter delkostnadsnøkkelen for helse i inntektssystemet.

6.3. Andre satsingsområde i statsbudsjettet:

- Psykologar i kommunane
Frå 1. januar 2020 er det lovfesta at alle kommunar skal ha psykologkompetanse. Fram til denne plikta trer i kraft vil kommunar som rekrutterer psykologar kunne ta imot eit årleg tilskot per psykologårsverk. Det er framlegg om å auka løyvinga, (øyremerka tilskot) med kr 50 mill. for 2019, som svarer til 125 nye psykologstillingar. Meland kommune har tilsett psykolog, og mottek tilskot som del av ordninga.
- Utskrivingsklare pasientar
Kommunal betaling for utskrivingsklare pasientar blei innført for pasientar i somatiske døgnavdelingar i 2012. Det skal bli innført betalingsplikt også for utskrivingsklare pasientar i psykisk helsevern og tverrfagleg spesialisert behandling av rusavhengige (TSB). Det blir difor overført kr 185 mill. frå regionale helseføretak til kommuneramma. Det vil vere opphaldskommunen som får plikt til å betala for utskrivingsklare pasientar.
- Helsestasjon og skulehelsetenesta
Rammetilskot knytt til satsinga på helsestasjon og skulehelsetenesta blir vidareført frå 2018 til 2019, med priskompensasjon. Sum for 2019 er kr 877,4 mill. Midlane blir fordelte mellom kommunane på grunnlag av talet på innbyggjarar i alderen 0 - 19 år, med eit minstenivå på kr 100.000,- per kommune.
- Dagtilbod demente
Kommunane vil frå 1. januar 2020 få plikt til å tilby dagaktivitetstilbod til heimebuande personar med demens. Tilskotsordninga til dette blir vidareført. Det er framlegg om oppretting av 450 nye plassar i 2019. Kommunar som etablerer nye dagaktivitetsplassar i 2019, vil få auka tilskotsatts for desse som svarer til om lag 50% av pårekna kostnader. Ved vidareføring av oppretta plassar frå 2012 - 2018 vil kommunane få tilskot på 30% av pårekna kostnader, det same som i 2018. Meland kommune har ikkje midlar til å prioritere eigendelen til dette tilbodet, og vil ikkje søkje om tilskot for 2019.
- Innlemming av bustadsosiale tilskot i rammetilskotet
I 2017 og 2018 vart nesten kr 40 mill. av øyremerkt tilskot til bustadsosialt arbeid innlemma i rammetilskotet. For 2019 er det framlegg om å innlemma ytterlegare kr 8,9 mill. i rammetilskotet. I 2017 og 2018 vart om lag kr 20 mill. av øyremerkt bustadsosialt kompetansetilskot innlemma i rammetilskotet. For 2019 er det framlegg om å innlemma ytterlegare kr 15,6 mill. i rammetilskotet.
- Tilskot frivilligsentralar
Tilskot til frivilligsentralar vart innlemma i rammetilskotet frå og med 2017. Totalt kr 169,9 mill. vart fordelt med særskilt fordeling i 2018 i rammetilskotet. I 2019 blir beløpet frå 2018 prisjustert, i tillegg til ekstra løyving på kr 7,4 mill., slik at det totalt blir kr 187,4 mill. fordelt i 2019, med utgangspunkt i fordelinga av det øyremerkete tilskotet i 2016.

- Sjukeheimplassar og omsorgsbustader

For 2018 vert det gitt investeringstilskot til om lag 2500 plassar med heildøgnsomsorg, fordelte mellom omsorgsbustader og sjukeheimplassar. For 2019 er det framlegg om å gje tilskot til om lag 1500 einingar. Målgruppa for ordninga er personar med behov for heildøgns helse- og omsorgstenester uavhengig av alder, diagnose og funksjonshemming.

Stortinget har vedteke ei gradvis endring i investeringstilskotet slik at det frå 2021 berre blir gitt investeringstilskot til heildøgns omsorgsplassar som gir netto auke i det samla talet på plassar i kommunen. 50% av tilseingsramma skal i 2019 gå til netto vekst i talet på plassar.

- Ressurskrevjande tenester

Ordninga med øyremerkte tilskot for ressurskrevjande tenester gjeld for tenestemottakarar til og med det året dei blir 67 år. Utbetaling av tilskot til kommunane i 2019 er basert på direkte lønsutgifter i 2018 direkte knytta til tenestemottakarar.

Det er lagt opp til følgjande for 2019:

- Kompensasjonsgraden blir vidareført med 80% av netto utgifter ut over innslagsnivået.
- Innslagsnivået per brukar for å få kompensasjon blir auka frå kr 1,235 mill. til kr 1,320 mill. for netto utgifter i 2018. Det inneber ein auke på kr. 50.000,- utover justering for pårekna lønsvekst i 2018 (2,8%).
- Kompensasjonen som blir utbetalt frå staten til kommunane i 2019 skal kommunane inntektsføre i sine rekneskap for 2018, dvs. i det same året som utgiftene har vore. Tilskot for psykisk utviklingshemma (16 år og eldre) i rammetilskotet og eventuelle øyremerka tilskot blir trekt frå nettoutgiftene i berekningsgrunnlaget.

- Barnehagar

Regjeringa foreslår å utvida dagens ordning med gratis kjernetid for tre-, fire- og fem-åringar til også å omfatta toåringar, gjeldande frå 1. august 2019. Framlegget vil gi familiar med låg inntekt eit rimelegare barnehage tilbud. Det blir lagt inn kr 45,7 mill. i rammetilskotet for 2019 til dette.

Maksimal foreldrebetaling aukar med kr 50,- per måned frå 1. august 2019. Det blir trekt ut kr 65,8 mill. frå rammetilskotet i 2019 som følgje av dette.

6.4. Skjønstilskot

Føremålet med skjønsmidlane er å fanga opp lokale tilhøve som ikkje blir ivaretekne godt nok i inntektssystemet eller gjennom andre tilskotsordningar. Skjønnsramma skal også ivareta behov som kan oppstå i løpet av året. Fylkesmannen i Hordaland har for 2019 fordelt kr 88 mill. av ei total ramme på kr 115,6 mill. Resten, kr 27,6 mill. blir sett av til prosjektskjøn og som reserve for det som kan oppstå uføresett i løpet av året. Totalt er skjønnsramma for det nye Vestland Fylke redusert med kr 10,0 mill. i forhold til samla sum for Hordaland og Sogn- og Fjordane i 2018.

Meland kommune får i 2019 kr 3,8 mill. i skjønstilskot, som er kr 0,1 mill. mindre enn i 2018. Fylkesmannen kommenterer tildelinga til Meland kommune slik:

- Kommunen hadde i mange år høg folketalsvekst. Etter 2016 har det vore låg folkevekst. Kommunen har framleis utfordringar med å tilpassa tenestene etter den høge folkeveksten som var i tidlegare år. Veksttilskotet er i stor grad redusert etter 2016.
- Kommunen har framleis ei ung befolkningsamansetjing. Det har no vore ein stor vekst i aldersgruppa over 67 år. Det har gitt utfordringar med å auka tenestebehovet innan pleie- og omsorgssektoren. Kapasiteten ved sjukeheimen er auka i 2017.

- Kommunen har mange ekstraklassar innan skulesektoren som følgje av språkdeling. Mange av elevane i skulen ynskjer bokmål.
- Det har vore ein sterk auke i rusrelaterte problem. Det har blant anna samanheng med den generelle folkeveksten som har vore i kommunen.
- Kommunen har innført eigedomsskatt generelt, også på bustader.

I tillegg til fylkesmannen sin tildeling av skjønstilskot er det gitt signal om tildeling av skjønstilskot som kompensasjon for forventa reduksjon i eigedomsskatt på Verk og Bruk som følgje av nye takseringsreglar. Vi har forutsatt slik kompensasjon i budsjettframlegget for 2019, sjølv om vi ikkje har informasjon om korleis tilskotsordninga vert organisert.

6.5. Kommunereform

- Inndelingstilskot

Årlege inndelingstilskot vil erstatta bortfall av basistilskot og eventuelt bortfall av småkommunetilskot og reduksjon distriktstilskot som følgje av samanslåing. Den nye kommunen vil ta imot fullt inndelingstilskot i femten år etter samanslåing, før tilskotet deretter blir trappa ned over fem år. Tilskot blir tillagt årleg priskompensasjon. For allereie vedtekne samanslåingar i kommunereforma i perioden 2014 - 2017 vil det årlege inndelingstilskotet, som blir utbetalt frå og med iverksetjing av samanslåing år 2020, vere basert på inntektssystemet i 2016, dvs. før endringane i inntektssystemet i 2017. Basistilskotet i 2016 var på kr 13,2 mill. per kommune.

- Overgangsordning 2017 – 2019 (Kompensasjon for redusert basistilskot og småkommunetilskot)

I 2017 og 2018 er det gitt ein eigen kompensasjon til kommunar som skal slå seg saman. Kompensasjonen blir gitt dersom kommunen mellombels (2017 - 2019) får redusert basistilskot og småkommunetillegg som følgje av omlegginga av inntektssystemet i 2017, før kommunen får inndelingstilskot frå og med år 2020. Denne kompensasjonen vart justert opp i saldert statsbudsjett for 2018 som følgje av redusert kompensasjon gjennom overgangsordninga INGAR frå 2017 til 2018. Fordelinga i 2019 er ei vidareføring av fordelinga i 2018, med prisjustering.

Meland kommune får såleis kr 3,76 mill. for 2019. Dette er likevel om lag kr 0,7 mill. mindre enn det vi meinte skulle ligge til grunn for tilskotet, nemleg reduksjon i basistilskotet med kr 4,4 mill. frå 2016 til 2017 i samband med omlegginga av inntektssystemet.

- Regionsentertilskot

Tilskotet går til kommunar som slår seg saman når den nye samanslåtte kommunen vil bli meir enn 8000 innbyggjarar. Det blir ikkje gitt regionsentertilskot til kommunar som mottek storbytilskot. Tilskotet er fordelt mellom samanslåingskommunar med ein sats per samanslåing (60% av ramma) og ein sats per innbyggjar (40% av ramma). Fordelinga mellom kommunane i kvar samanslåing er gjort på grunnlag av innbyggjartalet. Tilskotet vart innført i 2017. Ramma for tilskotet er kr 200 mill. i 2018. Dette vert og vidareført i 2019, og dermed ikkje prisjustert frå 2018 til 2019.

- Ufrivillig åleine

Det er for 2017 og 2018 gitt kompensasjon til kommunar som er blitt ståande ufrivillig åleine etter kommunereforma og som tapte på omlegginga av inntektssystemet i 2017. Ikkje aktuelt for Meland.

7. Kommentar til netto finansposter, skatt og rammetilskot

7.1. Skatt og rammetilskot 2019

KS sin prognosemodell vert nytta som grunnlag for Meland kommune si budsjettering av rammetilskot og skatteinntekter. Rammetilskotet vert fastsett i statsbudsjettet. Skatteanslaget som ligg til grunn for berekninga av kommunen sine frie inntekter (sum av skatt og rammetilskot) i statsbudsjettet er basert på folketalet per 1. januar 2018. I prognosemodellen får vi i tillegg med oss forventa skatteinntekter som følgje av veksten i folketalet fram til 1. januar 2019. Prognosemodellen gir difor meir korrekte tal på skatteinntekter og skatteutjamning enn det som kjem fram i statsbudsjettet.

Skatt og rammetilskot - Økonomiplan 2019-2022	Rekn. 2017	Prognose 2018	Budsjett 2019
Innbyggjartilskot	185 196	190 710	200 000
Utgiftsutjamning	9 010	11 993	16 541
Korreksjon for barn i statlege og private skular	-4 758	-3 446	-3 184
Tilskot til INGAR (inntektsgarantiordn.)	-801	-574	-431
Overføring frå INGAR	3 910		
Saker m/særskild fordeling	1 721	1 808	2 072
Veksttilskot	2 979	3 049	269
Skjønstilskot	4 260	3 900	3 800
Budsjettavtale+Rev. nasj. budsj.	-151	1 184	
Regionsentertilskot	693	1 407	1 411
Overgangsordning - tilbakeføring av gr.	548	2 755	3 764
Sum rammetilskot	202 607	212 786	224 242
Auke i forhold til året før:	-423	10 179	11 456
Auke i %:	-0,2 %	5,0 %	5,4 %
Skatt og inntektsutjamning			
Kommunale skatteinntekter	193 046	202 578	206 404
Inntektsutjamning	32 072	28 386	28 954
Sum	225 118	230 964	235 358
Auke i forhold til året før:	13 331	5 846	4 394
Sum auke i %:	6,3 %	2,6 %	1,9 %
Sum rammetilskot, skatt og Innt.utjamm.	427 725	443 750	459 600
Auke i forhold til året før:	12 908	16 025	15 850
Sum auke i %:	3,1 %	3,7 %	3,6 %

Tabellen viser utvikling i rammetilskot, skatt og inntektsutjamning for perioden 2017 – 2019. Skatt og rammetilskot for 2019 er budsjettert med kr 459,6 mill. Dette er kr 15,9 mill. høgare enn i siste prognose for 2018, ein vekst på 3,6%.

7.2. Andre finanspostar inkl. eigedomsskatt

Netto inntekt frå andre finanspostar er redusert med kr 9,9 mill. frå kr 16,5 mill. i revidert budsjett for 2018 til 5,6 mill. i budsjettet for 2019. Endringa skuldast først og fremst auke i avdrag og renteutgifter på lån.

Netto avskrivningar er ein inntektspost på finansområdet fordi nokre av avskrivingspostane er fordelt til sjølvkostområda på vatn og avlaup. Desse ligg under tenesteområde Plan, utbygging og kommunalteknikk (PUK). Det er elles gjort ei prinsippending i 2019 vedr. avskrivningar på kommunale bygg som inneber at netto avskrivningar på finans er redusert med kr 2,3 mill., samstundes som ramma til PUK er redusert tilsvarande. Totalt i budsjettet har dette ikkje resultatteffekt, men kjem fram i oppstillinga nedanfor som redusert inntekt frå netto avskrivningar.

Netto rentepostar er renteinntekter frå bankinnskot, frå utlån, og kalkulatoriske renter fordelt ut på investeringar og sjølvkostområda. Eigedomsskatt, utbytte mm. vert redusert frå 2018 til 2019 fordi denne posten inkluderer tilskot frå havbruksfondet i 2018 med kr 2,8 mill. som vi ikkje vil få i 2019.

Økonomiplan 2019-2022 Netto finans / utgiftrammer	Regn. 2015	Regn. 2016	Regn 2017	Budsj (rev) 2018	Budsj. 2019
Skatt og rammetilskot	391 791	414 817	419 800	443 750	459 600
% vekst i skatt og rammetilsk. pr år	7,4 %	5,9 %	1,2 %	5,7 %	3,6 %
Avdrag	-13 190	-15 167	-16 158	-16 600	-21 400
Netto avskrivningar	8 426	8 552	9 440	8 400	6 257
Netto rentepostar	-1 619	-1 130	-1 182	-2 100	-2 357
Eigedomsskatt, utbytte m.m.:	21 443	21 838	22 700	26 770	23 050
Sum andre finansposter	15 060	14 093	14 800	16 470	5 550
Netto inntekter og finansposter	406 851	428 910	434 600	460 220	465 150
% vekst i netto finans pr år	3,2 %	5,4 %	1,3 %	5,9 %	1,1 %
Driftsramme tenesteområda	392 351	419 090	441 150	466 850	465 150
Overskot til fond (+) / bruk av fond (-)	14 500	9 820	-6 550	-6 630	0
Overskot i % av netto finans	3,6 %	2,3 %	-1,5 %	-1,4 %	0,00 %

7.3. Renter, avdrag og gjeld i budsjettet for 2019

Renter og avdrag lån budsjett 2019	Renter 2019	Avdrag 2019	Sum renter og avdrag 2019	Restgjeld 01.01.2019	Restgjeld 31.12.2019	Gj.snitts- rente 2019	Avdrag i % av gjeld per 01.01.2019
Kommunalbanken - PT-lån	1,68	5,75	7,42	80,8	75,0	2,15 %	7,12 %
Komm.banken - Fast rente og forfall	4,18	-		247,5	247,5	1,69 %	0,00 %
Husbanken - investeringar	0,46	0,78	1,24	27,7	26,9	1,70 %	2,80 %
Husbanken - startlån	0,98	2,95	3,93	59,1	56,1	1,71 %	4,99 %
Sertifikatlån (forfall inntill 12 mnd)	1,67	13,00	14,67	120,5	107,5	1,47 %	10,79 %
Obligasjonslån 5 år	2,47	-	2,47	134,8	134,8	1,83 %	0,00 %
Sum lån per 31.12.2018:	11,44	22,47	29,73	670,3	647,9	1,74 %	3,35 %
Nytt lån 2019 - opptak 31.08.2019	1,02		1,02		175,1	1,75 %	
SUM	12,46	22,47	34,93	670,3	823,0	1,67 %	3,35 %
Avdrag startlån i kapitalrekneskapen		2,95		Alle tal i mill kr			
Sum i driftsrekneskapen	12,46	19,52					

Det er budsjettert med renteauke på lån i løpet av 2019 med 0,5% på flytande lån, og faktisk rente på lån med fast rente. Vi ser at sum gjeld er budsjettert til kr 670 mill. per 1. januar 2019 og vi reknar med auke til kr 823 mill. per 31.12.2019.

8. Framlegg til budsjetttrammer for tenesteområda i 2019

Rådmann har delegert mynde til å fordele samla utgiftsramme på dei ulike tenesteområda som den kommunale administrasjonen er delt opp i. Kommunestyret gjer heller ikkje vedtak om fordeling av ramma. For å forklare innhaldet i budsjettframlegget vil likevel rådmannen informere om korleis budsjettamma for 2019 er tenkt fordelt til tenesteområda, korleis utvikling i denne ramma har vore frå 2018, og kva endringar som rådmann har med i sitt framlegg til budsjett og økonomiplan.

Netto finansinntekter, skatt og rammetilskot er i 2019 (inkludert særskilte innsparingstiltak) budsjettert med kr 475,48 mill., medan rammer til tenesteområda er budsjettert med til saman kr 475,48 mill. Budsjettframlegget er dermed i balanse. Inkludert i netto finansinntekter ligg bruk av disposisjonsfond med kr 1,0 mill. til miljøprosjektet i skulen. Kostnadane i prosjektet er inkludert i ramma til fordeling til tenesteområda, og ligg på TO 23 – Ungdomsskulen.

I tabellen nedanfor er første kolonne, revidert budsjett for 2018 prisjustert med 2,8% til 2019-prisnivå. Dette visast i andre kolumnen. Tredje kolonne viser rådmannen si fordeling av ramme til kvart tenesteområde, og endring frå 2018 til 2019 reflekterer dermed reell aktivitetsauke frå 2018 til 2019. Øvst i tabellen kjem netto finans, skatt og rammetilskotet, som i 2019 er budsjettert med kr 465,15 mill. Dette er ein nedgang i forhold til prisjustert budsjett for 2019 på kr 7,96 mill., eller 1,7%. Nedgangen skuldast auka renter og avdrag som følgje av høgt investeringsnivå i 2017 og 2018, at havbruksmidlar og auka skatteinntekter med til saman om lag 6 mill. som kom inn i revidert budsjett i august 2018 ikkje vert vidareført i 2019, og må reverserast.

Budsjettframlegget viser deretter at sum utgiftsramme til fordeling før særskilte innsparingstiltak er kr 479,8 mill., som er kr 150.000 lågare enn revidert og prisjustert budsjett for 2018 (479,9 mill.). Vi har dermed ei underdekning før særskilte innsparingstiltak på kr 14,6 mill. Vi ville og auka underskotet med kr 8,0 mill. frå kr 6,8 mill. i 2018 til kr 14,6 mill. i 2019. Dette er grunnlaget for at rådmannen ser det som naudsynt å foreslå særskilte tiltak for å auke inntektene og redusere kostnadsnivået, og dermed kunne presentere eit budsjettframlegg for 2019 som går i balanse.

TO	Rammer per tenesteområde Budsjett 2019	rev. bud 2018	rev. bud 2018 prisjust.	budsj 2019	Endring prisjust. 2018 - budsj. 2019	Endr. i % 2018 - 2019
12	Rammetilskot, skatt og andre finanspostar	460 220	473 110	465 150	-7 960	-1,7 %
10	Politikk/Rådmannskontor	17 750	18 250	18 073	-177	-1,0 %
11	Økonomikontor	9 740	10 010	10 622	612	6,3 %
13	IKT, Brann mm.	15 760	16 200	15 980	-220	-1,4 %
14	Rådgevartenenesta	9 970	10 250	10 228	-22	-0,2 %
15	Barnehagar - private+tilsyn	84 460	86 830	88 067	1 237	1,5 %
19	PPT	2 980	3 060	3 079	19	0,6 %
20	Kommunal Barnehagedrift	7 010	7 210	7 590	380	5,4 %
21	Grasdalen skule	14 060	14 450	14 401	-49	-0,3 %
23	Ung.skulen og Vaksenoppl.	17 040	17 520	18 580	1 060	6,2 %
24	Rossland skule	25 260	25 970	25 159	-811	-3,2 %
25	Sagstad skule	32 210	33 110	35 582	2 472	7,7 %
26	Vestbygd skule	19 920	20 480	19 585	-895	-4,5 %
30	Helse	27 940	28 720	28 083	-637	-2,3 %
35	Sosiale tenester (NAV)	12 280	12 620	13 166	546	4,4 %
36	Barnevern	13 170	13 540	13 356	-184	-1,4 %
37	Meland Sjukeheim	47 800	49 140	46 611	-2 529	-5,3 %
38	Meland heimetenester	65 970	67 820	68 303	483	0,7 %
50	Kulturkontor	10 470	10 760	11 130	370	3,5 %
60	PUK - Plan, Utbygg., Komm.tekn.	33 060	33 990	32 185	-1 805	-5,5 %
	Sum rammer per Tenesteomr. før innsparinger	466 850	479 930	479 780	-150	0,0 %
	Resultat før særskilte innsp.tiltak	-6 630	-6 820	-14 630	-8 000	
	Auke eigedomsskatt			7 600	7 600	
	Bruk av disp.fond (inkl. miljøprosjekt i skulen)	1 000	1 000	1 000	-	
	Auka bruk av flykningefond			1 730	1 730	
	Sum endringar inntekter og netto finanspostar	1 000	1 000	10 330	9 330	
	Strukturendr. skule			2 600	2 600	
	Stenge rom sjukeheimen/auke heimetenesta			1 700	1 700	
	Sum endringar utgiftsrammer til tenesteområda	-	-	4 300	4 300	
	Netto innsparingstiltak / anna driftsfinansiering	1 000	1 000	14 630	13 630	
	Etter særskilte tiltak:					
12	Rammetilskot, skatt og andre finanspostar	461 220	474 110	475 480	1 370	0,3 %
	Sum rammer per Tenesteomr. etter innsparinger	466 850	479 930	475 480	-4 450	-1,0 %
	Resultat (bruk av (-) eller avsetjing til (+) disp.fond):	-5 630	-5 820	-	5 630	
	Overskot i % av netto finans	-1,2 %	-1,2 %	0,0 %		

Budsjettprosessen for 2019 har vore vanskeleg grunna behov for auka ramme til fleire tenesteområde, Samstundes må vi kunne finansiere auke i renter og avdrag, og vi har berre moderat vekst i inntekter elles for å kunne dekke inn denne auken.

Rådmannen legg og til grunn for budsjettframlegget at det er eit mål om å komme opp i eit overskot på 1,75% slik økonomistyringsprinsippa i kap. 3 slår fast. I framlegget til budsjett for 2019 har ein ikkje klart å oppnå dette. Men med dei særskilte innsparingstiltaka, framlegg om låg vekst i utgiftene, og få nye tiltak framover, vil ein i økonomiplanperioden for 2019-2022 kunne oppnå dette målet. Dette er nærare kommentert i framlegget til oppdatert økonomiplan for 2019-2022.

Framlegg til særskilte innsparingstiltak:

- Auke eige-domsskatt, årseffekt 7,6 mill. auke frå 2019.
  - Auke skattegrunnlaget ved å retaksere hus og hytter med 20% (kontorjustering). Takstane har vore uforandra i 10 år. SSB sine prisvekst tal viser verdiauke på mellom 40% og 50% i denne perioden. Justering med 20% synast rimeleg og vil gje auke i inntekter med kr 2,95 mill.
  - Auke i promillesats frå 3,5 til 4,5 vil gje kr 4,65 mill. ekstra.
- Bruk av disposisjonsfond
Rådmannen legg inn bruk av disposisjonsfond til å dekke miljøprosjekt i skulen med kr 1,0 mill. i 2019 slik kommunestyret har gjort vedtak om tidlegare, slik det og vart gjort i 2018. Kostnaden til prosjektet er innarbeidd i utgiftsramma til ungdomsskulen for 2019.
- Auka bruk av flyktningefondet
Kommunestyret har tidlegare vedteke å avsetje til fond midlar som kommunen mottok i integreringstilskot og andre flyktningetilskot, som ikkje vert brukt til tenester og utbetalingar til flyktningane i det einskilde år. Dette er ei form for sjølvpålagt sparing til seinare bruk når kommunen ikkje lenger får tilskot for flyktningane, men fortsatt har utgifter til dette arbeidet. Dei andre Alver-kommunane har ikkje spart på denne måten. Fondet er per 1.1.2019 truleg på om lag kr 16,5 mill. (avhengig av kor mykje som vert avsett i 2018). I framlegget legg rådmannen opp til å auke bruken av fondet med til saman kr 4,7 mill. i økonomiplanperioden, av dette kr 1,7 mill. i 2019, ut over det som er gjeldande prinsipp for bruk av dette fondet.
- Innsparing renter og avdrag ved å ta ut heile utbygginga av ny ungdomsskule og kommunalt tilskot til ny arbeidskyrkje frå økonomiplanen og skyve prosjekta til etter 2022.
Totalt vil desse prosjekta ha om lag kr 21,0 mill. i renter og avdrag per år dersom dei vert realisert. I vedtaket om økonomiplan frå juni 2018 vart deler av prosjektsummen til ungdomsskulen skjøve ut til etter 2022, og no foreslår rådmannen å flytte heile ungdomsskuleprosjektet og tilskotet til arbeidskyrkja ut av investeringsframlegget for perioden 2019-2022, og dermed spare ytterlegare kr 10,0 mill. i renter og avdrag i økonomiplanperioden, mesteparten av dette mot slutten (kr 6,94 mill. i 2022).
- Strukturendring skule
Ein av dei store utfordringane i Melandskulane er at vi har mange ekstra klassar som følgje av språkdeling. I tillegg har Rosslund skule hatt synkande elevtal på ungdomstrinnet dei siste åra. Rådmannen foreslår difor ei todelt strukturendring frå hausten 2019 med at ungdomstrinnet på Rosslund skule vert overført til Meland Ungdomsskule og at 5. til 7. trinn ved Vestbygd skule vert overført til Rosslund skule. I 2019 reknar vi med å kunne spare 2,6 mill. på tiltaket, med ein årseffekt på kr 6,0 mill. per år frå 2020.

- Stenge ned rom på sjukeheimen kombinert med styrking av heimetenesta. Tiltaket inneber å stenge 4 rom på sjukeheimen, og samstundes styrke heimetenestene for å kunne dekke opp for ekstra tenestebehov der, som følgje av tiltaket. Netto er det rekna med ei årleg innsparing på kr 1,7 mill.

Ytterlegare kommentarar til desse tiltaka følgjer i dei etterfølgjande kapittel. Merk og at kommentarane til budsjettframlegget frå kvart tenesteområdet tek utgangspunkt i tildelte rammer før dei særskilte innsparingstiltaka.

Alternativ til innsparingstiltaka

Som alternativ til dei særskilte innsparingstiltaka kan kommunestyre velje å bruke disposisjonsfondet eller meir av flyktningefondet for å dekke inn meirforbruket som rådmannen ikkje har klart å finne dekning for på anna vis. Rådmannen meiner at ei slik alternativ inndekning på driftsbudsjettet krever forsiktighet med omsyn til investeringar, og elles når det gjeld kva andre nye tiltak det er rom for i budsjettet for 2019 og i økonomiplanen.

9. Kommentrar til budsjett 2019 frå administrative einingar

Stabar og administrative støttefunksjonar består av administrasjonsstab/rådmannskontoret (inkludert personale, dokumentsender og resepsjonen), rådgjevarstaben, økonomikontoret, i tillegg til at innkjøpte IKT-tenester og Brannvern vert administrert av desse stabseiningane. Revisjonstenesta og tilskotet til kyrkja ligg og her, i tillegg til alle politiskar-relaterte kostnader.

9.1. Stab/rådmannskontor

TO	Rammer per tenesteområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
10	Politikk/Rådmannskontor	17 264	17 750	18 250	18 073	-177	-1,0 %

Det er lagt opp til auke i talet på årsverk med ei 100% stilling. Rådmannskontoret har då 12,2 årsverk. I tillegg vert frikjøp for tillitsvalde, med heimel/utrekning etter reglane i Hovudtariffavtalen, ført på dette området. Opphavleg frikjøpsressurs for 2 hovudtillitsvalde vart i 2018 auka med 40% stilling i samband med kommunesamanslåinga, slik at frikjøp for hovudtillitsvald (HTV) no utgjer totalt 1,9% stilling. Det ligg også inne frikjøp av hovudverneombud (HVO) med 15% stilling.

Stabsområdet dekker og utgifter til revisjon, politiske styre, råd og utval, inkl. løn til ordførar og varaordførar, arbeidsmiljøutvalet, samt alkoholløyve /kontroll og val. Kontoret har vidare ansvar for HR-funksjonen, resepsjonstenesta, dokumentsenderet, overordna arkivteneste, kommunen si heimeside, intranett og Facebook-side. Vidare skal staben serve politiske råd og utval med sekretærtjenester, innkallingar, møtebøker/protokollar m.m. Rådmannskontoret har også saksbehandling og tilrettelegging ved borgarleg vigsel.

Området har mange utgiftspostar der kostnadane ligg utanfor leiar sin kontroll. Dette gjeld t.d.: Kontingent KS, utgifter til revisjonen, innbetaling til pasientskadeerstatninga, person- og yrkesskedeforsikring, Nordhordland IKS/Regionrådet m.m. Området har også utgiftspostar som kjem heile organisasjonen til gode, t.d. juridisk bistand, annonsering, bedriftshelseteneste, innkjøpsavtale, interkommunalt arkiv, frikjøp av tillitsvalde m.m. Den tildelte ramma er generelt svært stram.

Det vil vere nødvendig å hente inn ekstern bistand til rydding og henting av papirarkiv for perioden 1999-2014 i samband med etableringa av Alver kommune. Dette gjeld også fagarkiva. Det vil ikkje vere nok intern kapasitet og kompetanse til å gjere dette arbeidet lokalt. Det er difor sendt førespurnad til Interkommunalt arkiv i Hordaland (IKAH) og bedt om tilbod på dette arbeidet. Meland har ca. 467 + 90 hyllemeter papirarkiv som må ordnast før deponering i IKAH.

Kommunevalet 2019

Det er så langt ikkje klarlagt om utgifter til kommunevalet hausten 2019 skal belastast dei statlege prosjektmidlane til Alver kommune eller kvar av dei 3 samanslåings-kommunane. Det kan vere aktuelt med elektronisk manntalsregistrering i røystelokala. Dette krev utstyr, teknisk tilrettelegging i vallokala og opplæring av røystemottakarane. Det er ikkje lagt inn midlar til dette i budsjettframlegget.

9.2. Økonomikontor

TO	Rammer per tenesteområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
11	Økonomikontor	9 148	9 740	10 010	10 622	612	6,1 %

På dette området ligg kostnadar til økonomistaben, samt kostnadar (refusjonar) til felles regionalt kemnerkontor og til Meland kommune sitt kyrkjelege fellesråd. Etter overføring av 4 årsverk til felles løns- og rekneskapskontor for Lindås, Radøy og Meland frå 1. august 2018 er det att 2 årsverk ved kontoret. Det nye kontoret er organisert som interkommunalt samarbeid med Lindås som vertskommune. Kostnaden i budsjettet for 2019 er om lag kr 0,5 mill. høgare enn eigen drift i 2018. Dette som følgje av ekstra kostnadar til husleige, og noko ugunstig fordelingsnøkkel mellom kommunane som gjer at Meland kommune får auka utgift. Den resterande del av økonomistaben har ansvar for økonomirapportering, budsjettarbeid, innkjøp, finansoppfølging, eigedomsskatt, IKT og telefoni.

9.3. Meland kyrkje

Driftstilskotet til Meland kyrkjelege fellesråd / soknerådet er i budsjettframlegget for 2019 på kr 3.805.000,- som er ein reduksjon med kr 45.000,- i forhold til 2018-budsjettet. I fjorårets budsjett var det lagt inn dekking av eingongskostnadar med kr 150.000,- som no er trekt ut, medan det er gitt kompensasjon for løns- og prisvekst med kr 105.000,-.

Kyrkja har i innspel til kommunen peika på at driftstilskotet til kyrkja (inkludert tenesteyting) i Meland ligg lågt samanlikna med andre kommunar. I 2017 var tilskotet på 0,9% av kommunen sine totale driftsutgifter. I 2002 var tilskotet på 1,6%, og har sidan blitt gradvis redusert. Det er i dag lågast av alle Nordhordlands-kommunar. Pr innbyggjar utgjer det kr 547,-, mot 891 i Radøy og i 870 i Lindås (Kostra, SSB).

Konsekvensane av dette er at kyrkja ikkje har hatt moglegheit til å bygge ut staben i takt med folkeauken. Det har vorte vanskelegare å gjennomføre pålagt årleg trus opplæring til alle døypte mellom 0-18 år, vere ein aktiv bidragsytar i kulturlivet, og elles utføre oppgåvene som er forventa av kyrkja. Kyrkja i Meland har likevel eit stort diakonalt arbeid, hovudsakleg på grunn av frivillig innsats og betydeleg større gjevarteneste i høve til folketal enn dei andre kommunane nemnt over. Kommunen har ansvar for å gje kyrkja skikkelege rammer for arbeidet, og kyrkja har spelt inn behov for auke på om lag kr 350.000,- ut over kompensasjonen for løns- og prisvekst som er gitt.

Meland kyrkje har eit tilbygg frå ca. 1970, som treng ei betydeleg oppgradering etter nesten 50 års hard bruk. Det trengs både med tanke på å få til forsvarlege hygieniske forhold, betre arbeidsforhold for tilsette og frivillige, og meir tenleg innreiing. I 2019 er det budsjettet med utskifting av varmeanlegget i kyrkja. Då burde og golvet pussast og lakkast, noko kyrkja planlegg å gjennomføre med eige mannskap og innanfor tildelt driftsbudsjett. Men den svært slitte løparen i midtgangen bør skiftast i denne samanheng. Kyrkja har difor fremja ynskje om kr 500.000,- til oppussing av tilbygget, og kr 100.000,- til ny løpar. Dette er ikkje med i rådmannen sitt framlegg til budsjett for drift eller investering i 2019.

9.4. IKT og Brannvern

TO	Rammer per tenesteområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
13	IKT, Brann mm.	15 121	15 760	16 200	15 980	-220	-1,4 %

IKT

IKT-budsjettet inneheld felles kommunale IKT og telefoni-kostnader. I tillegg kjem kommunen sin del av felles IKT-drift gjennom IKT-Nordhordland (IKTNH) og interkommunale IKT-strategi- og prosjektkostnader. Meland kommune har ikkje eigen stab på IKT-området. Økonomisjefen er IKT-kontakt for kommunen og deltek på noko møteverksemd på IKT-området, og er ansvarleg for oppfølging av IKT-budsjettet og den aktiviteten som skal skje på dette område. Elles er heile drifta sett ut til det interkommunale samarbeidet. Sum budsjettframlegg for 2019 er på kr 7,9 mill., ein reduksjon på kr 0,2 mill. frå 2018. Nedgangen skuldast effektivisering i drifta av kommunane sine felles IKT-løysingar. I 2019-budsjettet er kr 0,6 mill. av kostnadane til IKTNH prosjekterrelaterte kostnader som vert ført som investeringar.

Interkommunalt Brannvern

Meland kommune er med i Lindås og Meland interkommunale brann- og redningsteneste. Dette er eit vertskommunesamarbeid der Lindås er vertskommune. I 2019 er det budsjettet med til saman kr 8,1 mill. til føremålet. Dette er ei auke på kr 0,4 mill. eller 5,5% frå revidert budsjett 2018.

9.5. Rådgjevarstab (ekskl. barnehage)

TO	Rammer per tenesteområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
14	Rådgevartenenesta	8 426	9 970	10 250	10 228	-22	-0,2 %

På dette området ligg kostnader til rådgjevarstaben innan skulesektor, kommuneplanleggjar, helse, pleie- og omsorg, samt næring. Løn til næringsrådgjevar vert fullt ut betalt av tilskot frå Meland Utbyggingsselskap AS også i 2019. I tillegg er det lagt inn midlar til kurs, reiser etc. som ein ikkje får refundert. Utanom

lønskostnader er den største kostnaden for rådgjevartenesta knytt til refusjon til skular for gjesteelevar og til andre kommunar for fosterbarn eigentleg heimebuande i Meland kommune. I tillegg fører ein her kostnader relatert til interkommunale samarbeidsavtaler som til dømes krisesentertilbod og ungdomskontakten Salto. Budsjettet er auka med om lag 0,3 mill. frå 2018 til 2019, tilsvarande justering for løns- og prisvekst frå 2018.

9.6. PPT

TO	Rammer per tenestoområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
19	PPT	2 637	2 980	3 060	3 079	19	0,6 %

Framlegg til budsjett for PPT er basert på vidareføring av aktivitetsnivå frå 2018.

9.7. Breibandsutbygging

Samferdselsdepartementet har i statsbudsjettet for 2018 løyvd kr 149,7 mill. til utbygging av breiband i område som ikkje er kommersielt lønnsame å byggje ut. Den økonomiske ramma til Hordaland er 8.325.000,- kroner. Meland kommune fekk kr 4.125.000,- av desse midlane i 2018. I tillegg kjem kommunen sin eigenfinansiering på kr 2.000.000, henta frå disposisjonsfondet. Utbygginga er planlagt gjennomført i 2019. Rådmannen legg ikkje opp til ny søknad i 2019, men tilrår at ei vidare utbygging blir ei felles vurdering i Alver kommune.

10. Barnehage

10.1. Private barnehagar

TO	Rammer per tenestoområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
15	Barnehagar - private+tilsyn	83 101	84 460	86 830	88 067	1 237	1,4 %

Tilskot til private barnehagar er ein av dei store utgiftspostane til kommunen. Tilskotssatsane er basert på drifta i den kommunale barnehagen 2 år før budsjettåret, samt prognose for barnetal i dei private barnehagane 15. des. i året før tilskotsåret. Det vert og gjeve tilskot til oppstart av nye avdelingar i tilskotsåret dersom det er trong for det, og etter avtale med kommunen. Totalt tilskot vil dermed vere noko usikkert fram til 15. des., når vi veit barnetalet som skal leggjast til grunn.

Tabellen nedanfor syner forventta utvikling i barnetal totalt i kommunen og talet på barn i barnehagane i Meland. I 2018 er det totalt 608 barn i barnehagane i kommunen, 37 i den kommunale barnehagen og 571 i dei private. Dette er 81,9% av tal på barn i aldersgruppa 0-5 år i Meland kommune. I folketalsprognosen for aldersgruppa 0-5 år som er lagt til grunn i budsjettet for 2019 reknar vi med ein reduksjon på 44 born frå 742 per 1.1.2018 til 698 per 1.1.2019, og ytterlegare reduksjon i løpet av 2019 på 17 til 681 per 1.1.2020. Dette gjer at vi og legg opp til ein reduksjon på 17 i talet på born i barnehagane frå 2018 til 2019, slik at det totalt vil være 591 barn i barnehagane i Meland i 2019.

Utvikling Barnetal i Meland kommune samanlikna med barnehageplassar

Folketall pr dato:	01.01.15	01.01.16	01.01.17	01.01.18	01.01.19	01.01.20
År	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Innbyggere 0-2 år	373	356	358	341	325	300
Innbyggere 3-5 år	375	377	399	401	373	381
Innbyggere 0-5 år:	748	733	757	742	698	681
Økning i året	-15	24	-15	-44	-17	
Økning i % i året	-2,01 %	3,27 %	-1,98 %	-5,93 %	-2,44 %	
Barn i kommunale barneh. 1.1 i året:	30	33	36	37	37	37
Barn i private barneh. 1.1 i året:	567	565	574	571	554	539
Sum barn i barnehage 1.1 i året:	597	598	610	608	591	576
Endring kommunale i løpet av året:	3	3	1	-	-	
Endringar private i løpet av året	-2	9	-3	-17	-15	
Sum endringar i løpet av året:	1	12	-2	-17	-15	
Økning i %	0,2 %	2,0 %	-0,3 %	-2,8 %	-2,5 %	
Andel barnehageplassar av barn 0-5 år:	79,8 %	81,6 %	80,6 %	81,9 %	84,7 %	

Basert på rekneskap og budsjett for drifta i den kommunale barnehagen har vi rekna ut satsar per barn for tilskot til dei private barnehagane. I summene er satsane for ekstra tilskot knytt til ny pedagognorm inkludert. Tilskotsreglar er slik:

1. Består av ein driftsdel og ein kapitaldel
2. Tilskotsgrunnlaget (driftsdel) er kommunen sine 2 år gamle rekneskap.
3. Kommunen sine pensjonsutgifter skal takast ut av berekningsgrunnlaget, og ein kalkulert pensjonsutgift på 13% av lønsgrunnlaget skal brukast.
4. Kapitaltilskotet er avhengig av byggeåret til barnehagebygget, og vert fastsett årleg av Utdanningsdirektoratet (UDIR).
5. Vi får ein fast tilskotssum per barn til styrking av den pedagogiske bemanninga i barnehagane.

Satsar for tilskot til private barnehagar i Meland kommune

Kommunale satser ordinære barnehager:	2015	2016	2017	2018	2019
Driftstilskot små barn:	156 844	176 444	178 868	175 180	185 444
Driftstilskot store barn:	73 663	84 011	85 013	81 644	86 856
Tilskot ped.bem. små barn			900	2 214	2 276
Tilskot ped.bem. store barn			500	1 230	1 264
Kapitaltilskudd (veid gj.snitt):	9 500	12 262	11 178	12 032	11 733
Sum små barn:	166 344	188 706	190 946	189 426	199 453
Sum store barn:	83 163	96 273	96 691	94 906	99 853

%-vis endring i sats frå året før	2015	2016	2017	2018	2019
Små barn:	-3,9 %	13,4 %	1,2 %	-0,8 %	5,3 %
Store barn:	-2,8 %	15,8 %	0,4 %	-1,8 %	5,2 %

I tabellen er driftstilskotet per barn til ordinære private barnehagar for 2019 budsjettert slik:

Sats små barn: kr 185.444,-   Sats store barn: kr 86.856,-

Total inkl. tilskot til pedagogisk bemanning og kapitaltilskot er satsane for 2019 budsjettert til:

Sats små barn: kr 199.453,-   Sats store barn: kr 99.853,-

Dette er ein auke på om lag 5,0% frå året før.

Satsane for kapitaltilskot brukt i tabellen er eit veid gjennomsnitt basert på utbyggingsåret til den einkilde barnehagen. Då Meland kommune ikkje har eigne familiebarnehagar vert det nytta nasjonale satsar for familiebarnehagar i Meland kommune. For 2019 er desse fastsatt av Utdanningsdirektoratet til:

Sats små barn: kr 163.900,-   Sats store barn: kr 124.500,-

Tabellen nedanfor viser vekta barnetal (deltidsplassar omgjort til heiltidsplassar) og tilskot i budsjettet.

Gj.snittleg vekta barnetal som grunnlag for tilskot	2015	2016	2017	2018	2019
Små barn i ordinære barnehagar:	224	205	194	183	186
Store barn i ordinære barnehagar:	322	346	365	373	354
Sum barn i ordinære barnehagar:	546	551	559	556	540
Små barn i familiebarnehagar:	8	4	3	4	5
Store barn i familiebarnehagar:	2	3	7	6	4
Sum familiebarnehagar:	10	7	10	10	9
Sum alle:	556	557	569	566	549

Tilskotsutrekning (mill kr):	2015	2016	2017	2018	2019
Små barn (0-2 år):	35,89	36,65	35,20	32,69	35,37
Store barn (3-6 år):	23,53	29,40	31,83	31,21	31,24
Tilskot ped.bem. små barn			0,17	0,41	0,42
Tilskot ped.bem. store barn			0,18	0,46	0,45
Kapitaltilskudd:	5,22	6,84	6,38	6,82	6,46
Sum ordinært tilskot	64,6	72,9	73,8	71,6	73,9
Tillegg og justeringar	5,0	1,8	-	3,0	-
Sum:	69,6	74,7	73,8	74,6	73,9
Endring frå året før	0,46	5,06	-0,94	0,83	-0,65
Endring frå året før i %	0,7 %	7,3 %	-1,3 %	1,1 %	-0,9 %
Endring frå 2017				0,83	0,18

For 2019 er det budsjettetert med tilskot til dei private barnehagane med kr 73,9 mill., som er kr 0,7 mill. mindre enn tilskot for 2018 (inkl. ekstraordinært tilskot på kr 3,0 mill.). Tilskotet er utrekna som ein fast sum per barn multiplisert med venta barnetal i dei private barnehagane 15. des. i året før tilskotsåret (15.12.2018 for budsjett 2019). Tilskotet vil dermed i stor grad vere gjeve i god tid før budsjettåret, men den endelege summen vil først vera klar når faktiske barnetal per 15.12.2018 føreligg i årsmeldinga til barnehagane i løpet av januar 2019.

Når kommunar slår seg saman skal ein fortsette med utrekning av tilskot i den samanslåtte kommunen basert på 2 år gamle rekneskap i områda for dei samanslåtte kommunane. Dette inneber at nye Alver kommune vil ha ulike satsar for tilskot til private barnehagar i 2020 og 2021. Først for rekneskapsåret 2020 vil ein lage eit felles kostnadsgrunnlag for alle kommunale barnehagar i nye Alver kommune, som får effekt for tilskotet til dei private barnehagane frå 2022.

10.2. Barnehageadministrasjon

Budsjettramma for barnehageadministrasjonen er i 2019 på kr 88,1 mill. Av dette utgjør tilskotet til private barnehagar kr 73,9 mill. Den resterande summen går til rådgjevertenesta sine tenester Førskule og Styrka tilbod førskule.

Status og utfordringar i 2019.

Barnehagesektoren er i dag den tredje største kommunesektoren i Norge. Nye lovpålagde arbeidsoppgåver etter barnehagelova aukar i omfang. Kommunen er barnehagemyndede etter Barnehagelova og har ansvar for godkjenning, tilsyn og vegleing til alle kommunale og private barnehagar.

Tenesta har ansvar for:

- Felles barnehageopptak, fagleg systemarbeid og kompetanseplan for dei tilsette i alle barnehagane.
- Delegerede vedtak etter barnehagelova med forskrifter
- Refusjonsordningar og spesialpedagogiske vedtak, samt innkrevjing av refusjonar.
- Politisk sakshandsaming og planarbeid for sektoren.

Kommentarar til budsjettframlegget:

- Vedtak i høve Forskrift om redusert foreldrebetaling.
Det vert handsama mellom 60 og 70 søknader frå foreldre i 2018. Dette er om lag same som i 2017. Utbetalingane har auka opp då fleire får gratis kjernetid. Utbetalingar for våren 2018 utgjorde kr 860.000,-. For 2019 er budsjettposten auka opp til kr 1.500.000 , -.
- Vedtak etter barnehageloven §19 a som gjeld spesialpedagogikk og §19 g individuell tilrettelegging.
Spesialpedagogisk hjelp, teiknspråkoplæring m.m. er heimla i Barnehagelova. Lovpålagte vedtak for barn med nedsett funksjonsevne og retten til spesialpedagogisk hjelp aukar kostnadane. For 2019 er styrka tilbod difor auka då det kjem born med store behov dette og neste barnehageår.

Kompetanseheving og kvalitetsarbeid

- Prosjekt «tidleg innsats» har som mål å styrke barnehagane sin kunnskap, og arbeide tidleg med born, for såleis førebyggje spesialpedagogisk hjelp seinare i barnehage og skule. Dette prosjektet er leia og koordinert av rådgjevar for barnehage og leiar for PPT. I 2018 fekk Meland tildelt kr 193.000,- i statlege kompetansemidlar til fordeling på alle barnehagane. Det vert ikkje tildelt midlar for 2019. Dette vil ha konsekvens for kompetanseheving og kvalitetsarbeid i sektoren.

10.3. Kommunal Barnehagedrift

TO	Rammer per tenesteområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
20	Kommunal Barnehagedrift	6 537	7 010	7 210	7 590	380	5,3 %

Tenesteområdet har ansvar for drift av Marihøna barnehage og dei tilsette som arbeider med spesialundervisning i barnehagane (STF).

Budsjettforslaget inneber ein liten auke i ramma, grunna endringar i bemanninga, både i Marihøna barnehage og ved STF. Det vart i 2018 tilsett ny pedagogisk leiar (100%) i samband med ny, skjerpa pedagognorm. Hadde vi vald å drive vidare med berre tre pedagogar, måtte barnetalet reduserast betydeleg og vi hadde dermed fått ein reduksjon i barnehagetilbodet sentralt på Frekhaug. Ein pedagogauke vil også bidra til auka kvalitet i tenestetilbodet. Barnetalet i Marihøna barnehage er i 2019 venta å vere 38 barn, med fordeling 14 små (under 3 år) og 24 store (over 3 år) barn. Dette er rett under grensa for kva arealnormen tillet. Barnehagen har fleire flyktningar- og andre fleirspråklege barn. Vi ventar her ein vidare auke, og reknar med at vi må bruke fleire ressursar på å gje desse barna eit godt tilrettelagt tilbod, gjennom språkstimulering og integreringsarbeid.

Marihøna barnehage har ein lærling. Kostnaden med lærling vart i 2018 flytta frå barnehagefagleg rådgjevar sitt område til barnehagens budsjett/rekneskap. Dette har gitt ein ytterlegare auke i ramma til Marihøna. Det vart i august 2018 tilsett ein teiknspråklærar (50%) i avdeling for styrka tilbod førskule knytt til barn med særskilte behov.

11. Skulesektoren budsjett 2019

11.1. Elevtalsutvikling og utvikling i talet på klassar i økonomiplanperioden

Basert på elevtal i skulen og folkeregisteruttrett på barn under skulepliktig alder, har vi laga fylgjande prognose for tal på elevar i dei ulike årsklassane:

Forventa elevutvikling basert på skuleår 18/19						Elevar i klassen pr klasstrinn 18/19:									
						1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Born fødd pr år:	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Grasdals skule	21	21	17	21	28	31	27	23	20	28	12	26			
Sagstad skule	79	89	68	75	67	80	63	59	61	70	70	55			
Meland Ung.skule	88	98	73	84	83	99	78	70	69	86	70	69	48	45	46
Vestbygd skule	20	17	23	23	30	22	28	20	33	23	27	38			
Rossl. skule	18	17	9	14	10	14	10	19	17	18	18	17			
Rossl. ungd.skule	26	22	20	25	28	24	26	27	38	29	33	43	35	32	40
Sum elevar til private skoler:	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	24	31	22	20

Ut frå dette oversynet kan vi summere elevtal per skuleår i budsjettet og økonomiplanperioden som i tabellen under. Vi ventar ein vekst framover på meir enn 33 barn per år i den kommunale skulen frå skuleåret 18/19 til 19/20, og vidare vekst på 40 til skuleåret 20/21. Deretter flater veksten i elevtal ut. Basert på fordeling av barnetal vert det likevel berre auke med ein klasse frå hausten 2019, men heile 3 nye klassar frå hausten 2020. I tabellen er sum skuleborn i teljinga (inkl. tal på barn i private skular) samanlikna med prognose for folketalsvekst for aldersgruppa 6-15 år. Vi ser at vi har eit mindre avvik mellom forventa auke i barnetal og våre anslag for vekst i elevtal, men ikkje så mykje at det har vesentleg betydning for berekning av talet på klassar og kostnadsutviklinga vidare framover.

Born fødd i år:	03-12	04-13	05-14	06-15	07-16	08-17	Endringar per år:					Vekst 18/19-20/21	Sum vekst 18-23
	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24	19-20	20-21	21-22	22-23	23-24		
Elevtal - sum per skuleår:	167	169	178	167	168	166	2	9	-11	1	-2	2	-1
Grasdals skule	458	470	475	473	501	521	12	5	-2	28	20	12	63
Sagstad skule	139	162	187	225	225	225	23	25	38	-	-	23	86
Vestbygd skule	191	183	179	179	163	163	-8	-4	-	-16	-	-8	-28
Rossl. skule	113	106	102	93	93	92	-7	-4	-9	-	-1	-7	-21
Rossl. ungd.skule	107	110	111	105	100	94	3	1	-6	-5	-6	3	-13
Sum skuleborn Meland k.	1 175	1 200	1 232	1 242	1 250	1 261	25	32	10	8	11	25	86
Antar vekst i barn i private skular (pr. år):													
Elevar i private skular:	73	77	79	72	72	72	4	2	-7	-	-	4	-1
Sum skuleborn pr skuleår:	1 248	1 277	1 311	1 314	1 322	1 333	29	34	3	8	11	29	74
Tal barn 6-15 år i befolkn.-prognose (tal per 01.07)	1 227	1 278	1 322	1 352	1 367	1 378	51	44	30	15	11	51	151
Avvik tal på skuleborn og befolkningsprogn.:	21	-1	-11	-38	-45	-45							

Det som i hovudsak er kostnadsdrivaren for skulebudsjettet er talet på klassar. Grovt kan vi rekne driftsutgifter til lærarressursar på kr 1,0 mill. per klasse på barnetrinnet, og 1,5 mill. per klasse på ungdomstrinnet.

I skuleåret 2018/19 er det totalt 66 klassar ved dei 5 skulane. I skuleåret 2020/21 har vi ein prognose som synar at vi treng 70 klassar. Deretter reknar vi med at klassetalet held seg på dette nivået framover. Dette er noko lågare enn rekna med i tidlegare budsjett og økonomiplanar, men skuldast lågare forventa folketalsvekst framover i oppdatert folketalsprognose, spesielt i dei yngste årsklassane.

Klassar:						Endring frå året før:				Sum
	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23	19/20	20/21	21/22	22/23	Auke
Sum pr skule pr år:	13	13	14	13	13	-	1	-1	-	-
Grasdalen skule	22	22	23	23	24	-	1	-	1	2
Sagstad skule	6	7	8	9	9	1	1	1	-	3
Meland US	12	12	12	12	11	-	-	-	-1	-1
Vestbygd skule	13	13	13	13	13	-	-	-	-	-
Rosslan skule	66	67	70	70	70	1	3	-	-	4
Sum pr år										

2019
Språkdeling
4
2
-
3
-
9

Gj.snittleg elevtar per klasse:					
Sum pr skule pr år:	18/19	19/20	20/21	21/22	22/23
Grasdalen skule	12,8	13,0	12,7	12,8	12,9
Sagstad skule	20,8	21,4	20,7	20,6	20,9
Meland US	23,2	23,1	23,4	25,0	25,0
Vestbygd skule	15,9	15,3	14,9	14,9	14,8
Rosslan skule	16,9	16,6	16,4	15,2	14,8
Sum pr år	17,8	17,9	17,6	17,7	17,9

Gjennomsnittleg elevtal per klasse for kommunen totalt i skuleåret 2018/19 er 17,8, og denne er berekna å halde seg omtrent på dette nivået eller auke litt framover. Grasdalen og Vestbygd skular har det lågaste elevtal per klasse, medan Meland ungdomsskule har det høgaste.

I tillegg til elevtalsauke, står skulane ovanfor utfordringar kvart år med auka tal på barn som ynskjer bokmål som målform. Dette får konsekvensar for talet på klassar på kvar skule, og behov for klasserom. I skuleåret 2018/19 reknar vi med å ha 9 ekstra klassar som følgje av språkdeling. Kommunen får ikkje refundert kostnader knytt til dette, eller auke i rammetilskot som følgje av språkdelinga. Dette gjer at kommunen må bruke om lag kr 9 mill. ekstra til skuledrift, ut over det som vert lagt til grunn for berekning av kommunens inntekter gjennom rammetilskotet. Noko av fylkesmannen sitt skjønstilskot til Meland kommune er grunngeven med at språkdeling ikkje er tilgodesett gjennom inntektssystemet. Auken i klassetal vert størst på Meland Ungdomsskule der vi reknar med 3 nye klassar fram til 2022/23, og på Sagstad med 2 nye klassar. Då er Sagstad skule meir enn full, då skulen i dag er bygd ut med 23 klasserom. På Grasdalen og Vestbygd balanserer elevtalet i kulla som skal begynne på skulen i åra framover slik at det er usikkert kor mange klassar det er trong for, men vi reknar ikkje med auke der i økonomiplanperioden. Dette vil vere avhengig av om vi får tilflytting i skulekrinsane, noko som vil avhenge av korleis framdrifta i aktuelle vegprosjekt vert. Det er og usikkert kor mange barn som vel å gå på private skular.

11.2. Innføring av lærarnorm i grunnskolen

Frå skulestart i august 2018 skal det maksimalt vere 16 elevar for kvar lærar frå 1. til 4. trinn. Frå 5. til 10. trinn er talet 21 elevar for kvar lærar. Frå august 2019 vert normen ytterligare skjerpa. Då skal det maksimalt vere 15 elevar for kvar lærar på 1.–4. trinn, og frå 5.–10. trinn 20 elevar per lærar. Per idag ligg alle skulane utanom Sagstad innafør lærarnormen. Felles ressursfordelingsnorm vert i 2019 erstatta av lærarnorm.

11.3. Framlegg til endring av skulestruktur

Rådmannen gjer framlegg til endring i skulestrukturen for å balansere budsjettframlegget for 2019.

Tiltaket er todelt:

1. Leggjje ned ungdomstrinnet på Rosslan skule, flytte elevane til Meland ungdomsskule frå hausten 2019.
2. Leggjje ned mellomtrinnet (5.-7. trinn) på Vestbygd skule og flytte elevane til Rosslan skule.

Tiltaka er gjensidig avhengig av kvarandre. Dei er venta å gje ei innsparing i 2019 på 2,6 mill. med årseffekt på kr 6 mill. per år frå 2020.

Konsekvensvurdering av tiltaket:

Leggje ned ungdomstrinnet på Rosslund skule:

Fordelar	Ulemper
Ungdommar kan få eit større miljø	Uteareal på 38,5 m ² pr. elev vil vere lågare enn norm, som er 50 m ² p.r elev. Arealnorm inne er ikkje rekna på (Forskrift om miljøretta helsevern)
Fleire lærarar samla gir eit sterkare fagmiljø	Mangel på lokale til kroppsøving og symjing
Elevane vil få større valmoglegheit når det gjeld valfag	Tilgangen til spesialrom til praktisk- estetiske fag vert svært utfordra
Lettare å rekruttere til spesialkompetanse.	Må leige lokale for å samle alle elevane på eit trinn
	Auke kostnad til reinhald og skyss

Leggje ned 5.-7. trinn på Vestbygd skule. Flytte elevane til Rosslund skule:

SFO-tilbod berre på Vestbygd skule (ikkje på Rosslund skule)

Fordelar	Ulemper
Større klasser på Rosslund skule	Fleire vil ha Sagstad skule som sin næreskule. Vurdere om evt. konsekvensar for kapasiteten på Sagstad.
Innsparing på reinhald på ubrukt areal på Vestbygd skule i tillegg til identifiserte innsparingar	Foreldre må betale meir grunna skyss til SFO.
Får ledig kapasitet på areal, og kan bruke dette arealet til å starta opp innføringsklassar til særskilt norskopplæring 1. til 10. Klasse. Vi vil kunna få eit betre fagmiljø rundt dette, og avlasta kapasiteten på Sagstad skule noko.	Fleire elevar kan velje private skular, vil auke fråtrekk i rammetilskotet som følge av dette
Administrasjonsressurs på Vestbygd kan flyttast til Meland ungdomsskule.	Lærarar med utdanning retta mot 5. - 10. trinn har ikkje kompetanse til å undervise på Vestbygd skule dersom dette vert ein 1 til 4-skule.

11.4. Grasdal skule

TO	Rammer per tenesteområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
21	Grasdal skule	13 490	14 060	14 450	14 401	-49	-0,3 %

Skulen får auke i elevtalet omlag som venta i økonomiplan. Det er 167 elevar ved skulen i skuleåret 18/19. Vi reknar med å få 28 nye 1. klassingar hausten 2019. Det er 26 7.klassingar som går ut våren 2018, så elevtalet er venta å auke til 169 elevar i skuleåret 19/20. Slik utviklinga har vore dei siste åra, er det sannsynleg at vi kan forvente ei deling i målform i den nye 1.klassen, med ei bokmålgruppe og ei nynorskgruppe. Vi får ikkje auke i klassetal.

Skulen har fått ei driftsramme for 2019 på 14,4 mill., noko som er omlag på dagens driftsnivå. Vi har i 2018 eit meirforbruk på skyss for auke i tal på elevar med kommunalt vedtak om farleg veg, og eit meirforbruk på fastløn. Vi reknar med å dekke dette inn på andre postar. For 2019 inneber dette likevel at vi må redusere driftsnivået noko for å kunne halde budsjettramma. Vi har fleire barn med særskilte behov, slik at behovet for spesialundervisning går opp. Vi har høg vaksentettleik, men mange lærartimar er bunde opp i delingstimar etter målform.

Konsekvensane av dette blir å redusere lærarressurs med 50% stilling ved å omorganisere og flytte timar frå tilpassa opplæring, redusere delingstimar der det er mogeleg, for å ivareta ordinær undervisning i større grupper og elevar med særskilte behov. Vi må og organisere større grupper per kontaktlærer og redusere i lærarressurs til Trivselsprogrammet.

Midlar til Lærarnorm med statleg tilskot er inkludert i budsjetttramma. Skulen er over lærarnorm med 1,2 stilling i inneverande år grunna målformsdeling. Med reduksjon som skissert over, vil vi vera omtrent på lærarnorm (0). Skulen har lenge hatt behov for auke i sekretærressurs frå dagens 30% med den auken vi har hatt i elevtal og tal på tilsette dei siste åra, men kan ikkje prioritere dette i 2019. Vi har elevar som har behov for undervisning på alternativ læringsarena, men vi må redusere med eitt dagtilbod. Sjølv om det har vore stor auke i elevtal dei siste åra, har vi ikkje rom for auke i kostnader til læremidlar i 2019. Grasdal skule har låg nettokostnad per elev samanlikna med dei andre skulane i Meland.

Skysstgifter er venta å bli høgare enn nivået i 2018, grunna auke i elevtal og kommunalt vedtak om farleg skuleveg. Vi har også ekstra skysstgifter til symjeopplæring på Frekhaug.

SFO ved Grasdal skule merkar og auken i elevtal med større grupper av 1.klassingar kvart år. Vi kan rekne med at det vert ca. 80 barn påmeldt SFO frå august 2019, om lag som inneverande år. Vi budsjetterer difor med same driftsnivå som i 2018. Auke i foreldrebetalinga i SFO følgjer forventta løns- og prisvekst.

11.5. Meland Ungdomsskule og Vaksenopplæring

TO	Rammer per tenestoområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
23	Ung.skulen og Vaksenoppl.	16 223	17 040	17 520	18 580	1 060	6,1 %

Budsjetttramma for Meland ungdomsskule er i 2019 kr 18,6 mill., ein auke på kr 1,6 mill. frå revidert budsjett for 2018. Om vi prisjusterer 2018-budsjettet, får vi ei auke på kr 1,1 mill. I skuleåret 2018/2019 har vi totalt 139 elevar, men auke i åra framover tilseier ei ny klasse kvart år frå hausten 2019, slik at vi får tre parallelar.

Hausten 2019 reknar vi med 81 nye 8.klassingar. Vi må dermed ha tre klassar sjølv om nokre foreldre vel private skular. Vi reknar at kostnaden per klasse for ungdomstrinn utgjer om lag kr 1,5 mill. Samstundes aukar talet på elevar med særskilte behov mykje, og gjer at det er behov for auka bemanning både av assistentar og spesialpedagogar frå hausten 2019. Auke i klassetal og auke i elevar med særskilte behov, medfører også behov for utbygging, og at mangel på areal til kroppsøving blir meir utfordrande. Per i dag har vi berre tilgang på kroppsøvingareal til dei 6 klassene vi har no.

Nedskjering i budsjett for 2019 gjer at vi kutter alle tiltak som ikkje er strengt naudsynte å ha i høve til lov og regelverk.

- Vi har lenge hatt to kontaktlærarar per klasse, noko som har vore bra for å ha tett oppfølging for elevane. Særskilt for einskildelevar som treng mykje vaksenrettleiing har dette vore bra. No går vi over til ein kontaktlærer per klasse, og sparar om lag 300' på årsbasis, 130' frå haust 2019.
- I elevkantina har vi brukt om lag 10% stilling til at assistent kan følgje opp elevar, gjennomføre innkjøp og anna praktisk arbeid for at elevane skal få eit kantinetilbod. No legg vi ned dette tilbodet. Vi legg også ned drifta av Trivselsprogrammet (TL), der innsparing også ligg i lønskostnad til den vaksne som

driftar TL, samt utgifter til kursing av elevane. Ved å kutte TL og elevkantine sparar vi inntil 70' i året, men mister samstundes tiltak som er viktig for trivsel.

- Vi fortset med lågt timetal til symjing og ytterlegare redusert budsjettpost for innkjøp av lærebøk og undervisningsmateriell.
- Vi kuttar alle elevekskursjonar som medfører skysskostnad eller andre kostnader. Dette betyr at vi ikkje kjem til å delta på t.d. skulegudsteneste før jul, museumsbesøk til Bergen og liknande. Vi kjem heller ikkje til å ta imot framsyningar frå den kulturelle skulesekken (DKS) som gjer at vi må leige lokale for at alle elevane skal vere samla. Totalt vil dette utgjere om lag 60'.

Kvart år har skulen peika på utfordringar knytt til manglande kroppsøvingslokale. Skulen nyttar per i dag lokalitetar for kroppsøvingsfaget og valfag på Frekhaug folkehøgskule og i Meland aktiv. Det vil seie vi er avhengig av private aktørar som er villige til å leige ut lokale. Denne ordninga gjer at vi må nytte undervisningstid til å gå til og frå lokalitetane utanfor skulen sitt område. Dette har også FAU stadig tatt opp som ei lite tilfredstillande ordning, og presisert behovet for nye kroppsøvingslokalitetar. Skulen må leige lokale når vi skal ha store foreldremøter, elevarrangement, kulturelle arrangement m.m., og dette går ut over mogelegheita til fellesskapsbygging.

På vaksenopplæringa har vi hatt ei svak nedgang i tildeling av timar til elevar, og allereie tatt ned budsjettet. Budsjettet for 2019 er uforandra i forhold til 2018, og det er vanskeleg å redusere meir, då vi må ha noko kompetanse tilgjengeleg om vi skulle få nye elevar med rett på vaksenopplæring.

11.6. Rossland skule

TO	Rammer per tenesteområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
24	Rosslund skule	24 562	25 260	25 970	25 159	-811	-3,1 %

Rosslund skule har skuleåret 2018/2019 totalt 220 elevar. På grunn av lite utbygging i krinsen er elevtalet på skulen framleis svakt synkende, førebels mest på småtrinnet. Likevel er klassetala slik at det ikkje er aktuelt med fådeling i begynnaropplæringa. I høve til lærarnormen ligg Rosslund skule over, grunna at vi ikkje har nok elevar i kvar klasse til å nå opp i denne normen.

Vi er i gang med prosjekt for å få ned spesialundervisninga ved skulen, og har redusert talet på enkeltvedtak mykje. Dette har vi kunna gjera ved at ressursen til skulen ikkje har vorte vesentleg redusert, slik at hjelpa til elevane har kunna bli gitt betre og meir fleksibelt. I nedtrekket for Rosslund skule for 2019 står vi att med minste mogelege ressurs, og dette vil kunna råka dei svakaste elevane ved at skulen får mindre høve til tilpassingar og ekstrahjelp til den enkelte. I tillegg vil det kanskje utløyse fleire krav om enkeltvedtak til spesialundervisning i tilfelle der elevar ikkje opplever tilfredstillande utbyte av den ordinære undervisninga.

Nedtrekket vil også føra til at vi må redusera innkjøp og naudsynt fornying av læremidlar og inventar.

11.7. Sagstad skule

TO	Rammer per tenesteområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
25	Sagstad skule	31 436	32 210	33 110	35 582	2 472	7,5 %

Elevtalet ved Sagstad skule er framleis aukande. I dag er det 458 elevar på skulen. Dette er nokre fleire enn skissert i førre økonomiplan. Elevtalet er venta å auke til 470 skuleåret 2019-2020. Talet på nye 1. klassingar hausten 2019 er venta å bli 67. Elevtalet ved skulen vil då auke med 13 elevar. Våren 2018 gjekk det ut to 7. klassar, samtidig som det hausten 2018 kjem inn 4 nye 1. klassar. Det er ikkje forventa klasseauke hausten 2019.

I rådmannen sitt framlegg for 2019 er budsjettframlegget auka med 3,4 millionar i høve til revidert 2018 budsjett. Mykje av årsaka til det er årsverknaden av nye klassar og tilsetjing av undervisningsinspektør/sosiallærar hausten 2018. I tillegg kjem korrigerering for prisstigning og lønsvekst. Skulen ligg hausten 2018 0,1 årsverk under lærarnorma. Med vidareføring av elevtalet i dag og lærarbemanninga i dag vil skulen frå hausten 2019 ligge 1,6 årsverk under lærarnorm. Dette vil utløyse behov for å opprette nye stillingar også hausten 2019. Det er viktig å understreke at dette er usikre tal. Ein liten auke i elevtalet vil gje store utslag på korleis skulen ligg i høve til lærarnorma, og kan utløyse behov for ein høgare tilsetjingsprosent hausten 2019. I tillegg til at skulen manglar 1,6 lærarstillingar frå 01.08.2019 vil skulen frå hausten 2019 ha behov for ei ny lærarstilling i minst 100% i samband med elev med særskilde behov.

Skulen har vurdert å kutte ned på assistentbruken som vi ligg høgt på, men vurderer at vi har så mange born med særskilde behov og ulike diagnoser/funksjonsnedsetjingar og tiltak knytt til retten til eit trygt og godt skulemiljø, til at ein vurderer at det er forsvarleg.

Skulen har og for 2019 eit stramt budsjett. Sagstad skule har hausten 2017 hatt ein stor reduksjon i talet på elevar som har behov for spesialundervisning. Dette har vi kunne gjort fordi vi har styrka det ordinære opplæringstilbodet. Det stramme budsjettet i 2018 og vidareført i 2019 gjer at det ordinære opplæringstilbodet vert svekka. Skulen har jobba godt dei siste åra for å redusere talet på elevar som har spesialundervisning. Dette ser ein med stramme rammer i 2018 er på veg til å snu og talet på elevar som treng spesialundervisning er på veg opp igjen som ein direkte konsekvens av at det ordinære opplæringstilbodet blir dårlegare.

Skuleåret 2018/2019 har skulen ca. 165 påmeldte born i SFO. Bemanninga der er enkelte dagar ei utfordring, særleg det å ha bemanning nok til å servere mat. Som eit tiltak for å få høgare vaksenttettleik vurderer skulen difor å slutte med matserving på SFO.

Vidare i økonomiplanperioden tilseier elevtalsprognosane ein vidare vekst i både klassetal og elevtal ved skulen. Prognosane tilseier 476 elevar skuleåret 2021/2022. Basert på tidlegare erfaringar er dette talet for lågt, ettersom det berre baserer seg på talet på born som bur i skulekrinsen i dag, og ikkje tek omsyn til at Sagstad skulekrins er eit vekstområde. Skuleåret 2019/2020 ser det ut som om klassetalet vil halde seg uforandra, mens det skuleåret 2020/2021 og truleg 2022/2023 vil auke med ein klasse kvart år, slik at det ved utgangen av økonomiplanperioden vil vere 24 eller kanskje 25 klassar på skulen, litt avhengig av kva som skjer med dei store årskulla som kjem hausten framover.

Klasse- og elevtalsauka vil dra med seg eit auka ressursbehov inn i økonomiplanperioden, både når det gjeld arbeidskraft og undervisningsmateriell, digitale lisensar og andre kostnader.

11.8. Vestbygd skule

TO	Rammer per tenestoområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
26	Vestbygd skule	18 154	19 920	20 480	19 585	-895	-4,4 %

Vestbygd skule har i skuleåret 2018/2019 191 elevar fordelt på 12 klassar. Til hausten 2019 syner prognosane at det er 30 førsteklassingar som skal starta på skulen. Det går ut 38 elevar frå skulen våren 2019. Elevtalet ved Vestbygd skule hausten 2019 vil då vere 183, det er 8 mindre enn i år.

Det er ikkje rekna med auke i talet på klassar på Vestbygd skule frå hausten 2019. Prognosane viser at elevtalet på Vestbygd vil halde seg stabilt framover. Det er deling på 5 av 7 klassetrinn, noko som set grenser for i kor stor grad grupper kan slåast saman. Om lag halvparten av dette skuldast språkdeling direkte, medan resten er ein kombinasjon av språkdeling og at det er meir enn 30 elevar per trinn. Dette betyr at det går ekstra ressursar til skuledrifta.

I 2019 vil Vestbygd skule ha ein naturleg nedgang i lærar- og pedagogisk medarbeidarressurs. Dette er grunna endring av behov i elevgruppa frå hausten 2019. Ressursnedgangen utgjer ein 100% lærarstilling og ein 80% stilling som pedagogisk medarbeidar. Skulen har til tross for dette store og omfattande behov innanfor spesialundervisning. Desse kan vere vanskeleg å stipulere nøyaktig i og med at fleire elevar framleis er til utgreiing/vurdering. Med dei strame rammene som ligg i budsjettet for 2019, vil det bli utfordrande å møte eventuelt nye tilrådingar og ha timar til tilpassa opplæring. For å nå målalet i budsjettet må vi også oppheve språkdelinga i nokre fag på eitt av trinna på mellomtrinnet, noko som gjer at vi kan komme i konflikt med elevane sine rettar når det gjeld krav til opplæring på eiga målform. (Ref. Opplæringslova §2.5, utdjupa i rundskriv 11-2005 frå Utdanningsdirektoratet). Vestbygd skule er uroa for at redusert vaksenttleik på klassenivå kan føre til auka behov for spesialundervisning.

Skulen har eit stort etterslep på ein del innkjøp av ulike læremiddel. I budsjettframlegget har ein tatt ned posten til skulemateriell. Gjennom arbeidet med realfagsatsinga har Vestbygd skule nytta digitale læringsressursar innan mellom anna matematikk. Desse krev lisensar. Ein ser det ikkje som mogleg å halda fram med desse lisensane i 2019. Vestbygd skule ser seg også nøydd til å ta vekk pedagogtime til Trivselsleiarprogrammet som er i drift for å sikre elevane sitt skulemiljø. I 2019 vil ein halda fram med dagens tilbud innan symjing. Andre aktivitetar / ekskursjonar som fører til trong for skyss, vil det ikkje bli gitt tilbud om, dvs. julegudstenesta, Tinstafetten og turar til museum i Bergen m.m. Slik det ser ut er det mogleg at talet på born på SFO vil auke litt i frå hausten 2019.

12. Helse, NAV og Barnevern budsjett 2019

12.1. Helse

TO	Rammer per tenestoområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
30	Helse	26 774	27 940	28 720	28 083	-637	-2,2 %

Budsjettet for helseavdelinga dekker utgifter til legeteneste, ergo-/fysioterapiteneste, avdeling for psykisk helse og rus, helsestasjon og skulehelseteneste. Delar av utgiftene dekker tenester som vert gjevne innan andre tenestoområde, t.d. lege og fysioterapi på sjukeheim, skulehelseteneste, og ergoterapitenester til brukarar med tverrfaglege tenester. Største enkeltpost i budsjettet er til Nordhordland interkommunale

legevakt med døgnseger innan somatikk og psykisk helse, om lag kr 6 mill. Andre store budsjettpostar er tilskot til private legar og fysioterapeutar i samsvar med sentralt avtaleverk.

I utgangspunktet tek ein sikte på å vidareføre tenestetilbodet i 2019. Andre utgiftsområde er i stor grad låste i eksterne finansieringsordningar, med øyremerka tilskot, aktivitetsbasert finansiering, interkommunale avtalar eller sentralt avtaleverk, og det er difor vanskeleg å redusere aktivitet utan samstundes å miste inntekter. En stor del av drifta innan skulehelse, helsestasjon, fysioterapi og psykisk helse og rus er finansiert gjennom statlege opptrappingsplanar og øyremerka tilskot som kommunen søkjar på i 2019. I budsjettet er det føresett vidareføring av desse statlege tilskota, sjølv om dette er noko usikkert. Dersom tilskota held fram vil det totale tenestetilbodet i avdelinga venteleg bli oppretthalde på 2018-nivå.

Samhandlingsreforma medfører utfordringar for fleire ledd i det kommunale tenesteapparatet. Fastlegane har meir arbeid per listepasient. Pasientar kjem tidlegare og sjukare ut frå sjukehus. Ei særskild utvikling dei siste åra er tidlegare utreise etter fødsel, der kommunen må stille opp med jordmor og helsesøster på heimebesøk. Denne tenesta er derfor styrka dei seinaste åra, men er avhengig av tilskotsfinansiering.

Arbeidet med å byggje Alver kommune vil krevje administrativ kapasitet i helseavdelinga. Det er budsjettert noko frikjøp for ny tenesteleiar. Men fleire prosjektgrupper krev deltakarar frå fleire nivå utan at det er finansiert frikjøp eller vikarløysingar. Omfanget av dette arbeidet er stort, og om naudsynt vil ein måtte hente arbeidskapasitet frå tenestene.

12.2. NAV/Sosiale tenester

TO	Rammer per tenesteområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
35	Sosiale tenester (NAV)	11 204	12 280	12 620	13 166	546	4,3 %

Tenesteområdet si budsjetttramme for 2019 er på kr 13,16 mill. mot 12,3 mill. i 2018 Dei største budsjettpostane er tilskotet til Varig tilrettelagt arbeid (VTA) med 5,0 mill. og økonomisk sosialhjelp med 4,75 mill.

Det er to kategoriar VTA-plassar hos Gløde. Det er 23 ordinære VTA-plassar der det ligg ein medfinansieringsavtale mellom kommune og stat. Det står 13 personar i kø for å få ein ordinær tilrettelagt arbeidsplass hos Gløde.

Meland har rundt 12 kommunale VTA-plassar i tillegg til dei ordinære. Det er ikkje tatt høgde for nye brukarar som kan kome i løpet av året.

Det er lagt inn ein auke i sosialhjelp når ein samanliknar budsjett 2018 med 2019. Auken er likevel mindre enn prognosar for 2018. Sosialhjelp knytt til flyktingar ligg på eige budsjett og vert dekket av flyktingemidlane kommunen mottok. Meland hadde lågare utbetaling av sosialhjelp i 2017 enn kommunane rundt. Det er eit mål at brukarar ikkje skal vera passive mottakarar av ytingar. Over tid er det få brukarar som har sosialhjelp som einaste inntektskjelde.

Det er ei auke i tal på personar som får gjeldsrådgjeving frå kommunen. Sakene er omfattande og ofte komplekse.

Busetjing av flyktningar

Alle tiltak og tilskot til busetting av flyktningar er ført på eige ansvarsområde. Det er usikkert kor mange flyktningar Meland kommune skal busetje neste år då anmodningstala ikkje er sendt frå IMDI (integrerings- og mangfaldsdirektoratet).

For 2019 er det som tidlegare budsjettert med at tilskotet til flyktningar balanserer med utgiftene. Tiltak for flyktningar som ligg på andre tenesteområde er finansiert frå flyktningeområdet via interne overføringar.

Det er ei utfordring å budsjettere utgifter til flyktningeområdet då ein ikkje veit kven som vert busett neste år (alder, helsetilstand, trong for ekstra oppfølging). Dersom det vert trong for fleire tiltak i løpet av året enn det som er forutsett i budsjettarbeidet, har vi midlar frå tidlegare avsetningar til flyktningfond til å styrkje arbeidet innan til dømes skule, barnehage, helse, teknisk m.m. utan at det går utover kommunen si totale budsjetttramme.

Aktiviteten med busetjings- og integreringsarbeidet er stor og vi har per oktober 2018 41 personer som deltek i introduksjonsprogram. Gjennom mange år har vi erfart at introduksjonsprogrammet ikkje treff alle deltakarar like godt. Skal målet om at deltakarane skal klare seg sjølv anten i arbeid eller skule, må vi utarbeide fleire løp i introduksjonsprogrammet. Meland har søkt og fått innvilga midlar frå Hordaland Fylkeskommune til å prøva ut endringar i introduksjonsprogrammet. Kommunen sin eigeninnsats i prosjektet er finansiert av flyktningmidlar.

12.3. Barnevern

TO	Rammer per tenesteområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
36	Barnevern	13 930	13 170	13 540	13 356	-184	-1,4 %

Barnevernet i Meland, Radøy og Lindås kommunar er slått saman frå hausten 2018, og organisatorisk plassert i Radøy kommune for 2019. Budsjettframlegget for Meland er basert på ein vidareføring av driftsnivå for barnevernet frå 2018. Framlegget inneber ein total kostnadsramme på kr 13,4 mill., som er innarbeida i budsjettet for 2019 som tenestekjøp frå Radøy Kommune.

13. Sjukeheimen og Heimetenesta budsjett 2019

13.1. Meland sjukeheim

TO	Rammer per tenesteområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
37	Meland Sjukeheim	45 519	47 800	49 140	46 611	-2 529	-5,1 %

I budsjettframlegget for Meland Sjukeheim for 2019 er det nedtrekk i netto totalramme frå 2018 til 2019.

Meland Sjukeheim har per oktober 2018:

12 pasientrom ved demensavdelinga i Lerketunet,

22 pasientrom på langtidsavdelinga, Nordgardstunet og

9 pasientrom ved korttid- og rehabiliteringa, Solkroken.

Det gjev totalt drift av 43 pasientrom og alle pasientromma er teken i bruk.

Nattenesta

Natt-tenesta gir teneste til alle pasientar ved sjukeheimen og ordinær heimeteneste i tidsrom kl. 2145-0715. Samhandlingsreforma og auke i talet på utskrivingsklare pasientar frå sjukehus stiller krav til sjukepleie- og helsefagleg kompetanse.

Korttidsavdelinga

I dag er 9 pasientrom i bruk til korttids- og rehabiliteringsopphald ved avdelinga. To pasientrom har pårønderom knytta til seg. Det har vore viktig med effektiv og rask omskifte i pasientomløpet slik at ressursane vert best mogeleg utnytta.

To rom (med pårønderom) ved avdelinga var planlagt til palliativ / lindrande behandling. Desse romma vert brukt i dag, men det er ikkje oppretta og bemanna som palliativ avdeling. Dette har vore planlagt i tidlegare økonomiplanar, men er ikkje gjennomført og er heller ikkje med i budsjettframlegget.

Langtidsavdelinga

Langtidsavdelinga har frå 1. juli 2017 fått 4 nye pasientrom med 6 nye årsverk knytt til avdelinga.

Frå vår/ sommaren 2018 har alle pasientromma installert takheis. Det er framleis behov for større stove til pasientane, spesielt ved diverse arrangement. Sjå kommentar under investeringstiltak.

Inntekt frå eigenbetalingar for langtidsopphald er satt til kr 14.500,- per måned.

Dementavdelinga

Avdelinga gir teneste til 12 pasientar/ bebuarar. Avdelinga har behov for tilbygg/ombygging for å få effektiv drift som sjukeheim/ institusjon. Sjå kommentar under investeringstiltak.

nr.	Tiltak/endr. i 2019	Beløp	Kommentarer
	Revidert budsj. 2018	-47 800	
1	Velferdsteknologi	-150	Internoverføring tilskot
2	Dagsenter, 0,3 årsverk vakant	-160	Vakant heile året 0,3 stilling m/ sos utg
3	Feriestengt dagsenter 3 veker	-75	Redusert feriedekning med 50%
4	Korttid, vakant stilling 0,4 årsverk	-180	innsparing 0,4 ÅV 10 mnd
5	Ung sommarjobb	-60	Ikkje finansiert
6	Reduksjon av diverse driftspostar	-62	Bla for lavt budsjettert avtalefeste tillegg vikarar og ekstrahjelp v/ terminalpleie.
7	Auka brukarbetaling	-500	Auka inntekt grunna nye rom
	Sum endr. i forhold til 2018	-1 187	
	Framlegg budsjett 2019:	-46 613	

Konsekvens av budsjettframlegget for 2019:

- **Dagsenter:** 0,3 stilling er foreslått vakant. Vidare at dagsenteret er stengt i 3 veker av ferien og at ein i 2019 ikkje har ung sommarjobb, tilbod til 10.klasse.
- **Vakant pleiestilling:** 0,4 stilling
- **Manglar budsjettering ang:** avtalefesta tillegg vikar og reduserte driftspostar (ikkje lagt inn auke pga. prisstigning).
- **Reduksjon av** vakante stillingar og evt. reduksjon årsverk (3-4 årsverk naturleg avgang) fører til kvalitetssenking:
  - Hol i turnus kveld/ helger (marginal bemanning)
  - Stell – eit viktig treffpunktet – redusert aleinetid med kvar pasient
  - Fare for meir uro og engstelege
  - Ernæring – måltid – trivsel (redusert tid)
  - Mindre tid til kvardagsopplevingar
  - Lengre nattefaste - Ikkje opp til frukost – vert liggande lengre i seng, eller ikkje hjelp til å stå opp etter middagskvilen
  - Redusert tid til pårørande
  - Meir uro på dementavdeling og mindre tid til å gå ut på tur for å «trøtte ut pasientane»
  - Lågare bemanning - større «fare» for feilmedisinering
  - Livsglede – lågare bemanning - mindre tid til aktivitetar og meir ein oppbevaringsplass.
- **Heiltidskultur:**
Satsingsområde over fleire år har vore arbeid med heiltidskultur, bla for å sikra god kompetanse. Viser til vedtak i adm.utvalget:
  - «1. Administrasjonsutvalet godkjenner Tiltaksplan for heiltidskultur, slik denne kjem fram under hovudpunkt 5 i saksutgreiinga. Verknadsperiode for tiltaksplanen vert sett til 01.01.18 – 30.06.19
  - 2. Det er ei målsetjing av tal tilsette i pleie og omsorg som jobbar deltid skal reduserast med 20 % i løpet av denne perioden» (Administrasjonsutvalet 18/2017)
- **Kompetanseheving:**
Problem å oppretthalda kompetanseutviklingsprosjekta ved redusert bemanning. Dette gjeld innan
  - Ernæring
  - Demensomsorgens ABC
  - Velferdsteknologiens ABC
  - 2 prosjekt innan velferdsteknologi

- Livets siste dagar
- Prosjekt innan pasientsikkerhetsprogrammet / Tavlemodell.
Sentrale emne: Kva er viktig for deg, skrining ang ernæring og fallfare mm. i regi av Utviklingssenter for Sjukeheim og Heimesjukepleie
- Prosjekt fortset innan pasientsikkerhetsprogrammet – tidlig oppdaging av forverra tilstand.
- Kunnskapskommune Helse Omsorg Vest, Selfie-prosjektet

● **Fare for sjukemelding** ved redusert bemanning og kvalitetssinking av tenesta

Investeringstiltak:

1. Tilbygg og ombygging Lerketunet:

Lerketunet er i dag drive som sjukeheim/ institusjon for personar som lever med demens sjukdom. For å driva denne tenesta effektivt til beste for pasientane treng ein betre romfasilitetar, som medisinerom, arbeidsrom, vaktrom til rapport og dokumentasjon, lager og garderobe. Dette tiltaket er kostnadsrekna til 1,9 mil. , og inkludert i investeringsbudsjettet.

2. Utviding av stove og terrasse ved landtidsavdelinga, Nordgardstunet.

Langtidsavdelinga har utvida drifta frå 1.juli 2017 med totalt 22 pasientar. Den største av stovene er i dag nokså trong ved måltid og særleg ved spesielle høve som konsertar og kulturelle samlingar. Ved slik samlingar er det også pasientar frå andre avdelingar saman med pårørende og pleiarar. Tiltaket er kostnadsrekna til kr 1,7 mill. ekskl. mva.

Dette tiltaket er ikkje prioritert som investeringstiltak frå rådmannen i 2019.

13.2. Heimetenesta

TO	Rammer per tenesteområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
38	Meland heimetenester	66 121	65 970	67 820	68 303	483	0,7 %

Sidan det er ein heil del usikre føresetnader blant anna knytt til pleiebehov og antal brukare, er det vanskeleg å angi kor stort budsjettet bør vere for heimetenestene.

Etter innføring av samhandlingsreforma er sjukehusopphalda kortare og pasientane er dårlegare og meir ressurskrevjande ved utreise enn tidlegare. Sjukeheimen har ikkje kapasitet til å gje plass til alle aktuelle søkjarar som ville hatt god nytte av eit sjukeheimsopphald. Dette har i ein del tilfelle ført til at pasientar har blitt liggjande lenger enn nødvendig på sjukehus med dei betydelege økonomiske konsekvensar det har for kommunen. Pasientar som bur i eigen heim må få forsvarleg hjelp der. Dette stiller store krav til kunnskap og tilgjengeleg fagpersonale på dei ulike vaktene i heimetenesta.

Vi har difor behov for ein ressursjukepleiarstilling 100% som har oppgåver knytt mot prosedyrar, kvalitetsforbetring. Viser til «Forskrift om leiing og kvalitetsforbetring i helse- og omsorgstenesta». Denne stillinga er ikkje prioritert i budsjettet 2019. Behovet for ekstra personale har vore stort, og har resultert i mykje overtid for det faste personalet. Budsjettetert sum for 2019 er basert på ein reduksjon i overtidsbruk. Sjå tabell.

I Stortingsmelding 29, «Morgondagens omsorg», vert kommunane oppmoda til å utvikle tenester som støtter opp under førebygging, tidleg innsats og rehabilitering. Kvardagsrehabilitering er eit tiltak. Grunna manglande fagpersonar har vi kun klart å gjennomføre kvardagsrehabilitering for nokre få pasientar. Sommaren 2018 vart det tilsett ein fysioterapeut som kan delta i arbeidet, og ein har som mål å setje av noko ressursar frå heimetenesta til å arbeide konkret med aktuelle pasientar.

I fylgje statlege føringar skal omsorgsteknologi vere ein integrert del av heimetenesta innan 2020. Rett bruk av velferdsteknologi kan føre til at den enkelte brukar i større grad sjølv kan ivareta eigenomsorg og bidra til at vedkomande opplever seg som meir sjølvhjulpel. Dei fleste ønskjer å klare seg sjølv mest mogleg og bu i eigen heim. Dette er viktig med omsyn til oppleving av eigenverdi, sjølvbestemming, livskvalitet og tryggleik. Lindås kommune har gjennomført eit stort forskingsprosjekt i velferdsteknologi i perioden 2012-2016 og implementert dette i drift.

Dei tre kommunane som skal gå inn i Alver kommune har difor i dag ulik ståstad når det gjeld kompetanse, implementering og erfaring med bruk av velferdsteknologi. For å nå felles ståstad, og kunne yte likeverdige tenester til alle innbyggjarane i den nye kommunen, må ein setje i verk tiltak og eit målretta samarbeid alt no. Dette arbeidet er tidkrevjande og omfattar både brukarar av tenester og tilsette som yter tenestene. I tillegg legg ein til grunn at ein skal følgje nasjonale føringar frå til dømes Omsorg 2020.

Heimetenesta nyttar for tida om lag 60 % av samla budsjetttramme til tenesteyting til barn og unge vaksne med særskilte behov/funksjonsnedsetting. Dette er ei målgruppe med spesielle helseutfordringar og krav til forsvarleg helsehjelp både på kort og lengre sikt. Når det gjeld kjende brukarar, er det for tida 8 personar som har trong for særressurskrevjande tenester med refusjonsrett frå staten. Vi har det siste året hatt fleire vakante fagstillingar knytt mot brukarar med nedsett funksjonsevne. Mangel på fagfolk har medført store utfordringar når det gjeld tenesteyting til denne brukargruppa. Grunna endringar i tenestebehovet til fleire av brukarane er det naudsynt med auka ressursar.

Pårørande til barn og unge med ulike funksjonsnedsettingar har i mange tilfelle ein krevjande omsorgssituasjon der det er viktig med til dømes avlastningstiltak. Når det gjeld avlastning, støttekontakt, brukarstyrt personleg assistent og omsorgsløn, er det ikkje sett av tilstrekkeleg midlar i budsjettet for 2019 til å gi teneste til alle som har fått innvilga vedtak om tenester, og det er heller ikkje tatt høgde for at det kan kome søknadar som fører til trong for auke i tenestetilbodet hjå kjende brukarar eller nye søkjarar i 2019. Sjå tabell nedanfor.

Kommunen har dessutan ei utfordring når det gjeld rekruttering av avlastarar og støttekontaktar. Eit tiltak for å løyse mangel på avlastarar er ein avtale som Meland kommune saman med Lindås og Radøy har inngått om å levere brukarstyrt personleg assistanse frå to private tilbydarar, Uloba og Hjemmebest. Ein av foreldra tek då på seg rolla som arbeidsleiar for aktuelle assistentar. Det er eit dyrare alternativ for kommunen, men ein sikrar at foreldra får den hjelpa dei har vedtak om. Desse avtalane må ein fortsetje med i 2019. Som tabellen viser nedanfor har Meland kommune ikkje tilstrekkeleg midlar til dette.

Det er naudsynt med ei ny stilling innan forvaltning med hovudarbeidsoppgåve sakshandsaming i samband med vedtak. Ressursar til ei slik stilling er ikkje prioritert i budsjettframlegget for 2019.

Tenesteområde heimetenesta: Endringar og nye tiltak budsjett 2019

	Endring i tenester	Kostnad	Kommentarar/konsekvensar
1	Auka teneste til resurskrevjande brukarar	3 500 000	Oppstart 3 årsverk vernepleiar oppstart haust 2018, 2,5 årsverk helsefagarbeidar. Inkludert ubekvemstillegg.
2	Refusjon res.kr.tenester	-1 950 000	Auka teneste hjå ressurskrevjande brukarar medfører auka refusjon frå Staten.
3	Redusert teneste BPA	-500 000	Ein reduksjon på kr 500 000 medfører finansiering for om lag 81% av gjeldande vedtakstimar. Reell kostnad 2,7 mill.
4	Redusert teneste Støttekontakt	-915 000	Ein reduksjon på kr 915000 finansierar om lag 70% av gjeldande vedtakstimar. Reell kostnad 3,048 mill.
5	Redusert gebyr utskrivingsklare pasientar	-200 000	I Budsjett 2019 til kr 300000. Same sum er brukt i løpet av 10 mnd. i 2018.
6	Ekstrahjelp	0	Det er sett av Kr 0 til ekstrahjelp palliasjon/døande pasientar. Rekneskap per oktober 2018 brukt om lag kr 0,2 mill.
7	Overtid	1 000 000	Heimetenestene har brukt 2 mill. dei 10 fyrste mnd. i 2018. I 2019 er det sett av 1 mill. for heile året.

13.3. Særskilte innsparingstiltak budsjett 2019Særskilte innsparingstiltak omsorg:

Ytterlegare samla innsparing omsorg (sjukeheim og heimeteneste) med kr. 1.700.000,- vert løyst som kombinasjon mellom drift sjukeheim og heimeteneste. Det er ein viktig føresetnad at innsparingstiltak ikkje skal medføre oppseiingar. Aktuelle tenesteressursar vert ev. vurdert som intern omplassering eller i samarbeid med Lindås og Radøy.

Sjukeheim - innsparing med stenging av 4 pasientrom langtidsavdeling frå januar 2019. Heilårseffekt kr. 4.500.000,-.

Heimetenesta og nattenesta – auka ramme heilårseffekt med samla sum kr. 2.800.000,-.

Sum vert å fordele med:

- kr. 1.000.000,- til gebyr døgnbetaling utskrivingsklare pasientar frå sjukehus.
- Kr. 1.800.000,- til fordeling mellom heimeteneste og natteneste for auka tenestebehov heimebuande m.a. grunna redusert kapasitet sjukeheim. Endeleg fordeling må ein kome attende til.

Moglege utfordringar ved gjennomføring samordna særskilt innsparingstiltak:

- krevjande å oppnå heilårseffekt – framdrift stenging av pasientrom langtid føreset tilgong til ledige pasientrom. Alle pasientrom er pt i bruk.
- Lågare kapasitet sjukeheim ved langtidsavdeling vil utfordre effektiv rulling på kortids- og rehabiliteringsavdeling.
- Auka krav til sakshandsaming vedr Forskrift om rett til langtidsopphald ved sjukeheim eller tilsvarende bustad særskilt tilrettelagt for heildøgntenester, Meland kommune
- Auka belastning pårørande
- Vurdere mogleg kjøp av institusjonsplassar i andre kommunar t.d. Radøy/Lindås. Må då nytte midlar relatert til gebyr. Kjøp av institusjonsplass i annan kommune er om lag kr. 3000,- per døgn. Ein langtids plass i 1 år kostar då kr. 1,1 mill.
- Budsjettauken i heimetenesta/nattenesta er truleg ikkje tilstrekkeleg med omsyn til å ivareta heimebuande pasientar med rett på langtids plass (venteliste) jamfør kommunal forskrift §9.

14. Kultur

TO	Rammer per tenesteområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
50	Kulturkontor	9 472	10 470	10 760	11 130	370	3,4 %

Kulturtenesta er delt opp i 8 ansvarsområde:

- 500 – Kulturadministrasjon
- 501 – Kulturminnevern
- 502 – Idrett og friluftsliv
- 503 – Born og unge
- 504 – Kulturuttrykk og –aktivitetar
- 505 – Frivilligsentralen
- 506 – Kulturskulen
- 510 – Biblioteket

Rammeauka for kultur inkluderer prisauke på tilskotsramme til trus- og livssynsamfunn, og halvtårseffektar som følgje av satsinga på Ung Meland og Meieriet Frekhaug. Revidert budsjetttramme for 2018 inneheld fråtrekk for driftsutgifter ved Meieriet, og auka frå opphavleg budsjett for 2018 er på 5,4 prosent.

Kulturadministrasjonen driv kulturfagleg rådgjeving og sakshandsaming, prosjektleiing, generelt kulturarbeid, tilskot og leiing av tenesta. Budsjettframlegget inneheld ingen nye aktivitetar, men heldt nivået på tilskota til lag- og organisasjonar, samt drift av private idrettsanlegg. Ein har gjort mindre kutt i høve drift av sommartilbod ved Holmestova og Sjøbua.

Ung Meland, ungdomsklubb og fritidstilbod til ungdom vidareførast i budsjettframlegget, med justering for halvtårseffektar som følgje av 2018-budsjettet. Tilbodet er svært populært og klubbkveldane onsdagar og fredagar er stort sett fulle. For Ungdomsrådet vidarefører ein høva for deltaking i regionale ungdomspolitiske fora og kompetanseheving.

Meieriet opnar i 2019 og vidareførast med ei nøktern drift til vedlikehald og oppsyn med bygget.

Frivilligsentralen er ein svært viktig ressurs for den store frivillige aktiviteten i kommunen, både for lag og organisasjonar og for einskildpersonar. I tillegg til å drive rettleiing, støtte og ta prosjekt- og samarbeidsinitiativ mot laga, driv sentralen fram fleire tiltak. Døme frå dei siste åra er flyktningfadderordninga og sommaraktivetsveker for barn og unge frå vanskelegstilte familiar. Frivilligsentralen er frå 2017 finansiert som del av rammetilskotet under posten saker med særskilt fordeling, for 2019 kr 414 000. Dette inneheld midlar med formål om å auke aktivitet og kompetanse. Budsjettframlegget, totalt kr 804 000,- vert då restfinansiert av kommunen sjølv med kr 390 000,-.

Kulturskulen driv eit breitt tilbod for kring 240 barn og unge, innanfor grunnopplæring, ulike musikkdisiplinar, dans, drama og kunst. Tilbodet har som mål å vere på eit høgt pedagogisk og kunstnarisk nivå, og har eit høgt utdanna kollegium. Skulen har implementert ny rammeplan i 2018.

Drifta er delfinansiert gjennom brukarbetaling. Satsane for dette i Meland kommune er noko over gjennomsnittet for landet. I framlegget er det budsjettert med auke i eigenbetalingane med 3% for skuleåret 2019/20, grunna auka kostnader. Kulturskulen har svært gode søskenmoderasjonsordningar, 25% for første søsken og 50% deretter, samt 10 plassar med redusert eigenbetaling for hushald med låg inntekt.

Eigenbetalingsattsane for skulekorpsa har stått stille i mange år, medan kostnadane har auka gradvis. Korpsa betalar i dag ein relativt låg prosentdel av kostnadane ved dirigent. Eigenbetalinga er i framlegget prisjustert med 3%.

Biblioteket gjekk i 2016 inn i Strilabiblioteket, saman med Knarvik bibliotek. Dei to hovudbiblioteka har delt opp ansvar ved å spisse satsinga på skjønn- og faglitteratur, høvesvis på Frekhaug og i Knarvik. I dag delar kommunane biblioteksjef. Drifta av biblioteket er sårbar med eit lite kollegium på 2,7 årsverk, derav 0,2 på Rossland filial. Budsjettframlegget for 2019 vidarefører fjorårets mindre styrking på arrangement og mediekjøp, samt innleie av bokbuss ein dag i veka for å styrke tilbodet i skulekrinsane.

15. Plan, utbygging og kommunalteknikk (PUK)

TO	Rammer per tenestoområde (heile 1000 kr)	Rekn. 2017	Revidert bud 2018	Prisjustert revidert bud 2018	Framlegg budsj 2019 før tiltak	Endring frå prisjust 2018 til 2019	Endring i %
60	PUK - Plan, Utbygg., Komm.tekn.	36 971	33 060	33 990	32 185	-1 805	-5,3 %

15.1. Oversikt

Tenestoområdet er oppdelt i følgjande ansvarsområde:

6000 – Eigedomsforvaltning og utbygging

6010 – Plan, geodata og oppmåling, delvis finansiert med gebyrinntekter

6020 – Byggesak, sjølvkostbasert og finansiert med gebyrinntekter

6030 – Landbruk, natur og miljø

6100 – Drift og vedlikehald kommunale bygg

6120 – Drift og vedlikehald vegar, kaiar, kyrkjegard og plassar

6130 – Reinhold (Innkjøp)

6140 – Avlaupsreinsing Netto ramme 0, sjølvkostbasert og finansiert med avgifter.

6150 – Vassforsyning Netto ramme 0, sjølvkostbasert og finansiert med avgifter.

6160 – Slamtømming og feiing, interkommunale tenester der alle driftskostnader ligg i samarbeidet.

Meland kommune står for innkrevjing av avgifter. Netto ramme 0, områda er sjølvkostbaserte.

15.2. Gjennomførte tiltak i 2018

15.2.1. Vedlikehaldsplanen for kommunale bygg

Kommunestyret får rapport om status på denne planen i samband med budsjettbehandlinga kvar haust.

Konkrete prioriteringar blir gjort av Utval for drift og utvikling første kvartal kvart år, etter innspelsrunde frå tenestoområda. Utover dei planlagde vedlikehaldstiltaka må det utførast vedlikehald og oppgraderingar som oppstår i akutte situasjonar, og reparasjonar etter hærverk eller skader. I investeringsbudsjettet for 2018 var det sett av kr 3 mill. til større prosjekt vedr. vedlikehald av kommunale bygg (ekskl. mva). For 2019 er det budsjettet med kr 2,5 mill. ekskl. mva.

15.2.2. Asfaltering kommunale vegar

Det er gjort framlegg om å sette av kr 1,5 mill. (ekskl. mva) i investeringsbudsjettet til oppgradering av kommunale vegar framover. I 2018 var det sett av kr 1,7 mill.

Vegstandarden blir vurdert etter vintersesongen, og dei vegane som er mest nedslite blir prioritert for oppgradering komande år. I tillegg blir dei prosjekta som det ikkje var rom for å gjennomføre førre år teke med.

15.2.3. Trafikksikringstiltak

Kommunen har ansvaret for trafikksikringstiltak på dei kommunale vegane. Prioritering av tiltak følgjer den vedtekte tiltaksplanen for trafikksikring 2012 – 2016, med rullering i 2016. Nullvisjonen er: «Ingen vert drepne eller varig skadd i trafikkulukker. Innbyggjarane i Meland er, og føler seg, trygge i trafikken.» Det er gjort framlegg om å sette av kr 500. 000 (ekskl. mva) i investeringsbudsjettet til trafikksikringstiltak kvart år. Handlingsplanen kvart år blir godkjent av Utval for drift og utvikling etter innspelsrunde, m.a. frå skulane.

15.2.4. Behandling av private planar og utarbeiding av kommunale planar / utgreiingar

Oversikt over private reguleringsplanar og kommunale planar / utgreiingar ved Plan, utbygging og kommunalteknikk blir lagt fram for kommunestyret i budsjettprosessen.

Kommunale planar og utgreiingar

Arbeidet med offentleg områdeplan for Midtmarka har pågått for fullt, i samarbeid med utbyggjar og deira konsulentar. Kommunen sin arealplanleggjar og samfunnsplanleggjar følgjer tett opp denne plansaka. Offentleg områdeplan for Vikebø er i slutfasen. Det statlege byregionsamarbeidet er avslutta i 2018. Arbeidet med studie av områdeplan for Langelandsskogen er godt i gang. Det er starta eit samarbeid mellom Meland og Lindås kommunar og Statens vegvesen om å sjå på løysingar for Hagelsund bru, for å betre tilhøva for gåande / syklende og ha betre beredskap ved utrykking.

Private planar/planar frå andre offentlege instansar

I 2018 er det halde oppstartsmøte for fem reguleringsplanar. Ingen er godkjent av kommunestyret (fem i 2017). To plansaker har vore ute på offentleg ettersyn. To saker nærmar seg sluttbehandling (Kollektivterminal Flatøy, Myrvollane – Hestdal vassverk). Elles har det vore mange samrådsmøte med Statens vegvesen når det gjeld tiltaka i Nordhordlandspakken, og mange møte med private utbyggjarar for planar som blei starta i 2016 og 2017. Det har vore relativt hektisk med oppstartsmøte og undervegsmøte. Fem plansaker nærmar seg innsending for offentleg ettersyn.

15.3. Budsjettframlegg 2019

15.3.1. Planlegging, byggesaksbehandling, kart og oppmåling, landbruk og miljø

I tidlegare budsjett er det varsla at kommunen om få år må auke kapasiteten innan arealplanlegging. Det er særleg høg aktivitet i området Mjåtveit – Frekhaug kai – Frekhaug sentrum – Langelandsskogen – Fosse – Moldekleiv – Flatøy – Knarvik. Det er nødvendig å ta imot private utbyggjarar på ein god måte og sørgje for effektiv behandling av private reguleringsplanar, med sikte på gode bustad- og næringsområde for dei som etterpå skal etablere seg og leve liva sine der. Det krevs også ressursar til å møte arbeidet med Nordhordlandspakken, slik at vi får ei planbehandling som sikrar god framdrift hjå Statens vegvesen.

I budsjettforslaget for 2019 er det lagt opp til ei ny stilling innan plansaksbehandling. Lindås, Meland og Radøy har eit felles behov for å styrke kapasiteten inn mot Alver kommune, delar av kostnaden blir finansiert ved refusjon som følgje av sambruk i Alver-kommunane. På den andre sida er kapasiteten innan byggesak noko redusert. Budsjettet for oppmålingstenesta, landbruk og miljø er ikkje endra.

15.3.2. Drift og vedlikehald

Budsjettframlegget inneheld ingen nye driftstiltak, utover styrking av plansaksbehandlinga. Dei store skuleutbyggingane og den siste sjukeheimsutbygginga har ført til auke i faste driftskostnader (straum, forsikringar, driftsavtalar, alarmer, overvakingssystem m.m.) og reinhald. For vegane sin del kjem det auka straumutgifter til veglys etter kvart som trafikksikringstiltak blir gjennomført, og relativt store utgifter til vinterdrift av vegar.

Budsjettet har ikkje rom for å auka driftsutgifter til nye eller utvida bygningsareal, t.d. brakker. Det er heller ikkje lagt inn kostnadsauke som følgje av pris- og lønnsstigning eksternt, t.d. for kjøp av reinhaldstenester, eller auka straumprisar.

Budsjettet inneheld ikkje auka satsing på verdibevarande vedlikehald. Midlar til vedlikehald skal gå fram av både investeringsbudsjettet og vedlikehaldsbudsjettet. I investeringsbudsjettet er det sett av 4 mill. (ekskl. mva) for 2019, mot 4,7 mill. i 2018 (kommunale bygg og vegar). I framlegg til driftsbudsjett er det sett av 2,1 mill. i 2019, mot 1,7 mill. i 2018.

For sjølvkostområda (vatn- og avlaup) er det mindre endringar. Det er lagt opp til at sjølvkostfonda skal gå i null ved inngangen til Alver kommune, gjennom regulering av avgiftsnivået.

PUK: Endringar og nye tiltak budsjett 2019			
nr.	Tiltak/endr. i forhold til prisjustert budsjett for 2018	Beløp	Kommentarer
	Grunnlag - dagens driftsnivå:	33 060	
1	Saksbehandlarstilling plan	500	
2	Generelt auka budsjett bygg	1 170	Av dette driftsauke skulane kr 940 000
3	Auka vinterdrift vegar	560	
4	Auka utgifter reinhald	930	
5	Andre justeringar, oppsamla	-1 735	Mindre justeringar på mange postar, inkl noko auka gebyr
6	Flytta avskrivningar ut av budsj	-2 300	Budsjettramma redusert tilsvarende
	Sum endr. i forhold til 2018	-875	
	Framlegg budsjett 2019	32 185	
	Ramme	32 185	
	Avvik	-	

Folketalsutvikling

Folkeveksten følgjer nokså direkte av planaktiviteten, og av tiltak på vegnettet gjennomført i regi av Nordhordlandspakken. Først ute er vegstrekninga Fosse – Moldekleiv, med planlagt anleggsstart i 2020. Dette medfører tilrettelegging for 230 nye bustader, som soknar til Grasdalen eller Sagstad skule. Sentralt på Frekhaug er det ferdig regulerte bustadområde som no er under utbygging; Løypetona, Elvaåsen og Mjåtveitmarka i hovudsak. Dette utgjer om lag 100 nye bustadeiningar i 2019.

Samla i kommunen er det 178 bustader som er ferdig regulert men der utbygging ikkje er starta, med rekkefølgjekrav (Sundet, Midtsundet, Øvre Holsbergstien, Mjåtveitstø, Bergotunet). Det er vidare starta privat planarbeid for 1208 bustader (Mjåtveit–Dalstø, Fosse, Langeland, Ryland). I tillegg kjem områdeplanane for Rylandshøgda og Midtmarka.

16. Gebyr, avgifter og betalingsatsar 2019

16.1. Eigenbetaling for tenesteyting innan helse- og sosialtenester – nye satsar frå januar 2019

Viser til kommunestyret sak 005/10 samt sak 101/10 der ein vedtok prinsipp for fastsetting av eigenbetaling for tenesteyting innan helse- og sosiale tenester. Her vart det mellom anna fatta vedtak om at Meland kommune årleg skal justera satsar og utgiftstak jamfør auke i Grunnbeløp (G), samt at ein i hovudsak skal nytte sjølvkostprinsipp for fastsetting av prisnivå.

Sjølvkost tyder at kommunalt prisnivå på eigenbetaling ikkje er høgare enn kommunen sine eigne samla utgifter til aktuell tenesteyting. Sjølvkost vert rekna til ei gjennomsnittleg timeløn inklusiv sosiale utgifter for den tenesteytinga som vert utført, pluss administrasjonsutgifter.

Administrasjonsutgifter kan her utgjere inntil 10% av nemnde kostnadsnivå.

Lovgrunnlag er Lov om helse- og omsorgstenester kap. 11 samt «Forskrift om eigenbetaling for kommunale helse- og omsorgstenester». I tillegg føreligg det eiga presisering «presisering gjeldande Rundskriv I-6/2006». Per 01.05.18 auka grunnbeløp frå kr. 93.634 til kr 96.883,-. Dette er ein auke med 3,5%. Tabell nr. 1 og 2 under syner framlegg til prisendring frå 2018 til 2019.

Rådmann vurderer at det er føremålstenleg å justere samla prisauke gjeldande for 2019 for lovpålagte tenester samt for tenester som ikkje er lovpålagt. Syner her til tabell 1 og 2 under. For aktuelle tenester der ein har forskriftsbestemt sats vert desse endra fortløpande jamført gjeldande forskrift. Rådmann tilrår elles å vidareføre prinsipp for fastsetting av eigenbetaling jamfør kommunestyret sak 005/10.

Det er naudsynt å understreka at Meland kommune vil halde fram med å sikre lovkrav med omsyn til brukargrupper med lågt inntektsgrunnlag (inntil 2 G). Vidare vil ein sikre brukargrupper med omfattande trong for tenesteyting ved å nytte fastsett utgiftstak per måned. Med andre ord vil tenestemottakarar med omfattande trong for koordinert tenestetilbod få eit prisvern jamfør utgiftstak. Rådmann har og fullmakt til å vurdere reduksjon/fritak for eigenbetaling i individuelle saker. Dette for å sikre at tenestemottakar har tilstrekkeleg midlar til å dekke sine personlege behov og eventuelt bere sitt ansvar som forsørgjar.

Tabell nr. 1			
Nr.	Teneste med krav til brukarbetaling	Pris 2018	Pris 2019
1.	Heimehjelp og praktisk bistand. (inntekt inntil 2 G – vert årleg justert via forskrift)	Per time kr. 205,- Maks per mnd. Kr. 205,-	Per time kr. 212,- Maks per mnd. Kr. 212,-
2.	Heimehjelp og praktisk bistand (inntekt over 2 G), samt: Ledsagerteneste Bistand v/handling BPA v/handling Vaktmeisterteneste	2-3 G kr. 326,- 3-4 G kr. 379,- 4-.. G kr. 492,- Maks per mnd.: 2-3 G kr. 952,- 3-4 G kr. 1428,- 4-5 G kr. 1999,- 5-.. G kr. 2568,-	2-3 G kr. 337,- 3-4 G kr. 392,- 4-.. G kr. 509,- Maks per mnd.: 2-3 G kr. 985,- 3-4 G kr. 1478,- 4-5 G kr. 2068,- 5-.. G kr. 2657,-
3.	Kommunal kjøring ved private gjeremål tenestemottakar (vert nytta minimalt og er ikkje eit generelt tilbod)	Statleg sats	Statleg sats
4.	Tryggleiksalarm (I-6/2006)	Per mnd. kr. 454,-	Per mnd. kr. 470,-
5.	Korttidsopphald (justert via forskrift)	Per døgn kr. 160,-	Per døgn kr. 166,-
6.	Dag eller nattopphald	Per dg/n kr. 80,-	Per dg/n kr. 83,-
7.	Maksimalsats langtidsopphald (per mnd)	Ingen maksimalsats	Ingen maksimalsats
8.	Langtidsopphald Meland sjukeheim	Jfr. lov og forskrift	Jfr. lov og forskrift
9.	Opphald v/dagsenter – pris per dag	Kr. 35,-	Kr. 36,-
10.	Transport hente/bringe dagsenter	Kr. 35,-	Kr. 36,-
11.	Transport matlevering (I-6/2006) – pris per dag levering	Kr. 25,-	Kr. 26,-
12.	Teknisk hjelpemiddel – korttid (2 år). Gebyr per oppdrag (h/b lokalt lager)	Kr. 132,-	Kr. 137,-

Tabell nr. 2

Nr.	Mat produkt	Pris 2018	Pris 2019
13.	Frukost	Kr. 38,-	Kr. 39,-
14.	Middag m/dessert	Kr. 80,-	Kr. 83,-
15.	Graut	Kr. 42,-	Kr. 43,-
16.	Kvelds	Kr. 38,-	Kr. 39,-

Vedr. velferdsteknologi

I utgangspunktet vil velferdsteknologi vere gratis for dei som får teknologi som erstatning for anna helsehjelp. Kommunen vil kunne sette krav til brukarbetaling om aktuell teknologi kjem i tillegg til anna helsehjelp.

16.2. Gebyrsatsar kulturskulen og skulefritidsordninga for 2019

Det vert lagt opp til at satsane aukar med 3,0% frå 2018 til 2019, sjå tabellen nedanfor. Følgjande satsar skal gjelde for 2019:

Kulturskule			
Vårsemester	2018	2019	% auke
Instrumentopplæring	1 740	1 790	3,00 %
Søsken nr 2. med 25 % moderasjon	1 310	1 350	3,00 %
Søsken nr 3 med 50 % moderasjon	870	900	3,00 %
Haust-semester	2018	2019	% auke
Instrumentopplæring	1 800	1 850	3,00 %
Søsken nr 2. med 25 % moderasjon	1 350	1 390	3,00 %
Søsken nr 3 med 50 % moderasjon	900	930	3,00 %

Skulefritidsordninga			
Born i heil plass	2018	2019	% auke
Heil plass (15-23 timar per veke)	2 640 pr. mnd	2 720 pr. mnd	3,00 %
Søsken nr 2. med 25 % moderasjon	1 980 pr. mnd	2 040 pr. mnd	3,00 %
Søsken nr 3 med 50 % moderasjon	1 320 pr. mnd	1 360 pr. mnd	3,00 %
Born i halv plass	2018	2019	% auke
Halv plass (7-14 timar pr. veke)	1 710 pr. mnd	1 760 pr. mnd	3,00 %
Søsken nr 2. med 25 % moderasjon	1 280 pr. mnd	1 320 pr. mnd	3,00 %
Søsken nr 3 med 50 % moderasjon	850 pr. mnd	880 pr. mnd	3,00 %
Born med korttidsplass	2018	2019	% auke
Korttidsplass (0-6 timar pr. veke)	860 pr. mnd	890 pr. mnd	3,00 %
Søsken nr 2. med 25 % moderasjon	645 pr. mnd	660 pr. mnd	3,00 %
Søsken nr 3 med 50 % moderasjon	420 pr. mnd	430 pr. mnd	3,00 %

16.3. Kopisatsar 2019

Følgjande satsar skal gjelde for 2019:

Sal av kopiar til private/ firma:

Enkle kopiar A-4 svart/kvit	Kr. 4,- pr. stk.	Enkle kopiar A-4 farge	Kr. 6,- pr. stk.
To-sidig kopiar A-4 svart/kvit	Kr. 6,- pr. stk.	To-sidig kopiar A-4 farge	Kr. 8,- pr. stk.
Enkle kopiar A-3 svart/kvit	Kr. 6,- pr. stk.	Enkle kopiar A-3 farge	Kr. 8,- pr. stk.
To-sidig kopiar A-3 svart/kvit	Kr. 8,- pr. stk.	To-sidig kopiar A-3 farge	Kr. 12,- pr. stk.

Til lag og organisasjonar:

Enkle kopiar A-4 svart/kvit	Kr. 2,- pr. stk.	Enkle kopiar A-4 farge	Kr. 3,- pr. stk.
To-sidig kopiar A-4 svart/kvit	Kr. 3,- pr. stk.	To-sidig kopiar A-4 farge	Kr. 4,- pr. stk.
Enkle kopiar A-3 svart/kvit	Kr. 3,- pr. stk.	Enkle kopiar A-3 farge	Kr. 4,- pr. stk.
To-sidig kopiar A-3 svart/kvit	Kr. 4,- pr. stk.	To-sidig kopiar A-3 farge	Kr. 6,- pr. stk.

Utskrift printar/ storformatplottar- frå kartsystem eller skanna dokument (kart/ teikning):

Format	Svart/ kvit	Farge
A-4	Kr. 30,- pr. stk.	Kr. 60,- pr. stk.
A-3	Kr. 60,- pr. stk.	Kr. 120,- pr. stk.
A-2	Kr. 90,- pr. stk.	Kr. 180,- pr. stk.
A-1	Kr. 120,- pr. stk.	Kr. 240,- pr. stk.
A-0	Kr. 150,- pr. stk.	Kr. 300,- pr. stk.

Berre skanning og sending av dokument med e-post: Minstepris 200,-

Andre betalingssatsar vert lagt fram som eigne saker.

17. Investeringsbudsjett 2019-2022

Alle tal i heile 1000 kr og inkl. mva

Investerigar i ordinære driftsmidlar	Prognose 2018	2019	2020	2021	2022	Sum 19-22	Seinare
IKT	4 900	2 075	1 800	1 625	1 625	7 125	-
Skular og barnehage	32 963	35 588	1 500	2 750	1 500	41 338	398 750
Helse, sosial og omsorg	25 580	23 125	22 500	22 500	-	68 125	-
Kyrkje, kultur og næring	10 900	25 450	17 125	8 000	-	50 575	87 500
Teknisk sektor	27 600	15 313	6 500	6 500	5 625	33 938	31 250
Sum ordinære driftsmidlar:	101 943	101 551	49 425	41 375	8 750	201 101	517 500
Sum andre kapitalutgifter:	17 650	10 650	11 700	12 700	12 700	47 750	-
Sum driftsmidlar og andre kapitalutgifter	119 593	112 201	61 125	54 075	21 450	248 851	517 500
Vatn	18 040	78 800	47 850	13 300	13 100	153 050	-
Avlaup	11 945	25 200	12 700	9 900	3 000	50 800	-
Sum VA-investeringar:	29 985	104 000	60 550	23 200	16 100	203 850	-
Sum alle investeringar:	149 578	216 201	121 675	77 275	37 550	452 701	517 500
Finansiering og kapitalinntekter:							
Lån Husbanken for vidareutlån	7 000	8 000	9 000	10 000	10 000	37 000	-
Bruk av kapitalfond til vidareutlån	8 000	-	-	-	-	-	-
Mottekne avdrag startlån	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	6 400	-
Mva-refusjon	15 183	18 310	7 885	6 275	1 750	34 220	103 500
Bruk av disp.fond	3 450	-	-	-	-	-	-
Bruk av kapitalfond	1 050	1 050	1 100	1 100	1 100	4 350	-
Lån ordinære driftsmidlar	83 310	83 241	41 540	35 100	7 000	166 881	414 000
Lån vatn og avlaup	29 985	104 000	60 550	23 200	16 100	203 850	-
Sum finansiering alle driftsmidlar:	149 578	216 201	121 675	77 275	37 550	452 701	517 500

Rådmannen gjer framlegg om betydelege investeringar både i budsjettet for 2019 og oppdatert økonomiplan for 2019-2022. Framlegget byggjer i all hovudsak på den vedtekne økonomiplanen for 2019-2022, men kor fleire større prosjekt er foreslått skjøve ut i tid. Endringar i framdrift på nokre prosjekt inneber forskyving av midlar på diverse prosjekt frå 2018 til 2019. Nokre nye prosjekt er og kome til, sjå etterfølgjande kommentarar. Sum investeringar i 2019-budsjettet utgjer kr 216,2 mill., fordelt slik:

- Driftsmiddel ordinær kommunal drift: kr 101,5 mill.
- Andre kapitalutgifter (Startlån mm.) kr 10,7 mill.
- VA-investeringar: kr 104,0 mill.

Investeringane i budsjettet er finansiert med kr 9,6 mill. i nye startlån og motteke avdrag på startlån, kr 15,4 mill. i mva-refusjon, kr 1,05 mill. med bruk av kapitalfond og kr 187,2 mill. i nye lån.

Investeringane vil auke driftsutgiftene til renter og avdrag, noko som krev kutt i drifta og dermed reduksjon i kommunen sin handlefridom. Som følgje av vekst og demografiutviklinga i kommunen er det likevel naudsynt å gjere store investeringar for å legge til rette for eit framtidig godt tenestetilbod for kommunen sine innbyggjarar. Det er og viktig å vidareutvikle Frekhaug som senter i kommunen og som lokalsenter i den nye Alver kommune. Oversynet viser framlegg til investeringar på kr 452,7 mill. i økonomiplanperioden.

17.1. Ordinære investeringar og andre kapitalutgifter

Alle tal i heile 1000 kr og inkl. mva

nr	Investeringar i ordinære driftsmidlar	Rev. budsj. 2018	Prosjekt-budsjett	Prognose 2018	2019	2020	2021	2022	Sum 19-22	Seinare
	IKT	4 750		4 900	2 075	1 800	1 625	1 625	7 125	-
100	IKT diverse direkte invest kommunen	750	Årleg	750	750	750	750	750	3 000	
101	IKT-prosjekt via IKT NH	1 500	Årleg	1 500	500	500	500	500	2 000	
109	Digitalisering av eigedomsarkivet	1 625	1 625	1 625					-	
256	Datautstyr skulane	625	Årleg	625	625	375	375	375	1 750	
	Digital Transformasjon skulane		525	150	200	175			375	
111	Datautstyr - Realfagsstrategi	250	250	250					-	
	Skular og barnehage	34 213		32 963	35 588	1 500	2 750	1 500	41 338	398 750
253	Tilbygg Grasdal skule	1 500		1 500					-	
254	Tilbygg Sagstad skule	12 238		12 238					-	
257	Uteområde skular	475	Årleg	475	250	250	250	250	1 000	
261	Uteareal Sagstad skule	17 500	20 000	17 500	2 500				2 500	
262	Utgreiing/planlegging ungdomsskule	1 250	312 500	1 250					-	311 250
262	Styrking ungd.skule, basseng, bibliotek, gym.sal, kultur.	1 250	87 500						-	87 500
259	Skifte tak Vestbygd skule	-		-	3 125				3 125	
263	Auka kapasitet Meland ungdomsskule				14 250				14 250	
	Ekstra modular Meland ungd.skule -strukturprosjekt				14 650				14 650	
	Ny barneskule Frekhaug /alt. utviding Sagstad - (utgreiing)					1 250	1 250		2 500	
	Nytt ventilasjonsanlegg Grasdal skule				813				813	
	Ny barneskule Flatøy (utgreiing)						1 250	1 250	2 500	
	Helse, sosial og omsorg	33 080		25 580	23 125	22 500	22 500	-	68 125	-
350	Utleiebustader for vanskelegstilte	17 330	Årleg	17 330	10 000	10 000	10 000		30 000	
351	Omsorgsbustader med heldøgns tilsyn	4 750		4 750	875	12 500	12 500		25 875	
355	Utgreiing nye omsorgsbustader Frekhaug	625		625	-	-	-		-	
356	Spesialtilpassa utleiebustader/småhus	7 500			7 500	-	-		7 500	
354	Balkong omsorgsbustader Meland rådhus	875		875	-	-	-		-	
376	Omsorgsteknologi / kvardagsrehabilitering	1 250		1 250	-	-	-		-	
377	Takheisar Meland sjukeheim	750		750	-	-	-		-	
	Nytt ventilasjonsanlegg Meland sjukeheim				875				875	
	Tilbygg og ombygging Lerketunet				1 875				1 875	
	Kjøp av lokaler til fysioterapi				2 000				2 000	
	Kyrkje, kultur og næring	10 900		10 900	25 450	17 125	8 000	-	50 575	87 500
570	Utviding av kyrkje/gard	1 100		1 100	1 100	14 000	8 000		23 100	
578	Kjøp av sentrumsareal	3 500		3 500	-	-	-		-	
579	Nytt varmeanlegg og kabelnett	150	3 125	150	2 975	-	-		2 975	
581	Arbeidskyrkje - kommunalt tilskot	625	87 500	625					-	87 500
556	Restaurering av meieribygget	3 075	20 575	3 075	17 500	-	-		17 500	
557	Turstiar/lysette turløypar	625		625	2 500	3 125	-		5 625	
559	Aktivitetsområde Frekhaug torg	1 000		1 000	-	-	-		-	
558	Parkering/rasteplassar	625	(87 500)	625	625	-	-		625	
	Overbygg scene/amfi Frekhaug torg				750				750	
544	Areal ro- og jollesegling	200		200	-	-	-		-	
	Teknisk sektor	28 475		27 600	15 313	6 500	6 500	5 625	33 938	31 250
756	Saltspreiarar	150		150					-	
760	Kommunale vegar	2 125	Årleg	2 125	1 875	1 875	1 875	1 875	7 500	
761	Trafikksikring	625	Årleg	625	625	625	625	625	2 500	
762	Kommunale bygg	3 750	Årleg	3 750	3 125	3 125	3 125	3 125	12 500	
766	Nye ventilasjonsaggregat rådhuset	1 188		1 188					-	
787	Forskottering underg./trafikksikr. Holme	3 000		3 000					-	
789	Ny driftstasjon	15 300	19 300	15 300	4 000				4 000	
791	Utbeholdning opprensning, gangsti og Veilys Mjåtv	563		563					-	
776	Fortau Mjåteivegen	375		375	3 500				3 500	
796	Oppgradering Frekhaug sentrum	875	33 000	-		875	875		1 750	31 250
767	Oppgradering adgangssystem Meland rådhus				300				300	
768	Oppgradering heis Meland rådhus	525		525	-				-	
769	Varmepumpe Meland rådhus				1 188				1 188	
	Utgreiing behov for opprydding Moldekleiv søppelfylling				375				375	
	Maskin for miljøvenleg ugrasfjerning				325				325	
	Sum ordinære driftmidlar:	111 418		101 943	101 551	49 425	41 375	8 750	201 101	517 500
	Andre kapitalutgifter								-	-
910	Startlån - vidareutlån	15 000	Årleg	15 000	8 000	9 000	10 000	10 000	37 000	
910	Avdrag på startlån - Husbanken	1 600	Årleg	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	6 400	
929	Eigenkapitalinskot KLP	1 050	Årleg	1 050	1 050	1 100	1 100	1 100	4 350	
	Sum andre kapitalutgifter:	17 650		17 650	10 650	11 700	12 700	12 700	47 750	-
	Sum driftsmidlar og andre kapitalutgifter	129 068		119 593	112 201	61 125	54 075	21 450	248 851	517 500

Tabellen ovanfor viser detaljert framlegg til investeringar i ordinære driftsmidlar og til andre kapitalutgifter, med totalt kr 112,2 mill. i budsjettet for 2019 og kr 248,85 mill. i økonomiplanperioden 2019-2022.

17.1.1. IKT-prosjekter

100 - IKTNH-prosjekter

Meland kommune sin del av fellesinvesteringar i IKT Nordhordland. Anslag på løpande investeringar, ikkje definert kva prosjekt som skal gjennomførast i økonomiplanperioden.

101 - IKT Meland

Løpande investeringar i IKT utstyr i kommunen. Fast årleg sum til diverse tiltak med kr 0,5 mill. i økonomiplanperioden.

109 - Digitalisering av eigedomsarkivet

Prosjektet vert ferdigstilt i 2018.

256 - Datautstyr skulane

Investering i digitalt undervisningsmaterieil på skulane. Fast årleg sum til diverse tiltak med kr 0,375 mill. i økonomiplanperioden. Pga. særskilte behov for utskifting av utstyr er beløpet i 2018 og 2019 kr 0,625 mill.

111 – Datautstyr Realfagsstrategi

Realfagsstrategi for skular og barnehagar vart vedteke i 2017. Innkjøp av utstyr til bruk i realfag er eit av tiltaka i prosjektet. Planlagd fullført i 2018.

Nytt prosjekt nr – Digital transformasjon skulane

Felles prosjekt for bruk av digitale verktøy i Alver kommune. Meland kommune manglar utstyr for om lag kr 525.000,- for å oppfylle målsettingane i prosjektet. Herav kr 200.000,- budsjettert for 2019.

17.1.2. Skular

257 - Uteområde skuler

Investeringar i uteområde for elevar og parkeringsplassar på skulane.

261 - Uteareal Sagstad skule

Kjøp, prosjektering og opparbeiding av meir uteareal på Sagstad skule. Finansiering av prosjektet vart fremma i eigen KS-sak 26/18 den 2. mai 2018, med vedtak om ramme på kr 20 mill. inkl. mva til prosjektet. Uteområdet er planlagt ferdigstilt i februar 2019.

262 - Kjøp, prosjektering og 263 - Utgreiing/planlegging ungdomsskule og styrking ungd.skule, basseng, bibliotek, gym.sal, kultur

Prosjektet er lagt inn med totalt kr 400 mill. inkl. mva i førre økonomiplan. I rådmannen sitt framlegg er heile summen minus planleggingsmidlar på kr 1 mill. budsjettert i 2018 flytta til «seinare» som følgje av dei økonomiske framtidsutsiktene som ligg til grunn i økonomiplanen. Det står att betydeleg med planlegging og prosjekteringsarbeid for å kunne definere ei reel kostnadsramme for prosjektet. Det er heller ikkje avklart plassering og regulering av areal til dette skulebygget, og redusert vekst i folketal vil kunne skyve behovet for ny skule ut i tid.

Prosjektet er tenkt delfinansiert med sal av den gamle ungdomsskulen og området rundt. Dette ligg ikkje inne i økonomiplanen og er tenkt gjennomført først etter ferdigstilling av ny ungdomsskule. Vi har per i dag ikkje gjort anslag på kva marknadsverdien er på eigedommen. Det er ikkje budsjettert med kostnadar til prosjektet i 2019.

259 - Skifte tak Vestbygd skule

Det er behov for å skifte taket på Vestbygd skule. Prosjektet er planlagt i 2019.

263 - Auka kapasitet Meland ungdomsskule – modulbygg med 3 klasserom

Prognosen for elevtalsutvikling og forventa klassetal i økonomiplanperioden viser at skulen vil gå frå 2 til 3 klassar per trinn frå skuleåret 2019/2020, slik at det frå hausten 2019 er det venta behov for ein ny klasse kvart år dei neste 3 åra. I tillegg til behov for nye klassar får skulen framover fleire elevar med spesielle behov, og det vert behov for fleire eigne tilpassa undervisningsrom. For å løyse behovet frå hausten 2018 er det nok med ei mindre ombygging av eit eksisterande grupperom.

Ettersom økonomiplanen inkluderer bygging av ny ungdomsskule er det ikkje grunnlag for utviding av skulen. Rådmannen gjer i staden framlegg om å bygge på skulen med midlertidige modular. Dersom heile arealbehovet til skulen skal dekkast av modular, vil det måtte byggast eit modulbygg på ca. 400 m² med 3 klasserom og 6 grupperom. Behovet er estimert slik:

2019 – 1 klasserom, 4 grupperom

2020 – 1 klasserom, 1 grupperom

2021 – 1 klasserom, 1 grupperom

Totalkostnad for dette er førebels rekna til kr 14,25 mill. Heile summen er lagt inn i budsjettet for 2019, men kan fordelast på fleire år etter kvart som det er behov for auka romkapasitet, men då med noko auka usikkerhet knytt til kostnadane.

For å få til ei fortsatt god drift ved skulen er det viktig at arealbehovet ikkje vert løyst ved ombygging av spesialrom. Det er og lagt opp til kjøp av modular over investeringsbudsjettet, då ein reknar med at det ikkje vil vere midlar nok på driftsbudsjettet til å betale leigekostnadar. Dette kan ein eventuelt analysere nærare i neste års budsjettframlegg.

Nytt prosjekt - Modulbygg med ytterlegare 3 klasserom, grupperom mm. på Meland ungdomsskule

For å kunne gjennomføre det særskilte innsparingstiltaket med overføring av elevane frå Rosslund skule er det naudsynt å byggje modulbygget ved dagens ungdomsskule med ytterlegare 3 klasserom, grupperom og arbeidsplassar for lærarane. Det er rekna ein ekstra investeringskostnad til dette på kr 14,65 mill., som er lagt inn i budsjettet for 2019.

Nytt prosjekt - Ny barneskule Frekhaug

Kommunen har starta opp arbeidet med kommuneplanen sin arealdel på deltema. Eit av tema er vurdering av plassering av ny barneskule i området Dalstø-Frekhaug. Prognosen over forventa utvikling i elevtal og klassetal viser at all ledig kapasitet på Sagstad skule vil vere oppbrukt i 2021, sjølv med det nye tilbygget. Dersom skulegrenser vert endra grunna kommunesamanslåing kan det bli noko seinare, men som eit utgangspunkt bør kommunen starte planlegging og prosjektering av ein ny barneskule på Frekhaug i slutten av økonomiplanperioden. I arbeid med områderegulering av Dalstø-Mjåtveitstø er det gjort ei analyse på kor ny barneskule bør lokaliserast. Vurderinga er fremma for formannskapet i sak 76/2018 der kommunen valte å gå vidare med alternativ C. Det er ikkje budsjettert med kostnadar til prosjektet i 2019.

Nytt prosjekt – Nytt ventilasjonsanlegg Grasdal skule

Ventilasjonsanlegget på den eldste delen av skulen er over 30 år og har stort behov for utskifting. Det har vore vurdert å berre skifte komponentar, men alderen til anlegget tilseier at den beste løysinga vil vere å skifte ut heile anlegget. Det nye anlegget er berekna å gje ei årleg innsparing på kr 76.000 på driftsbudsjettet (76.000 kWh/år). Samla investeringskostnad er berekna til kr 650.000 eks mva, noko som gjev ei nedbetalingstid på ca. 8,5 år. Prosjektet er planlagt for 2019.

Ny barneskule Flatøy

Planlagt utbygging av Midtmarka på Flatøy fører til behov for ein ny barneskule på Flatøy. Areal til skulebygg vil bli satt av i områdeplanen. Det er satt av midlar i slutten av økonomiplanperioden til planlegging og prosjektering av skulen. Det er ikkje budsjettert med kostnadar til prosjektet i 2019.

17.1.3. Helse, sosial og omsorg

350 - Utleigebustader for vanskelegstilte

Bustadmelding 2017-2020 legg opp til at det vert kjøpt 5 nye bustader i året. Det er eit eige investeringstilskot via Husbanken på inntil 40 % til det enkelte prosjekt. Grunna stor søknad vert investeringstilskotet normalt lågare; rundt 25%. Kommunen har relativt få utleigebustader i forhold til normalt for ein kommune som Meland. Husleigeinntekter vil i stor grad finansiere investeringa.

351 – Omsorgsbustader særskilt tilrettelagt for heildøgntenester

Bustadmelding 2017-2020 legg opp til at det vert bygd 12 omsorgsbustader i 1-2 grupper med tilknytta tenestetilbod sentralt i Meland. Målgruppa er personar som treng tenester på ulike tider av døgnet. Omfang av tenester vil kunne variere gjennom døgnet og over tid. Dette kan inkludere personar med langvarig somatisk sjukdom, ulik type funksjonsnedsetting, rusvanskar og/eller psykiske lidingar. Det er eige investeringstilskot via Husbanken som dekker inntil 45% av kostnadane til oppføring, men kor mykje tilskot ein i praksis vil få er usikkert. Det er viktig å ivareta medverknad i planprosessen jf. KS-vedtak 68/17.

Beste plassering av desse bustadane er så langt vurdert å vere i Langelandsskogen, og då må framdrifta skyvast på i forhold til tidlegare planar. Dette fordi det tek tid å gjennomføre planarbeid og regulering for dette området.

355 - Utgreiing nye omsorgsbustader Nordgardshaugen

Meland kommune eig 16 bustader i Nordgardshaugen, både sosialbustader og omsorgsbustader. Bustadene er ca. 20 år gamle og vil få store kostnader til vedlikehald i nær framtid. Tomta har låg utnytting i forhold til si sentrale plassering på Frekhaug. Det er ønskeleg å kartlegge moglegheitene for å betre utnytte potensiale i tomta til etablering av nye omsorgsbustader.

Nye omsorgsbustader vil kunne gje eit betre og meir tilpassa tilbod til brukarane. Det er tenkt ein kombinasjon av ordinære omsorgsbustader og bustader særskilt tilrettelagt for heildøgntenester. Samtidig vil det vere spesielt viktig å ivareta brukarane som bur der i dag. Dette må følgjast opp gjennom kjøp og utbygging i prosjekt 350 og 351, for å sikre at kommunen har god nok kapasitet i ein overgangsfase. Utbyggingskostnader må leggest inn i neste rullering av økonomiplaninvestering når forprosjektet er gjennomført.

356 - Spesialtilpassa utleigebustader/småhus

Bustadmelding 2017-2020 anbefaler å bygge 3-5 spesialtilpassa bustader i form av småhus for brukarar med spesielle behov (både omsorg og vanskelegstilte). Framdrift på desse er avhengig av når kommunen får hand om eigna tomter. Alt tyder no på at eigna tomter ikkje vil vere tilgjengeleg før tidlegast i 2019, og midlane på prosjektet er difor flytta frå 2018 til 2019.

354 - Balkong omsorgsbustader Meland rådhus

Leigetakarar i 3. etasje på rådhuset har ikkje eige uteopphaldsareal. Behovet kan dekkast ved bygging av ein balkong. Prosjektet gjennomførast i 2018.

376 – Omsorgsteknologi/kvardagsrehabilitering m/utstyr

Prosjektet inneber kjøp av utstyr. Det var i utgangspunktet budsjettert med 1 mill. i 2017, men delar av summen er flytta til driftsbudsjettet. Resterande investeringssum på 0,4 mill. ekskl. mva planlagt brukt i 2018.

377 - Takheisar Meland sjukeheim

Prosjektet er ferdigstilt i 2018.

Nytt prosjekt - Nytt ventilasjonsanlegg Meland sjukeheim

Ventilasjonsanlegg 36.02 A i bygg A på sjukeheimen har i dag svært låg varmegjenvinning på ca. 45-50%. Anlegget har også innvendig rust noko som påverkar innklimaet negativt, og det har kome klagar frå tilsette om dårleg luft i lokala. Ventilasjonsanlegget er delt i to einingar som står i kvart sitt rom, og det er montert ein batterivekslar mellom dei. Etersom anlegget er delt er det umogleg å oppgradere sjølve varmegjenvinnaren. I tillegg er kjøkkenet på sjukeheimen kopla til anlegget, noko som potensielt kan gje spreiring av matlukt dersom det ikkje vert handtert på riktig måte. Det er også svært avgrensa med plass på teknisk rom.

Løysinga vert å skifte ut anlegget med eit nytt hovudanlegg som betener dei generelle areala, og eit mindre anlegg som betener kjøkkenet. Dette løyser både problematikk med matlukt og plassmangel på teknisk rom, i tillegg til at ventilasjonen på dette bygget blir meir energieffektivt. Den nye løysinga er berekna å gje ei årleg innsparing på kr 115.000 på driftsbudsjettet (115.000 kWh/år). Samla investeringskostnad er berekna til kr 700.000 ekskl. mva, noko som gjev ei nedbetalingstid på ca. 6 år.

Nytt prosjekt - Tilbygg og ombygging Lerketunet

Lerketunet er i dag bustad for 12 personar med demens, og drifta som institusjonsplassar. Bygget var ikkje bygd som institusjon, og manglar difor ein del tilrettelegging og nødvendige funksjonar for medisinerom, garderobar, lager mm. Mellom anna må det etablerast vask fleire stader og sikre rom for konfidensielle samtalar. Behova kan løysast gjennom noko ombygging og eit mindre tilbygg på 36 m².

Nytt prosjekt – Kjøp av lokalar til fysioterapi

Frekhaug fysioterapisenter AS eig i dag seksjonerte lokala hos Meland sjukeheim. Meland kommune leiger nokre av desse seksjonerte lokala til kommunalt finansierte fysioterapiteneste. Rådmannen ønskjer å kjøpe desse lokala frå Frekhaug fysioterapisenter AS, der fysioterapitenesta blir leigetakarar hjå kommunen. Etersom Meland sjukeheim er kommunalt eigd, er det mest hensiktsmessig for drifta om kommunen har hand om heile bygget.

17.1.4. Kyrkje, kultur og næring

570 - Utviding av kyrkjegard

Det er eit krav om at kommunen skal ha ledige gravplassar til 3 % av innbyggjarane til ei kvar tid. Prognosar viser at kommunen om kort tid ikkje vil tilfredsstille dette kravet. Det er ønskjeleg at Meland kyrkjegard vert utvida med ca. 600 nye gravplassar. Etersom areal for utvidinga har blitt endra, har planleggingsprosessen teke lengre tid enn venta. Utarbeiding av reguleringsplan vil pågå i 2018/2019, og detaljprosjektering i 2019. Framdrift på prosjektet er no endra til utføring i 2020/2021.

Prosjektet vart opphavleg kostnadsrekna i 2014 til 25 mill. inkl. mva. Grunna prisstigning og endring i prosjektet til å omfatte ny tilkomstveg og parkeringsplass er det sannsynleg at denne kalkyla er noko låg. Ei revidert kalkyle bør utarbeidast i samband med pågåande forprosjekt.

578 – Kjøp av sentrumsareal

Må sjåast i samanheng med prosjekt 581 Arbeidskyrkje.

579 – Nytt varmeanlegg og kabelnett Meland kyrkje

Det har lenge vore behov for å oppgradere Meland kyrkje si elektriske oppvarming. Det elektriske anlegget er frå 50-talet og dårleg effekt i varmeanlegget gir tørkeskadar på orgel og interiør. Ein har hatt fukturar, men det viser seg å ha andre uheldige verknader på interiøret. Sommaren 2017 var det utarbeidd ein rapport som har vurdert kyrkja si tilstand og dei tekniske anlegga sin funksjon og drift. Rapporten har anbefalt fleire tiltak som går utover det opphavlege prosjektet sine investeringsrammer, men som vil lønne seg på sikt grunna vesentleg energisparing over tid. Rapporten reknar med at utgiftene til dei anbefalte tiltaka vil kunne dekkast inn i løpet av 10-15 år. Tiltaka inkluderer: tetting av luftlekkasjer rundt dører og i overgang mellom golv-vegg, forbetra isolering av himling over kyrkjerommet, luft-luft varmpumpe samkjørt med noko oppgradert el-oppvarming, utskifting til meir energieffektiv belysning, utskifting av alle vindauge frå 1-lags til 2 lags glas og utskifting av eldre elektriske varmekjelder.

Prosjektet er førebels kalkulert til kr 2,5 mill., men med stor usikkerheit rekna til 50%, grunna at denne type arbeid i eit verna bygg er vanskeleg å kostnadsrekne. Prosjektet er utsett frå 2018 til 2019 grunna at kommunen ikkje fekk tilbydarar i anbodskonkurransen.

581 – Arbeidskyrkje

Bygging av ny kyrkje på Frekhaug. I samband med behandling av økonomiplan 2018-2021 vart det vedteke at prosjektet skulle omfatte kyrkjedelen av prosjektet utan kultur/bibliotek. Prosjektet har førebels ei estimert kostnadsramme på 86 mill. kr eks. mva. Kommunen har i økonomiplanen for 2018-2021 lagt inn å delfinansiere kyrkjebygget med inntil kr 70 mill. ekskl. mva. (kr 87,5 mill. inkl. mva.). Tomtekostnad ligg utanfor denne ramma. Kommunen og kyrkja vil inngå eigen avtale som regulerer forholda kring finansiering og bygging jf. FS-sak 07/18.

Rådmannen har behaldt førre økonomiplan sine løyvingar til dette prosjektet, men i forhold til å redusere investeringsnivået til eit økonomisk forsvarleg nivå kan utsetting av dette prosjektet også vurderast. Det er i framlegget til økonomiplan ikkje funne rom for auka driftsmidlar til dette prosjektet. Behovet er skjønsmessig vurdert til å ligge på om lag kr 1,0 mill.- per år.

Merk at kjøp av tomt kjem i tillegg til dette, ref. prosjekt 578 – kjøp av sentrumsareal, budsjettert med kr 3,5 mill., som kan vise seg å vere eit for lågt anslag.

556 - Restaurering av meieribygget

Gjeld restaurering og ombygging av Holsnøy meieri til kultur- og næringsverksemd. Bygget fungerer i dag som lager og verkstad for den kommunale driftsavdelinga, og desse funksjonane må flyttast til nye lokale. Tilleggsfinansiering av prosjektet vart vedteken i eigen KS-sak 25/18 med ramme på kr 20.575.000,- inkl. mva. Utføring av restaureringa vil starte opp vinteren 2018/2019, og er planlagt ferdigstilt hausten 2019.

557 - Turstiar/lysette turløypar

Temaplan for idrett, folkehelse og friluftsliv 2014–2019 legg opp til ulike alternativ for etablering av lysette turvegar. Tiltaket kan kvalifisere for spelemidlar, men vi får då krav til mellom anna hellingsgrad og bredde. Tiltaket må ta mange omsyn og vil krevje ei rekkje avklaringar, noko som fører til eit behov for ei auke i prosjektmidlar til planlegging. I tillegg kjem lysanlegg og forskotering av spelemidlar. Kostnadsestimat for prosjektet er på kr 7,5 mill. der kr 2,5 mill. er forskotering av spelemidlar, dvs. at kommunen si netto investering er rekna å verte kr 5 mill.

559 - Aktivitetsområde Frekhaug torg

Utomhusplan for Frekhaug identifiserer ulike areal som kan vere aktuelle for konkrete tiltak. Området mellom austleg hjørne av Kiwi og Meland rådhus er peikt på som aktuelt for å etablere eit aktivitetsareal; møteplass, leikeplass og opphaldsareal. Tiltaka kan vere aktuelle for spelemidlar, som i tilfelle vil verte fokusert på trening og aktivitet for større barn, ungdom og vaksne. Spelemidlar kan ikkje nyttast til møteplass, til dømes for småbarnsfamiliar og eldre. Investeringsramma tek dermed høgde for at ein i mindre grad kan delfinansiere med spelemidlar, eller kan forskotere eventuelle tilskot.

558 - Parkering/rasteplassar

Temaplan for idrett, folkehelse og friluftsliv 2014-2019 vert rullert på deltema hausten 2017. Arbeidet legg opp til ei målretta satsing på å betre tilhøva for parkering til mykje brukte friluftsområde, samt etablering av fleire rasteplassar og utsiktspunkt til kvile, opphald og leik.

544 - Areal ro- og jollesegling

Tilrettelegging for utsetting av kano og kajakk på Rylandsvassdraget ved Rossland skule.

Nytt prosjekt - Overbygg scene/amfi Frekhaug torg

Tiltaket gjeld overbygg ved scene/amfi på Frekhaug Torg. Etablering av scene/amfi er eit samarbeid mellom Meland kommune og Frekhaug Senterforening, og er under bygging. Eit overbygg vil sørge for ei funksjonell scene og møteplass med torghusfunksjonar, og verte drifta i samarbeid mellom kommunen og senterforeininga. Total ramme for scene/amfi med overbygg vert 1,1 mill. eks. mva, av dette er 0,6 mill. finansiert ved bidrag frå senterforeininga og tilskotsmidlar. Summen gjeld det resterande for å fullføre overbygget.

17.1.5. Prosjekter teknisk drift

760 - Kommunale vegar

Kommunedelplanen for kommunale vegar som vart vedteken av kommunestyret 12.03.2008 inneheld overordna plan for vedlikehald og opprusting av både kommunale vegar og kaiar. For å få ei oppgradering over ein 15-års periode er det i planen tilrådd avsett kr 1,5 mill. eks mva per år til føremålet. I tidlegare økonomiplanar og budsjett har vi ikkje følgd opp dette med nok midlar, noko som har ført til eit betydeleg etterslep på oppgradering av dei kommunale vegane. I denne økonomiplanen er det foreslått å følgje tilrådinga i kommunedelplanen og sette av kr 1,5 mill. eks mva per år.

761 - Trafikksikring

Trafikksikringsplan for Meland kommune 2017-2020 er godkjent av kommunestyret i møte 08.03.2017. Årleg handlingsplan med konkrete tiltak vert godkjent av Utval for drift og utvikling.

762 - Kommunale bygg

Vedlikehaldsplan for kommunale bygningar er vedteken av kommunestyret 14.10.2015. Planen legg premissane for det planlagde vedlikehaldet. Årleg handlingsplan med konkrete tiltak vert godkjent av Utval for drift og utvikling. Det er eit sterkt behov for midlar til oppgradering av den kommunale bygningsmassen for å unngå høge driftskostnader.

787 - Forskotering undergang/trafikksikring Holme

Kommunen ønskjer å få fortgang i trafikksikringstiltak på Holme. Løysinga må vere regulert og godkjent av Statens vegvesen før gjennomføring. Tiltaket inngår i Nordhordlandspakken. Det er etablert eit samarbeid mellom kommunen, Statens vegvesen og utbygger. Budsjettet sum i 2017 på kr 3,0 mill. vert flytta til 2018.

789 - Ny driftsstasjon

Bygging av ny driftsstasjon i Mjåtveit næringspark. Formålet er å sikre lokale til driftsmannskapet og garasje plass til maskinpark. Oppføring av bygget startar sumaren 2018 og er planlagt ferdigstilt vinteren 2019. Tilleggsfinansiering av prosjektet vart vedteke i KS-sak 24/18.

767 - Oppgradering adgangssystem Meland rådhus

Kommunen har eit forelda adgangssystem på rådhuset. Dette fører til unødvendig bruk av tid og ressursar hos tilsette og innleidd servicepersonell. Oppgraderinga inneber ny software og oppgradering av undersentralar. Løysinga vil også gjere det mogleg å kople til andre bygg med adgangssystem på same plattform t.d. sjukeheimen.

768 - Oppgradering heis Meland rådhus

Hovudheisen i Rådhuset (Bygg A) er gamal og treng utskifting/oppgradering. Den har ofte driftsstans, noko som fører til høge driftskostnader samt ein vesentleg risiko for totalhavari. Prosjektet vert gjennomført i 2018.

769 - Varmepumpe Meland rådhus

Varmeanlegget på bygg B og C på Meland rådhus er i dag basert på direkte elektrisitet (el-kjel). Direkte elektrisitet er ein lite energieffektiv måte å varme opp bygg på, men systemet si oppbygging gjer at det er relativt enkelt å installere ei varmpumpe for å auke effektiviteten. Ettersom bygga allereie har eit vassbore oppvarmingssystem er ei luft/vatn varmpumpe den beste løysinga. Installasjon av varmpumpe er estimert å gje ei årleg innsparing på kr 117.000 på driftsbudsjettet (117 000 kWh/år). Med ein investeringskostnad på kr 950.000 ekskl. mva gjev dette ei nedbetalingstid på prosjektet på ca. 8,1 år.

791 – Utbetring/opprensing og veglys Mjåtveittjørna

Prosjektet har vore til behandling i formannskapet 17 okt. 2018, med vedtak om å kun etablere veglys langs Mjåtveitflaten.

766 – Nye ventilasjonsaggregat rådhuset

Prosjekt ferdigstilt i 2018.

776 – Fortau Mjåtveitvegen

Utbygginga på Frekhaug fører til aukande trafikk og behov for betre skilje mellom gåande og køyrande. I samband med bygging av Danielsen skule er det stilt krav i reguleringsplan om etablering av fortau. Når dette fortauet vert utbygd vil det berre vere strekninga mellom Badevika og den nye innfartsparkeringa ved Varnappen som manglar fortau. Dette er ei strekning på ca. 170 m, men den er noko utfordrande å bygge grunna hus som ligg tett til vegen. Bygging av fortauet er føreslått starta opp med prosjektering i 2018 og utbygging i 2019.

796 - Oppgradering Frekhaug sentrum

Prosjektering med kr 1,75 mill. ligg inne i økonomiplanperioden, medan kr 31,25 mill. er utsett. Dette gjev betre tid til planlegging av prosjektet.

Nytt prosjekt - Utgreiing behov for opprydding Moldekleiv søppelfylling

Den kommunale søppelfyllinga på Moldekleiv var i drift frå ca. 1975-1985. Den var eit kommunalt deponi for ulike typar avfall. Det er no usikkert om avrenning frå deponiet inkluderer forureiningar som kommunen pliktar å rydde opp i. Fylkesmannen har bedt kommunen om å utgreie forholda nærare. I første omgang bør det takast prøvar og utarbeidast ein rapport med eventuelle forslag til tiltak av fagkyndige. Dersom rapporten

viser at det må gjerast større tiltak må prosjektet finansierast ytterlegare. Foreløpig kostnadsoverslag er svært usikkert.

Nytt prosjekt - Maskin for miljøvenleg ugrasfjerning

Behov for å kjøpe inn maskin som fjernar ugras med varmt vatn. Alternativet vil vere å fjerne ugras med gift eller luking. Luking er lite effektivt og gift er svært uheldig for miljøet.

17.1.6. Andre bygg, ikkje kostnadsrekna

Idrettshall/Symjehall

Det er eit stort behov for ny idrettshall i kommunen. Både Sagstad skule og Meland ungdomsskule manglar gymsal. Dei lokala som i dag vert leigd (Meland Aktiv, Nordhordland folkehøgskule) byrjar å få liten kapasitet. Ved bygging av ein ny idrettshall er det ønskjeleg å bygge eit anlegg som kan nyttast i fleire samanhengar og også kunne fungere som eit regionalt anlegg. Her vil det også kunne vere ønskjeleg å etablere eit nytt symjebasseng. I dag er det berre Rosslund skule som har symjebasseng. Bassenget er av eldre dato, og vil ha ei avgrensa levetid. Prosjektet er i ein for tidleg fase til at ein kan legge inn budsjettal.

Tilbygg Meland sjukeheim

Det er kome inn innspel på behov for meir opphaldsareal for sjukeheimen og utvida areal for fysioterapi som er lokalisert på sjukeheimen. Desse behova må vurderast i samband med kommunesamanslåinga, og det er foreløpig ikkje oppretta konkrete prosjekt i denne økonomiplanen.

17.1.7. Andre kapitalutgifter

910 – Startlån til vidareutlån

Kommunen låner midlar i Husbanken som vert lånt vidare til private etter søknad. Lån vert tildelt dersom låntakar innfrir vilkår frå Husbanken for slike lån, og etter grundig sakshandsaming av kommunen. Dei siste åra har kommunen budsjettet med kr 6,0 mill. per år til slike formidlingslån. Grunna stort behov gjer rådmannen i budsjettet framlegg om å auke summen med kr 1,0 mill. per år, i 2019 kr 8,0 mill. aukande til kr 10,0 mill. i 2021 og 2022.

929 – Eigenkapitalinskot KLP

Ettersom kommunen sin forsikringsportefølje i KLP stadig veks, som følgje av fleire tilsette og fleire pensjonistar, må kommunen kvart år auke sin eigarkapital i KLP. I 2017 må kommunen skyte inn kr 1,1 mill., og det er budsjettet med om lag same beløp per år i økonomiplanperioden.

17.2. Investeringar i vatn og avlaup

I 2017 vart det utarbeidd ei ny modellering av vassleidningsnett i kommunen for å ha eit enda betre grunnlag for å prioritere investeringsprosjekt dei neste åra, også utover planperioden i tiltaksplanen 2015-2019. Modelleringa viser at det er eit stort behov for å oppgradere dimensjonane på overføringsleidningane frå Meland vassverk til Frekhaug. Årsaka er den raske befolkningsveksten. Delar av den eksisterande overføringsleidningen frå Meland til Frekhaug vart bygd i 1975. På dette tidspunktet hadde kommunen rundt 3.000 innbyggjarar, medan innbyggjartalet i dag er på meir enn 8.000.

Norconsult AS har i samarbeid med administrasjonen vurdert at det vil vere mest formålstenleg å leggje nye overføringsleidningar på austsida av Holsnøy. Denne traséen vil mellom anna kunne gje samdriftsfordelar med vegvesenet si utbygging av FV 245 frå Fosse til Moldekleiv. I tillegg vil den, saman med ein ny sjøleidning frå Litlebergen til Flatøy, sikre tilstrekkeleg vatn til den planlagde utbygginga av Midtmarka og Rotemyra.

Samtidig viser detaljprosjektering av nytt vassverk at det sannsynlegvis er behov for å legge ein avlaupsleidning frå vassverket til sjø. Årsaka er at behandlingsprosessen til vassverket vil gje mykje slam som må fraktast vekk. Slammet er hovudsakleg humus, men det kan ikkje sleppast ut igjen i Storavatnet. Løysinga som er foreslått er å bygge ein avlaupsleidning til Moldekleiv. Dette vil også gje samdriftsfordelar ved at kommunen kan leggje ny overføringsleidning frå vatn og ny avlaupsleidning frå Meland vassverk til Moldekleiv i same grøft.

Nokre av dei tidlegare planlagde utbyggingane vert føreslått utsett til etter 2022 for å unngå for høgt investeringsnivå. Dette gjeld: Vassleidning Landsvik-Rosslund med høgdebasseng samt tidlegare utsette anlegg som vassleidning frå Vollo-Brakstad. Nye tiltak som ein reknar med må gjennomførast etter 2022 er mellom anna eit nytt høgdebasseng i Fosse-området og legging av VA-leidningar i samband med prosjekt i Nordhordlandspakken.

17.2.1. Prosjekt innan vassbehandling og vassforsyning

	Investeringar i Vassverk og avlaup (ekskl. mva)	Prosjekt-budsjett	Prognose 2018	2019	2020	2021	2022	Sum 19-22	Seinare
	Vatn	9 000	18 040	78 800	47 850	13 300	13 100	153 050	-
601	Nytt vassbehandlingsanlegg Hestdal		7 600	41 800	25 650			67 450	
656	Vassleidning Tveit-Holme							-	
654	VA-kryssing E39		390					-	
662	VA-anlegg Holmeknappen-Tveit	9 000	4 000	5 000				5 000	
676	VA-anlegg Meland vassverk - Meland høgdebasseng		800	16 200				16 200	
677	VA-anlegg Myrvollane-Moldekleiv		500	5 600	10 000			15 600	
678	Vassleidning Litlebergen - Flatøy - Isdalsstø		500	6 200				6 200	
	VA-anlegg Fosse-Moldekleiv			1 000	9 200	10 300		20 500	
	Vassleidning Fosse-Frekhaug						10 100	10 100	
675	Oppgradering VA Frekhaug sentrum		1 250					-	
680	Mindre prosjekt vatn	Årleg	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	
	Avlaup	-	11 945	25 200	12 700	9 900	3 000	50 800	-
654	VA-kryssing E39		750					-	
662	Avlaupsleidning Holmeknappen-Tveit		4 500	12 200				12 200	
663	Separering Grønlandsområdet		45					-	
668	Sanering Rosslundspollen		1 000					-	
676	VA-anlegg Meland vassverk-Meland høgdebasseng		200	4 300				4 300	
677	VA-anlegg Myrvollane-Moldekleiv		200	1 800	3 500			5 300	
675	Oppgradering VA Frekhaug sentrum		2 250					-	
678	VA-leidning Litlebergen - Flatøy - Isdalsstø			3 200				3 200	
691	Avlaupsleidning Meland vassverk - Moldekleiv							-	
	VA-anlegg Fosse-Moldekleiv			700	6 200	6 900		13 800	
690	Mindre prosjekt avlaup	Årleg	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	12 000	
	Sum VA-investeringar:	9 000	29 985	104 000	60 550	23 200	16 100	203 850	-

Samla planlagde VA-investeringar for 2019 utgjer kr 104,0 mill. For økonomiplan perioden er det planar for kr 203,9 mill.

601 - Nytt vassbehandlingsanlegg på Hestdal.

Nytt vassverk er nødvendig for å sikre Meland kommune nok vatn og overhalde kvalitetskrava i drikkevannsforskrifta. Hovudårsaka til at det må byggast nytt vassverk er at det eksisterande vassverket ikkje kan fjerne humus (farge) i vatnet. Når det er mykje farge i råvatnet vil reinsinga med UV-stråling fungere dårlegare, og det vil vere utfordrande å sikre drikkevatt av god kvalitet. I tillegg er kapasiteten til vassverket

for lite til å dekke befolkningsauka i kommunen. I dag er vassforsyninga allereie utfordrande i tørrversperiodar.

Prosjektet heng nært saman med prosjekt 676 grunna at massane som vert generert i utbygginga bør handterast lokalt. Det er planlagt å legge om Håtuftvegen utanom gardstuna ved bruk av massar frå vassbehandlingsanlegget. Fylkesmannen har kome med krav om reguleringsplan for omlegginga, noko som vil seinke framdrifta for både prosjekt 601 og 676. Prosjekta er difor utsett noko i tid, i utgangspunktet ca. eit halvt år.

662 VA-anlegg Holmeknappen-Tveit

Bygging av VA-anlegg frå Holmeknappen til Tveit. Hovudformålet er å sanere avlaup frå busetnaden i området og legge ny vassleidning med større dimensjon. Prosjektet er slått saman med tidlegare prosjektnummer 656 Vassleidning Tveit-Holme. Dette er same prosjekt, og dei ulike prosjektnummera har berre vore eit skilje mellom finansiering over vatn og avlaupsbudsjettet. Dette skiljet vert uansett ivareteke ved betaling av faktura. Prosjekta er no slått saman for å gje betre oversikt over samla prosjektkostnad.

I 2012 vart det lagt vass- og avlaupsleidningar mellom Vollo og Tveit. Dette prosjektet vart imidlertid ikkje ferdigstilt ettersom reinseanlegg og utslepp låg langt fram i tid. No som reinseanlegget kjem på plass vil det vere naturleg å ferdigstille VA-anlegget mellom Vollo og Tveit. Spesifikt vil det vere behov for å etablere to pumpestasjonar for avlaup, forlenge leidning ca. 100 m mot Brakstadvatnet og krysse fylkesvegen på nokre punkt for å legge til rette for tilkopling for bustader. Ferdigstillinga er rekna til å koste ca. 4,5 mill. kr, der ca. 2 mill. er pumpestasjonar og resterande er forlenging av leidningstrasé og kryssing av fylkesveg. I tillegg er det lagt til noko midlar til uforutsett og prosjektering.

654 - VA-kryssing E39

Statens vegvesen har forskottert delar av kryssingane under E39. Desse må tilbakebetalast, men kommunen ventar framleis på kravet frå vegvesenet. Prosjektet er delt mellom vatn og avlaup.

676 – VA-anlegg Meland vassverk - Meland høgdebasseng

For å sikre at det vert overført tilstrekkeleg med vatn frå det nye vassverket på Hestdal må dagens overføringsleidning til Meland høgdebasseng skiftast ut. Det er mogleg at ein ikkje treng å skifte ut heile leidninga, men dette må avklarast under detaljprosjektering. Kostnadsestimatet er basert på at heile leidninga vert skifta. Vassleidning fram til Myrvollane vil bli lagt i same grøft som avlaupsleidning frå nytt vassverk, og må byggjast parallelt med vassverket for å sikre at avlaupet er operasjonelt når vassverket står klart. Prosjektet vil innebere ei omlegging av Håtuftvegen, men som omtalt under prosjekt 601, må kommunen først lage reguleringsplan for omlegginga, noko som vil seinke framdrifta på prosjektet med ca. eit halvt år.

677 – VA-anlegg Myrvollane-Moldekleiv

Oppdimensjonering av dagens vassleidning for å sikre nok vatn til Frekhaug og Flatøy området. Vassleidning vil bli lagt i same grøft som avlaupsleidning frå nytt vassverk, og må byggjast parallelt med vassverket for å sikre at avlaupet er operasjonelt når vassverket står klart. Prosjektet er ei vidareføring av anlegget i prosjekt 676, og vil difor få seinka framdrifta med ca. eit halvt år, jf. kommentarar for prosjekt 601 og 676.

678 Litlebergen-Flatøy-Isdalsstø

Opphavig var formålet med prosjektet å sikre nok vassforsyning til Flatøy og den planlagde utbygginga av Midtmarka. No, etter den tørre sumaren, har det vist seg heilt nødvendig å sikre ei alternativ vassforsyning til Meland. Prosjektet er difor utvida til å inkludere trasé til Isdalsstø i Lindås. I tillegg er det lagt inn

avløpsledning i same trasé for å ivareta behov frå Midtmarka og eventuelle strengare krav til utslepp i Radfjorden.

Mykje regn etter ein tørr sumar har ført til mykje organisk materiale i Storavatnet. Dette har skapt problem for vassproduksjonen ved Hestdal vassverk fordi vassverket i dag ikkje har moglegheit til å fjerne det organiske materialet. Dette vil kome på plass når nytt vassverk står klart i løpet av 2020 (prosjekt 601). I mellomtida er vassproduksjonen svært sårbar, og i lengre periodar har vassverket berre produsert vatn som kjem frå Kvernavatnet. Dette er ca. 25 % mindre vassproduksjon enn det vassverket har kapasitet til. Det hastar difor å få på plass alternativ vassforsyning.

Rådmannen vurderer at den beste løysninga vil vere å knyte vassleidningsnett i Meland saman med nettet i Lindås. Sjølv om det på kort sikt vil vere mest på behov for å få meir vatn til Meland, vil det når nytt vassverk er ferdig, vere mogleg å overføre vatn til Lindås ved behov. Det er også kort tid til kommunane vert slått saman, og det vil då vere ein stor fordel for Alver med ei integrert og fleksibel vassforsyning.

VA-anlegg Fosse-Moldekleiv

Gjeld oppdimensjonering av dagens vassledning for å sikre nok vatn til Frekhaug og Flatøy området. Prosjektet vil bli gjennomført samtidig med vegvesenet si utviding av fylkesvegen på strekninga som er planlagt utført i 2020-2021. Det er i tillegg lagt inn midlar til å legge avlaupsledning i grøfta. Årsaka er at kommunen no reknar med at det etter kvart vil kome krav om å sanere utsleppa som i dag går til Kvernafjorden. Utsleppet må overførast til Salhusfjorden/Osterfjorden, og det vil vere vesentleg rimelegare å leggje ned avlaupsledning samtidig med vassledningen.

Vassledning Fosse-Frekhaug

Bygging av ny vassledning frå Fosse til Frekhaug for å sikre nok vatn til Frekhaug. Ledninga vil også fullføre eit nytt ringleidningssystem som vil gje god sikkerheit for vassforsyninga ved eventuelle leidningsbrot. Prosjekta Fosse-Moldekleiv og Fosse-Frekhaug ligg inne i tidlegare økonomiplaner, men da som eit prosjekt med eit mindre omfang med namn Vassledning Litlebergen-Frekhaug. På grunn av behovet for å få oppdimensjonert leidningsnett heile vegen frå Meland vassverk til Frekhaug er prosjektet utvida og delt i to ettersom bygginga vil bli gjennomført i ulike entreprisar.

675 - Oppgradering VA Frekhaug sentrum

Det har vore store setningar i området som har ført til svankar/driftsproblem på ledningane. Avlaupsnett går difor ofte tett. Leidningsnett er også gamalt og «rotete» og går delvis under bygningar. Det er mange tilkoplingar på uhensiktsmessige stader som gjer det vanskeleg å kontrollere vassforsyninga. Samtidig med at avlaupsledningane vert oppgradert kan ein få lagt ein ny vassledning med betre dimensjon som vil sikre at når nye overføringsledningar frå Meland vassverk vert utbygd blir det ein god tilførsel inn til Frekhaug sentrum. Prosjektet må også sjåast i samanheng med vegvesenet sitt planleggingsarbeid for Frekhaugkrysset. Prosjektet er delt mellom vatn og avlaup.

680 - Mindre prosjekt vatn

Erfaringsmessig oppstår det kvart år akutte behov for mindre investeringsprosjekt som bør gjennomførast på kort tid. Dette kan vere flytting av eksisterande leidningsnett, mindre sanering eller separeringstiltak på eksisterande nett eller mindre VA-arbeid knytt til andre prosjekt som pågår i same område. I stadenfor å opprette fleire små prosjekt i løpet av budsjettåret er det ønskeleg å ha eit samleprosjekt som tek høgde for desse mindre prosjekta. Summen er satt opp av beredskapsomsyn, men den treng ikkje nødvendigvis å bli brukt opp kvart år.

17.2.2. Avlaups-prosjekt

Prosjekt som omfattar både vatn og avlaup er kommentert under pkt. 1.2.1 Prosjekt innan vassbehandling og vassforsyning

668 - Sanering Rosslandspollen

Rosslandspollen er ein innelukka og sårbar resipient med dårleg vassutskifting. Pollen tilfredsstillar ikkje krava i vassforskrifta til minimum god tilstand. Oppsamla avlaup ved Ryland-Vikebø vert ført ut av pollen gjennom ein lang pumpeleidning, til utslepp i Herdlefjorden. Men det er mange bustader i Rossland-, Skurtveit- og Io-området som har direkte/indirekte avlaupsutslepp til pollen.

Det er sett i gang eit forprosjekt for saneringa hausten 2017. Saneringa er svært omfattande og må også skissere løysingar for dei nye utbyggingsområda som er sett av i kommuneplanen. Det har tidlegare vore sett av noko midlar til gjennomføring av prosjektet, men summene er ikkje lenger lagt inn fordi omfanget av prosjektet er så utfordrande å definere på dette tidspunktet. Når forprosjektet er ferdig vil ein kunne gje nye kostnadsestimat som kan leggest inn investeringbudsjettet.

Mindre prosjekt avlaup

Erfaringsmessig oppstår det kvart år akutte behov for mindre investeringsprosjekt som bør gjennomførast på kort tid. Dette kan vere flytting av eksisterande leidningsnett, mindre sanering eller separeringstiltak på eksisterande nett eller mindre VA-arbeid knytt til andre prosjekt som pågår i same område. Istadenfor å opprette fleire små prosjekt i løpet av budsjettåret er det ønskeleg å ha eit samleprosjekt som tek høgde for desse mindre prosjekta. Summen er satt opp av beredskapsomsyn, men den treng ikkje nødvendigvis å bli brukt opp kvart år.

18. Rådmannen sitt framlegg til vedtak

1. Framlegget til budsjett for 2019 vert lagt ut til offentleg ettersyn i samsvar med gjeldande reglar i kommunelova.
2. Kommunestyret godkjenner rammer for budsjettet for 2019 i samsvar med tabellane i rådmannen sitt framlegg kap. 8 slik:
  - Netto inntekter og finanspostar kr 475,48 mill.
  - Driftsramme tenestekområda kr 475,48 mill.
  - Inntekter og utgifter balanserer og det vert ingen avsetning til disposisjonsfond (overskot)
4. Heimel for utskriving av eigedomsskatt i Meland kommune er Eigedomsskattelova §§2 og 3. I samsvar med Eigedomsskattelova § 3 vert eigedomsskatt skriva ut på alle faste eigedomar i kommunen i 2019. Eigedomsskatt på verk og bruk, andre næringsseigedomar og oppdrettsanlegg vert utrekna etter skattesats 7,0 promille i 2019.

Eigedomsskatt på hus og fritidseigedommar, samt andre eigedommar vert utrekna etter skattesats 4,5 promille i 2019, ei auke på 1 promille frå dagens sats på 3,5 promille.

Eigedomsskattegrunnlaget på hus og fritidseigedommar, samt andre eigedommar vert justert opp med 20% i ei såkalla «kontorjustering».

Eigedomsskatten for 2019 forfell i 3 like terminar med forfall 31. mars, 31. juli og 30. nov.

5. Kommuneskatt på personleg inntekt og eige jfr. skattelova §19, vert utrekna i samsvar med maksimalsatsane som vert vedtekne i statsbudsjettet for 2019. Det kommunale skatteøyre er fastsett til 11,55% i 2019.
6. Framlegg til brutto investeringar i 2019 er totalt kr 216,2 mill. Av dette kr 101,55 mill. til ordinære driftsmidlar, kr 10,65 mill. til andre kapitalutgifter og kr 104 mill. er til investeringar til vassverk og avlaup som vert finansiert via sjølvkostrekneskapa for vassverk og avlaup.
Brutto investeringar i 2019 er finansiert slik:

Nye innlån til investeringar:	kr 187,2 mill.	
Nye innlån til vidareutlån:	kr 8,0 mill.	(startlån)
Mva-refusjon:	kr 18,3 mill.	
Mottak av avdrag på utlån:	kr 1,6 mill.	(startlån)
Bruk av avsetningar:	kr 1,0 mill.	(kapitalfond og disposisjonsfond)
7. Kommunestyret godkjenner nye satsar for eigenbetaling slik:
  - a) Satsar for tenesteyting og matproduksjon innan helse- og sosiale tenester frå og med 01.01.2019 jamfør tabell 1 og 2 i rådmannen sitt budsjettframlegg kap. 16.1.
For aktuelle tenester der ein har forskriftsbestemt sats vert desse endra fortløpande jamfør gjeldande forskrift.
  - b) Satsar for eigenbetaling i kulturskulen og skulefritidsordninga frå 01.01.2019 jamfør rådmannen sitt budsjettframlegg kap. 16.2
  - c) Satsar for kopiering mm. jamfør budsjettframlegget kap. 16.3.